

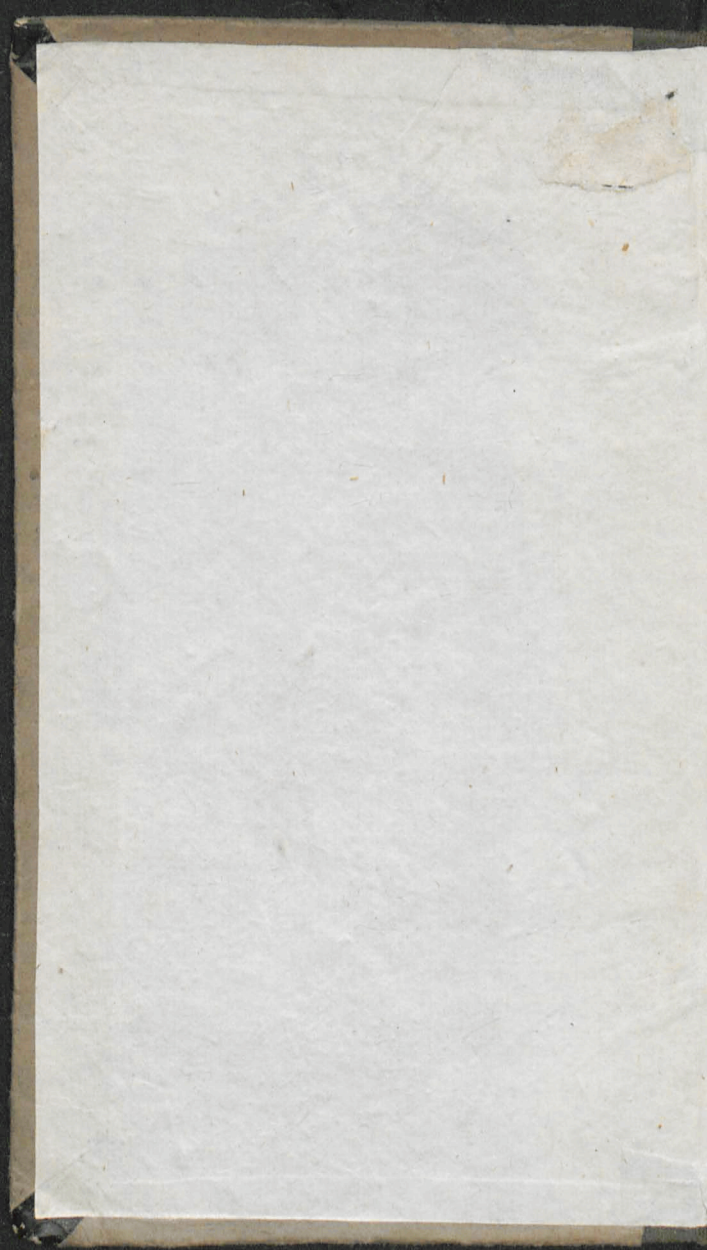
BIBLIOTEKA

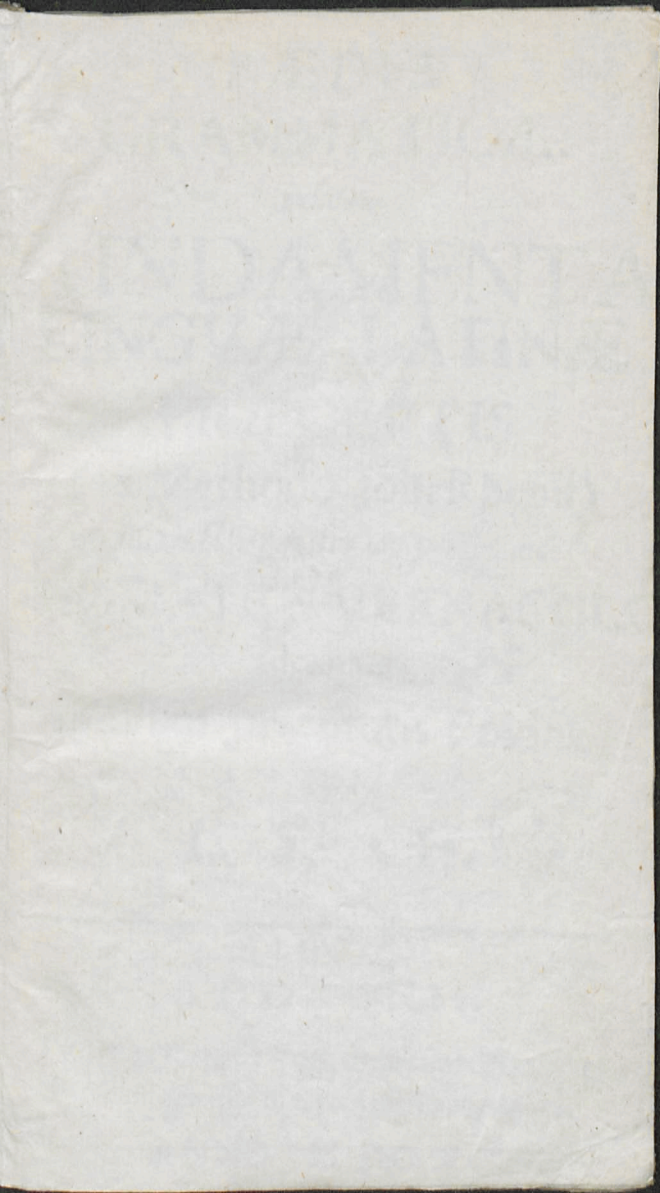
Zakł. Nar. im. Ossolińskich

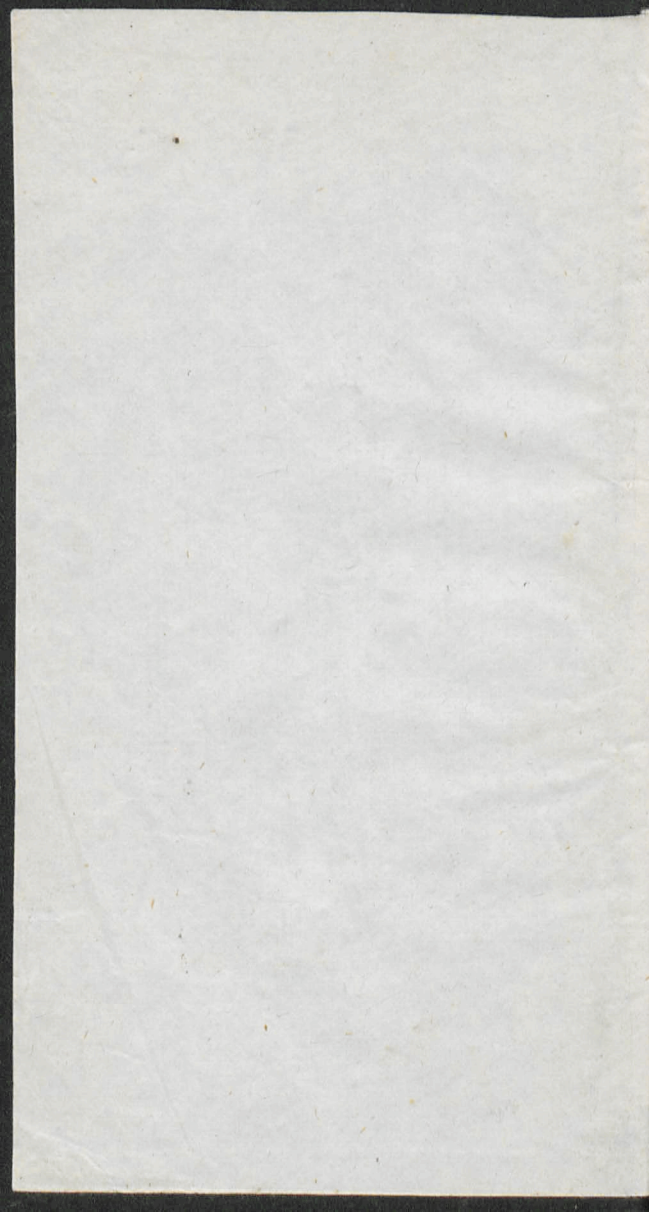
XVII

5656

PÆDIA
GRAMMATICÆ:

exhibens

FUNDAMENTA
LINGVÆ LATINÆ

PRÆCEPTIS

(ex Methodo Joh. Rhenii)

succinctis pariter ac perspicuis

DIOMATE VERNACULO

adornata,

In usum Juventutis Polonæ:

curâ

I. S. CH.

11.957

THORUNII,

Typis exscripsit JOH. BALTHAS. BRESSLER,
Nobil, Senatûs & Gymnasii Typographus.

ANNO M DC XC.

*Aviti Generis Nobilitate, Magnarumq; Virtutum
splendore Illustrium Parentum*

FILIIS,

Generosæ Indolis & magnæ Expectationis

Adolescentibus,

DOMINIS:

**CONSTANTINO, Comiti de Labisz
LATALSKI,**

**JOH. STEPHANO } de Bojanowo
& ALEXANDRO } BOJANOWSKI**

**PETRO-NICOLAO de Skrzypl
TWARDOWSKI,**

**Nunc in Lesnensium Musarum Castris
Tirocinia sua auspiciantibus,**

*Discipulis, Domesticis & Convictoribus
suis longè suavissimis,*

Prima hæc

**Ætati & Captui tenero accommodata
Grammaticæ Institutionis Fundamenta**

In devoti Affectus argumentum

Et Alacritatis incitamentum

Cum prolixo Benedictionis D. Voto

Dicat

JOANNES SERENIUS CHODOWIECKI

V. D. M., & Gymn. Lesn. Con - Rector.

XVII - 5656 - II

C. L. S.

Magnam instaurata, hōc imprimis seculis, *Literaturæ perfectionem, ab insignibus necdum vacuum esse defectibus, non frequentes tantum Eruditorum querela, sed quotidiana insuper nimio plus comprobant documenta. Ipsa saltem Scholasticæ Institutionis principia considerando, quis non miretur, reperiri in studio Grammatices, qui ad decimum quinquagesimum, sextum, octavum, imò non raro vigesimum usque annum, decarrendo, Latini tamen Sermonis indolem ac se vix quidem percepisse deprehendantur: Hoc inde referentes emolumentis, ut annis inani conatu transactis, ingeniiq; alacritate longò ac tedioso labore emaciatâ, graves & ferè inviti ad sublimiora scientiarum nitantur fastigia. Omnes morbi hujus ferè Epidemici Causas nunc recensere, hujus non est instituti. Primariam nominasse sufficiat, verbis Viri πανσόφου, & felicissimi (dum viveret) Rei Scholasticæ Instauratoris I. A. COMENII, qui Nov. Meth. Cap. VII. varia Institutionis arguendo Impedimenta, §. 2. Ut gravior sit crux, datur, inquit, pueris in manus Grammatica Latina, non verbis vernaculis, quæ illi intelligunt, sed Latinis, quæ nondum intelligunt, concepta: prorsus ac si quis alicui nostrum Arabicam vel Mogolicam discere cupienti, Præcepta ejus offerat illâ ipsâ nobis ignotissimâ lingvâ conscripta. Quis nostrum quæso de talibus sibi gratularetur subsidiis? Quis non illudi sibi potius crederet, indignationemq;*

in Magistrum talem conciperet? Et tamen, quod fieri nobis nollemus nos adulti; &, si quis tale quid in nos desigret, injuriam aut ludibrium, interpretaremur, hoc ecce in tenella Ingenia committimus ipsi. *Quod Impedimentum immanè quantum auxit obscuritatem Regularum & Definitionum conceptibus, quas non satis accurate, nisi Terminis (ut vocant) Philosophicis exhiberi posse crediderunt. Hinc illa Vocabula, Causæ Efficipientis, Materiæ, Formæ, Causæ finalis, Durationis, Locici, Existentiæ, Motûs, Quietis, Partis, Qualitatis, Quantitatis, Actionis, Passionis, Relationis, Consequentia, &c. quæ ut in Grammatica intelligat puer, Methodo præpostera, (sæpe ipsis ignota Magistris,) Methodo præpostera, necessario tamen est docendus: dumquæ adeo Hercules cothurni aptantur infantibus, Herculeo labore gravari misellos, quis dubitet.*

Sensit hoc inordinati ordinis tormentum nostra inprimis Juventus, quæ uti tardiore à natura ut plurimum prædita ingenio, sic, adminiculi loco, non levi insuper gravabitur incommodo, dum Systemate Præceptorum destituebat ut idoneo: &, si quod existeret, id aut prolixitate, aut brevitate nimia, hoc defectu, pretio illud, obscuritate utrumque offendit Tirones; hos inprimis, quorum studia fors tenuis nullò aut rarò admodum numerorum juvat subsidio. Tanta igitur consulendo necessitati, ut constet, quam cura cordis nobis sint Juventutis profectus, glaciem hanc Prælimini frangere voluimus, experturi, num eventus voto & conatui nostro sit responsurus. Triplici verò ratione hanc appellam sese commendaturam speramus: Primò, Præceptis Grammaticis etiam Paradigmata Declinationum atque Conjugationum adnectendo, Donatum (ita dictum) cum Grammatica conjunximus, nimirum ut quò libellò Incipientes, eodem & ulterius progressi commodè uti possint.

Porro

Porro, Regula omnes Vernaculo expresse sunt Idiomate,
ut praecunte Magistri explicatione, & citra eam, à soletis
equivocis & docili facile intelligi queant, & ut segnius discen-
tibus omnis oscitantia praetextus eâ ratione detrabatur.
Totus insuper libellus in exilem hanc redactus Formam,
in exiguo sui pretio tantò promptius quibusvis sese insinua-
re possit. Ratio Institutionis, Praeceptorum relinquitur
prudencia, qui discenda discendum captui accommodare
non ignorabunt: Et quoniam Errata passim sub alienâ ir-
strepere manu, ne forte iisdem fallantur discentes, mature
remendare haud gravabuntur. Quodsi verò Nostra hac cu-
icquam imperfecta nec satis accuratè tradita videbuntur, is,
non absolutum hic Institutionis Grammatica Systema, sed
suprimas duntaxat ejusdem Lineas ductas esse, semper cogi-
teter. Ubi verò haec laboris nostri Primitia feliciter cessisse
deprehendentur, alia juvanda institutionis adminicula No-
bilissima Juventus, Deò favente, poterit expectare. Vale.
Lesna, Annò Æra vulgaris M DC XC. Kal. Septemb.

Ad Zoilum:

U sie! Nie szcyp / nie nicuj zła Paszeka
mojej
Prace szczerey / lub lichey: Wiedz że nie do
twojej
Przewrotney fantaziey wtym sie stosowano
Młodzi tylko Pozytku tu upatrowano.

EPIGRAMMA

In felices conatus Autoris Lingvam
Latinam Vernaculâ docentis.

Mos erat haud rectus, multis licet aëtus ab Annis
Qui tenera in cassum torserat Ingenia:
Sermonis Latii dum fundamenta Latinis
Præceptis Puer est discere jussus iners.
Successu infausô: Nam nos documenta monebant,
Quam dura hæc tenera tormina mentis erant:
Lingva per ignotam Lingvam vix ulla doceri
Quod queat, id sanâ vel ratione patet.
Egregium, Dilecte Nepos, Pubi Generose
Narvâsti grate sedulitatis opus:
Grammaticam Latii Polonô Idiomate reddis,
Profectus Methodô dexteriore juvans.
Hæc Tibi promeritam parient conamina Laudem,
Solventur curis præmia digna Tuis.
Et licet ingrato Tibi justa negetur ab Orbe
Gratia; pensabunt Munera larga DEI.

Suo ex Fratre Filio

l. mqi app.

SAMUEL S. CHODOWIECKI,
Eccl. Unit. C. B. Con-Senior,
& Coetus Orzeszkov, Pastor.

Ad Rev. Dn. Auctorem.

Non esse parvum, in quo locus sit gloria
Magna, ille magnus, ille Regum maximus
Cruore Laurus Martiales regio
De ignobilissimo Oxydracaram parans
Vulgo, peritè, & prout Alexandrum decet,
Profatur. En, Collega Conjunctissime,
Hoc quicquid est Chartarum & Operæ tuæ,
Parvum videbitur, Apinæq; Grammatum,
Pagella curta, plurimis contemptui
Qualis fuit, qualis fuit fastidio.
Parvum videtur.
Falluntur ast, quos hæc tenet sententia.
Quis esse parvum dicet hoc, in quo locus
Sit maxima, legitimèq; partæ gloriæ?
Et tanta verò surgit hinc Tibi gloria,
Exinde Musæ quanta carpent Commoda.

Roverendo & Clarissimo Dn. Auctori,
Fratri in Christo Desideratissimo,
Collega τῆς Ὁμοκαδεύσεως
Studiofissimo

P.

DANIEL JABLONSKI, V. D. M.
Coetæ Pol. Lesn. Pastor,
& Gymn. Rector,

AD TIRONES.

Dwoż wam / Dziecku / już się prezentuje
Książką / którą wiem że ukontentuje
Badości wasze: Skwierki Narzekające
Wsam / że przecie aby raz ustante.

Wielkąż to boleść sercu zadawało
Widząc z długiego Nauczania mało
Profektorów w Młodzi / a wiele kwilenta:
Skąd to? Skąd: bowiem bez wyrozumienia
Reguł Łacińskich uczyć się musiał /
(Acz zawsze Wykład jasny tego mteł;
Nieschodziło tam y na Powtarzaniu
Znacodziennym Szaminowaniu /
Ni na Dozorze / ani na Karności;
Prozne to jednak były Wsilności:
Bo coż Uczących Powteść sprawić miała /
Gdy płochą Pamięć stątkować nie chciała?)

Już ten Łami - głow z drogi przatniono /
Co wam psowało Głowe / precz zniestono.
Coż wieciey chcecie? gdy według Języka
Mácierystego wam się Gramatyka
Rzetelna dáje. Precz / precz z Wymowkami
Wprzykrzonymi. Niech się między wami
Niechec / Leniwo / już nie ukazuje /
Pilność z Ochota we wšem niech przodkuje
Ten swe Nauki dobrze ugruntował /
Kto w Gramatyce pilno się sprobował.

FUNDAMENTA LINGVÆ LATINÆ.

§. 1.

GRAMMATICA jest Nauką, która uczy dobrze mówić y pisać: á to według tych czterech Części, które są 1. Orthographia, 2. Etymologia, 3. Syntaxis, 4. Prosodia.

§. 2-

I. ORTHOGRAPHIA.

ORTHOGRAPHIA uczy, jako Literę dobrze pisać, składać y wymawiać.

Laciński Język ma dwadzieścia y cztery Literę; z których Większe tak się piszą: A, B, C, D, E, F, G, H, I, K, L, M, N, O, P, Q, R, S, T, U, V, X, Y, Z.

Mniejsze zaś tak: a, b, c, d, e, f, g, h, i, j, k, l, m, n, o, p, q, r, s, t, u, v, x, y, z.

§. 3.

Z tych Liter te sześć, a, e, i, o, u, (y) zowią się Vocales (sąmo -- brzmiące).

Inse wszystkie, b, c, d, f, g, (h), j, k, l, m, n, p, q, r, s, t, v, x, z, zowią się Consonantes, (spół -- brzmiące.)

Diphthongi są dwojste Vocales, æ, œ, ai, ei, oi, ui, ou, eu; wyrażone w tym Wierszyku:

(Mœrorem heu Troiæ cui civeis auferer Aïax)

§. 4.

Literę Lacińskie tak brzmią jako y w Polskim Języ-

1. Litera C przed tymi Literami A, B, C, D, L, M, N, O, R, T, U, także y na koncu słow, czyta się jako K: Caro, jak Caro: Actus, jak Actus: Fac, jako Fac.

2. Sylaba TI, (jesli przed sobą nie ma S, albo X,) a po niej następuje Vocális, czyta się jako CI: Ratio, jako Racio. (*)

3. PH, brzmi jako F. Philosophia, jako Filozofia.

4. RH, y TH, czyta się jako proste R, y T. Rhetor, jako Rector: Thus, jako Tus.

5. K, w Lacińskim Języku mało co jest we zwyczaju, miasto niego pisze się C, albo Q.

6. QV, QU, czyta się jako KW: Quisquis, jako Kwistwis.

7. V, czystać trzebá nie jako F, ale jako W. Voveo, nie jako Fóveo, ale jako Woveo.

8. Diphthongi æ, œ, jako e: eu, jako ey.

§. 5.

Litery Wietse z małymi z árowno mieszác nie trzebá: gdyż owe wietse tylko się kładá —

1. Ná początku Mowy, y kiedy się sens nowy albo nowá rzecz zaczyna.

2. Do słow ktore sa Nómína Própria.

3. Do słow znaczących Urząd, Godność, Dni, Swięta, Nauki, &c.

Długie (s) nigdy się nie pisze ná koncu słowa.

§. 6.

Z tych Liter składáją się Syláby, á z Sylab Słowá.

Przy Sylabizowaniu albo Składaniu to najprzedniey uważać trzebá, że

1. Dwie Vocáles, (jeżeli nie sa Diphthongi,) pospółczytane być niemoga, ale musza być rozwiedzione: jako De-us, Me-us, A-c-don.

3. Jesná

2. Jedną Consonans między dwiema Vocales stojąca, nie do przedbiodzacey, ale do następuyacey Vocalem przyłączona być musi: A-mo, E-ro, E-li go.

3. Dwie równe Consonantes zawsze rozwiedzione być muszą: At tamen, Com-modum.

4. Dwie albo trzy Consonantes pospół stojące muszą być rozwiedzione, tak, jako się najspólniey y najspółbniey zda Fezykowi: Pis-cis, As-trum. Abowiem, Quemadmodum loquimur, ita scribere debemus: Sc
Jako słowa wymawiamy / Tak je też y pisać mamy.

§. 7.

Są też różne Znączki / które dla lepszego wyrozumienia w mowie służą, a najpospolitsze są te: Comma (,) (1). Colon (:). Semicolon (;). Punctum (.). Parénthe-sis ( ). Subúnio (—) (e). Diáresis (++). Signum Exclamatiónis (!) kiedy wołamy albo się nad czym dzi-wujemy. Signum Interrogatiónis (?) kiedy się pytamy. Circumfléxus (^).

Znączek (°) na końcu słowa brzmi jako us.

Kreska (—) nad literą położona, tyleż znaczy jako m, albo n. Panē, Imortalis, Inuo;

Taka litera (q;) brzmi jako que.

§. 8.

Régule de Orthographia Vocum.

1. Każde słowo osobno stać, a z drugim wiazać się nie musi: jako, Ars vincit naturam: Nie tak, Arsynaturam, ani tak, Arsvin cina turam.

2. Kiedy się słowo na liniey wypisać nie może, tedy je roz-wać, a druga połowice na następuyacą Linia posadzić, z ostawivszy przy pierwszey połowicy na brzegu znączek (—) albo (e). A 2

3. Słowko

3. Słowo mające dwie Vocales, które nie są Diphthongus, naznaczyć trzeba znaczką (· ·) jako aēr, poeta; nie ær, poeta.

4. Kiedy się dwie Sylaby w jedno skraca, tedy je naznaczyć znaczką (^) jako Nil, Nummum.

Tak też znaczyć trzeba y Ablativos singulares 1. & 2. Decl. y Genitivos singul. 4. Declin. y Ablativos singulares Pronominum, kończące się na A albo O.

5. Słowa Indeclinabilia, które się tak właśnie piszą jako drugie słowa Declinabilia, dla różności kreska naznaczone bywają. Citò, zaraz; dla różności od Cito. pozynam: Doctè, uczenie; dla różności od Docte Vocat. uczoney.

§. 9.

II. ETYMOLOGIA.

ETYMOLOGIA opisuje naturę y własność każdego słowa.

Mowa Łacińska złożona jest z Osmiorakich słów albo Partes Oratiōnis: które są

1. Nomen, 2. Pronomen, 3. Verbum, 4. Participium.
5. Advērbium, 6. Præpositio, 7. Conjunctio.
8. Interjectio.

Z tych pierwsze Cztery zowią się Declinabiles, rozmajcie się odmieniające: Drugie Cztery zowią się Indeclinabiles, które zawsze jednakię zostają:

Wszystkie 8. Partes wyrażone są w tym Wierszyku:
(Væ tibi ridenti, quia mox post gaudia flebis.)

§. 10.

Przy każdym słowie to używać trzeba, że jest

- I. Albo (1) Primitivum, które od inzego słowa nie pochodzi.

podobzi, jako, Schola. (2) Derivatívum, ktore ma swoy powód od inšego stová, jako, Scholásticus.

2. Jest Stowo (1) Simplex, jednostajne, jako, Anímus, Tértitus: (2) Compósitum, że dwóch álbo trzech stów zložone, jako, Magn-ánimus, Im-per-tértitus.

3. Anómalum jest, co nie idzie wedlug pospolitých Regul.

4. Stová Declinabilia maja dwa Números: jeden zowie sie Singuláris, co o jedney rzeczy; Plurális, ktory o wielu mowi.

5. Personę, álbo Osoby sa trzy: Pierwsza, Ego, Ja/ Nos, My: Wtóra, Tu, Ty/ Vos, Wy: Trzecia, Illo, On/ Illi, Oni.

6. Jest Stowo (1) Parisyllabum, ktore in Genitivo tyleż ma Syláb, jako y in Nominativo, jako Nubes, Genit. Nubis. (2) Imparisyllabum, ktore in Genitivo wiecey ma Syláb niż in Nominativo: jako, Eqves, éqvitis. (3) Monosyllabum, jedne Sylábe majace, jako, Ars, Mus, Sol. (4) Dissyllabum, ma dwie Sylaby: Schola, Panis. (5) Hyperdissyllabum, wiecey niż dwie Sylaby majace: Dóminus, Magníficus. (6) Polysyllabum, wiele Syláb majace: Innumerábilis, Constantinopolitánus.

§. II.

I. DE NOMINE.

NOMEN jest Stowo, ktore sie declinuje álbo odmienia przez Casus, y przez te stówka Hic, hęc, hoc, Ten/ tá/ to: jako, hic Homo, ten Człowiek.

Nomen jest dwojakie, Substantívum & Adjectívum.
I. SUBSTANTIVUM jest, do ktorego nic może ra-

zem przydać tych słówek *hic, hæc, hoc* : a jest dwojakie :
Próprium & Appellativum,

1. Próprium, jedna pewna rzecz. albo Osobe miarujące : *jako, S. Petrus, Roma, Cracovia.*

2. Commúne (Appellativum), którym wiele rzeczy nazwać może : *Homo, Człowiek : Urbs, Miasto.*

§. 12.

II. ADJECTIVUM, do ktorego razem przydać może te słówka, *hic hæc, hoc* : *jako, hic bonus, hæc bona, hoc bonum, Dobry / a / e.*

A jest albo (1) Unius Terminatiónis, raz się tylko kończące, Trzeciej Declinacyi, *jako : Felix, Prudens.*

(2) Duárum Terminatiónum, dwojako się kończące, Trzeciej Declinacyi, *jako : Fortis, forte. Dóctior, dóctius.*

(3) Trium Terminatiónum, trojako się kończące, Pierwszej y Wtorej Declinacyi : *jako, Bonus, bona, bonum.*

§. 13.

Adjectivum jest dwojakie, Comparabile & Incomparabile.

1. Incomparabile, które się przez pewne Gradus (stopnie) rozszerzyć albo umniejszyć nie może : *jako, Mediocris, mierny ; fraternus, braterski : almus, żywotny ; Canus, śiwy ; claudus, chromy ; jejúus, głodny.*

Także też Imiona Liczby wśelakiej : *Primus, secundus, decimus, vigésimus* : *jako y zwietšej części Adjectiva, które się kończą na fer, ger, ster, plex, bundus, imus, inus, ivus* : *jako, Léctifer, śmiertelny ; Armiger, uzbrojony ; Campéster, Polny ; Duplex, dwójist,*

Mori-

Moribundus, umierający: Legitimus, słuszny: Crastinus, jutrzejszy: Fugitivus, zbieg &c.

2. Comparabile, które się przez Gradus (stopnie) rozszerzyć albo umniejszyć może: Altus, wysoki/ altior, wyższy/ altissimus, najwyższy. Húmilis, niski/ humilior, niższy/ humillimus, najniższy.

§. 14.

Tá Comparatio dzieje się przez trzy Gradus.

(1) Positivus, samo pierwsze słowo Adjectivi, jako, Alus. (2) Comparativus, który się więcej rozszerza albo umniejsza: a kończy się na or, us, jako, Altior, altius. (3) Superlativus, który najbárzej rzecz wynosi albo umniejsza: a kończy się na -ssimus, jako, Altissimus.

Obádwá Gradus, tak Comparativus, jako y Superlativus formują się od swego Positivum, który się in Genitivo albo Dativo kończy na i: do którego przydawszy or, albo us, będzie Comparativus: Przydawszy -ssimus, będzie Superlativus: jako, Altus, Genit. alti, przydaj do tego - or, będzie alti-or: albo -ssimus, będzie alti-ssimus.

§. 15.

Nota: (1.) Adjectiva, które się kończą na er, formują Superlativum przydawszy do Positivum, rimus, jako: Niger, nigerrimus.

(2.) Facilis, Húmilis, Símilis, Imbecillis, formują Superlativum odmieniwszy is na -ssimus, jako, Facilissimus.

(3.) Wszystkie niemal Adjectiva, które się kończą na eus, ius y uus, formują Comparativum y Superlativum przydawszy do Positivum słówką Magis y Máximè: jako, Idóneus, Comparat. magis idóneus, Superl. máximè idóneus. (U toli przecie może mówić Strénuus,

strenuor, strenuissimus. Pius, piissimus, & pientior, pientissimus.)

A takiméi sposobem comparowane byc moga y niektore Adjectiva Incomparabilia wz wyz. namienione: Claudus, magis claudus, maxime claudus. Egenus, potzebujacy/ magis egenus, maxime egenus.

§. 16.

Niektore Adjectiva comparuja sie irregulariter, nie wedlug Regul opisanych. ale ofobliwym swoim sposobem: jako, Bonus, dobry/ melior, optimus. Malus, zly/ pejor, pessimus. Magnus, wielki/ major, maximus. Parvus, maly/ minor, minimus. Multus, --- plurimus: multa, --- plurima: multum, plus, plurimum. Nequam, nie dobrego/ neqvior, neqvissimus. Vetus, stary/ veterior, veterrimus. Nuperus, niedawny/ nuperior, nuperimus. Exterus & Exter, cudzy/ exterior, extremus & extrimus. Inferus, nadolny/ inferior, infimus & imus. Superus, zwierzchny/ superior, supremus & summus. Posterus, posledni/ posterior, postremus & postumus. Maledicus, zlorzeczacy/ maledicentior, maledicentissimus: Taktez y Benivolus, Malevolus, Magnificus, Munificus, Honorificus, &c.

§. 17.

Sa tez Adjectiva Defectiva Comparatione, ktore nie wystykia Gradus Comparationis maja.

1. Positivum nie maja: Interior, intimus: Citior, citimus: Ultior, ultimus: Propior, proximus: Prior, primus: Detior, deterrimus: Licentior, licentissimus: Ocior, ocissimus, &c.

2. Comparativum nie maja: Diversus, diversissimus: Falsus, falsissimus: Fidus, fidissimus: Sacer, potwiecony/

świecony/ iacerrimus: Novus, nowy/ novissimus:
 Inclytus, sławny/ inclutissimus: Invictus, niezwo-
 dzieżony/ invictissimus: Méritus, zasłużony/ meri-
 tissimus.

3. Superlativum *nie mája*: Adoléscent, młody/
 adoléscentior: Senex, stary/ sénior: Júvenis, mło-
 dy/ júnior: *Także też*, Sinister, lewy: Pronus, słoń-
 ny: Cæcus, ślepy: Ingens, wielki: Vicinus, sąsied-
 cki/ &c. Antérieur y Seqvior *tylko mája* Comparati-
 vum.

§. 18.

GENERA NOMINUM.

Nómina mája pięć GENERA, álbo, Gátunki.

1. Masculinum,	} <i>znac po słowku</i>	} hic	
2. Fœmininum,			} hæc
3. Neutrum,			} hoc
4. Commúne,			} hic & hæc
5. Omne.			} hic, hæc, hoc.

§. 19.

De Génere Nominum Adjectivórum.

1. Adjectiva Trium Terminatiónum, *trojako sie*
konczace, w pierrwszey Terminácii sa Génemis Mascu-
 lini: w drugiey, Génemis Fœminini: w trzeciey, Génemis
 Neutrius, ut: Bonus, bona, bonum, &c.

2. Adjectiva duarum Terminatiónum, *dwojako*
sie konczace, w pierrwszey Terminácii sa Génemis Com-
 múnis, w drugiey, Génemis Neutrius: *jako*, hic & hæc
 Fortis, hoc Forte, &c.

3. Adjectiva unius Terminatiónis, *raz sie tylko*
konczace, sa Génemis Omnis: *jako*, hic, hæc, hoc Felix,
 Neqvam, &c.

4. Adjectiva Numeralia, Liczbe miánuiace, począwszy od Quatuor aż do Centum są Géneris Omnis.

§. 20.

De Géneré Nominum Substantivorum.

Génera słow poznáne być mogą, gdy się da baczenie, albo ná to co znaczą / per Régulas Generales: albo jáko się kończą / per Régulas Speciales.

REGULÆ GENERALES.

1. Masculini Géneris są słowa, które wyrażają Męża / Anioła / Bogów Pogańskich / Sámca zwierząt / Rzeke / Wiatr / Miesiąc: jáko, Rex, Krol: Gabriel, Anjot Gabriel: Jupiter, Bog Pogański: Leo, Lew: Danubius, Dunaj rzeká: Boreas, Wiatr ku wschodowi: Aprilis, Kwiecień. (*)

2. Foemini Géneris są Imioná znáczące Niewiáste / Boginia Pogańska / Sámice / Brájjine / Wyspa. także Imioná Miast (singularis numeri y gdy się ná um albo ur nie kończą;) Imioná Drzew / które się ná r nie kończą: jáko, Regina, Krolowa: Venus, Bogini Pogańska: Leæna, Lwica: Polónia, Polska: Cyprus, Wyspa Cypr: Carthago, Miasto Kartago; Pinus, Sosna. (*)

3. Neutrius Géneris są Imioná Liter| a, b, c, d, &c. także Adverbia, y każde słowo gdy się uważá nie według tego co znaczy, ale tylko jáko jest literámi nápisane: jáko, longum S. turpe Cras. Pater dissyllabum est.

4. Communis Géneris, albo Masculini & Foemini Géneris, są słowa, które się tak o Mężách jáko y o Niewiástach mówić y rozumieć mogą, a zawierają się wierszoy części w tych Wierszykach: Antistes,

*Antistes, Vates, Adolēscens, Autor & Augur,
Dux, Judex, Custos, Testis cum Cive, Sacerdos,
Municipi adde Parens, Parruēli Affinis & Hostis,
Bos, Canis, Intēpres, Par, Conjux, Miles & Hares,
Sus, Jūvenis (que), Familiāris, Martyr, Comes, infans,
Hospes, Nemo, Opifex, Index, cum Prīncipe, Vindex,*

§. 21.

REGULÆ SPECIALES.

Jako słowo poznac / ejus sit Generis, 3 Ter-
minacyi / albo ostatnich Liter jego.

A. E. Æ.

Ktore się kończą na A y E, Pierwszey Declina-
cyi / są Generis Fœminini, jako: hæc Mensa, hæc Pen-
tecoste.

Lecz, Masculina są Cometa, Planeta, Hædria.

Ktore się kończą na Æ, pluralis numeri, są Gê-
neris Fœminini: hæc Litera, hæc Nuptia.

Ktore się kończą na A, & E, Trzeciey Declina-
cyi / są generis Neutrius: hoc Poëma, Mare.

Także Necesse & Mille Substantivum.

Pluralia, Ktore się kończą na A, są Generis Neu-
trius: hæc Arma, Castra.

I.

In I, Neutra sunt: ut, hoc Gummi.

Excip. (wyjąwszy) in I, Ktore tylko Pluralis Nû-
meri, są Generis Masculini: hi Cani, Cancelli.

O.

In O, Masculina sunt: ut, hic Sermo.

Excipe: 1. In DO, GO, & in IO Verbalia (t. j.
co od Verbis y ich Participiis pochodzą) Fœminina
sunt:

sunt: ut, hæc *Arundo, Imago, Oratio*. *Lecy* Masculina sunt, *Ordo, Cardio, Ligo, Margo, Harpago*.

2. *Fœminina* sunt *Caro, Halo, Commúnio, Consórtio, Condítio, Dírtio, Perduéllio, Pórtio, Tális, Echo*.

3. *Unio* (*Perta*) Masculinum: *Unio* (zjednoczenie) jest *Fœmininum*.

U. & Y.

In U, & Y. Neutra sunt: hoc *Cornu, Moly*.

C.

In C. Neutra sunt: hoc *Lac, Halec*.

AL, EL & IL.

In AL, EL & IL Neutra sunt: hoc *Animal, Fel, Nihil*.

Exc. *Sal & Mugil*, Mascul: ~~sergil, Fœmininum~~.

OL & UL.

In OL & UL Masculina sunt: hic *Sol, Consul*.

UM.

In UM Neutra sunt: hoc *Templum, Scannum*.

AN.

In AN Masculina sunt: hic *Paan*.

EN.

In EN Neutra sunt: hoc *Nomen, Exámen*.

Exc. Masculina sunt *Ren, Splen, Lien, Hymen, Lüchen, Gfess, Attagen, Pecken*.

IN & ON.

In IN & ON Masculina sunt: hic *Delphin, Canon*

Exc. *Aëdon, Halcyon, Icon, Sindon*, Fœminina sunt.

AR.

In AR Neutra sunt: hoc *Calcar, Cóchlear*.

ER.

ER.

In ER Masculina sunt: hic *Liber, Pater.*

Excipe:

Neutra: *Cadaver, Iter, Cicer & Piper atq; Papaver, Ver, Siler, & Suber, cum Vérbere, Tuber, & Uber, Zingiber, atq; Laser, Spinter, Siser, áddito Layer. Linter, est Géneris Commúnis.*

IR.

In IR Masculina sunt: ut, hic *Vir, Levir.*

OR.

In OR Masculina sunt: hic *Amor, Honor.*

Exc. 1. *Arbor, Fœmininum est.*

2. Neutra sunt: *Æqvor, Cor, Marmor, Ador.*

UR.

In UR Neutra sunt: hoc *Ebur, Fecur.*

Exc. Masculina sunt: *Fur, Furfur, Turtur, Vultur, Astur.*

AS.

In AS Primæ Declinatiónis Masculina sunt: hic *Bóreas.*

In AS Tértiæ Declin. Fœminina sunt: hæc *Pietas.*

Exc. 1. Masculina sunt, *Mas, maris: Vas, vadis: y Etore in Genitivo sie konca ná ANTIS, játo Elephas, Atlas, Gigas.*

2. Neutra sunt: *Vas, vasis: Fās, Nāfās, Artócreas, Erysípelas.*

ES.

In ES Primæ Declinatiónis Masculina sunt: ut, hic *Pyrrites, Absinthites.*

In ES Tértiæ Declinatiónis Imparisyllaba Masculina sunt: ut, hic *Pes, pe-dis: Limes, lí-mi-tis,*

Exc.

Exc. 1. Fœminina sunt: *Seges, Teges, Compes, Merces, Merges, Qvies, Réqvies, Inqvies.*

2. *Æs, æris, Neutrum. Ales, (ptaë) Commune est.*
 In ES Tertiæ Declin. *Parissyllaba Fœminina sunt: hæc Nubes.*

Exc. 1. Masculina sunt: *Verres, Aínaces.*

2. Communia sunt: *Palúmbes, Vepres, Torqvæ*
 In ES Quintæ Declinatiónis Fœminina sunt: hæc *Fácies.*

Exc. *Dies Commune est. Merídiés, Masculinum,*

IS.

In IS Fœminina sunt: hæc *Avís, Corbís,*

Excipe:

Máscula sunt: *Paní, Penís, Crínís, Cínís, Ignís,*

Fúnís cum Væti, Píscís, Fascís, Lápís, Amnís,

Sic Fústís, Postís, sic Áxís, Vermís, & Ungvís,

Et Collís, Follís, Callís, Glís, Sangvís, & Enfís,

Múgílís, & Mensís, sic Vomís, Torrís, & Orbís,

Cassís, & Cossís, Pollís, cum Caule, Canális,

Angvís, Rivális, Natális, & inde Moláris,

Et Torqvæ, Pulvís, Cúcumis, Majális, Aqvális,

Per-qvæ-duéllís, Mortális, Sentísqve, Jugalís,

Uniqvæ-cornís, & Æqváli, cum Fine, Sodális.

OS.

In OS Masculina sunt, ut: hic *Flos. Honor.*

Exc. 1. Fœminina sunt: *Arbos, Cos, Dos.*

2. Neutra sunt: *Os, (pósć) Os, (ustá) Cha-*
os, Melos.

US.

In US Secundæ & Quartæ Declinatiónis Masculina sunt: *nt, hic Fructus, Annus.*

Exc.

Exc. 1. Fœminina sunt: *Vannus, Humus, Acus, Manus, Tribus, Pórticus, Domus.*

2. Także y te: *Diphthóngus, Erémus, Abyssus, Papyrus, Méthodus, Synodus, Exodus, Períodus, &c.*

3. Sa też Fœminina Imioná niektórych Drogich Kamieni: *Amethystus, Crystallus, Chrysolithus, Hyacinthus, Sapphirus.*

4. *Virus, Neutrum est. Pélagus & Vulgus sunt Masculini & Neutrius.*

In US Tertiæ Declinaciónis, Etore U in Genitivo zostawia/ Fœminina sunt: ut, hæc *Virtus, virtutis.*

Exc. In US Monosyllaba Neutra sunt: ut, hoc *Jus, Crus, Pus, Thus.*

Lecz/ Mus Masculinum: *Grus Fœmininum.*

In US Tertiæ Declinaciónis, Etore U in Genitivo odrzuca/ Neutra sunt: hoc *Pecus, pécoris.*

Alle/ *Lepus* jest Masculinum, także y *Tripus.*

AUS & YS.

In AUS & YS Fœminina sunt: hæc *Laus, Chlamys.*
S, gdy przed sobą ma Consonantem.

Ktore się kończą ná S, gdy przed nim stoi Consonans, Fœminina sunt: hæc *Ars, Hyems.*

Exc. 1. Masculina sunt: *Mons, Pons, Fons, Dens, Seps, Gryps, Chalybs, Hydrops, Torrens, Bidens, Tridens, Rudens, Occidens, Oriens.*

2. Communia sunt: *Scrobs, Adeps, Serpens.*

T.

In T, Neutra sunt, ut: hoc *Capus.*

AX.

In AX Fœminina sunt: ut, hæc *Pax, Fornax.*

Exc. Masculina sunt: *Thorax, Abax, Limax,* y inne 3 Grecich słow pochodzące.

EX.

In EX Fœminina sunt: ut, hæc *Fex, Lex, Supellex.*
Exc. Masculin. est *Grex.*

In EX dissyllaba Masculina sunt: ut, hic *Codex, Frutex.*

Exc. 1. Fœminina sunt, *Vibex, Halex, Carex, Forfex, Forpex, Tomex.*

2. Communia sunt, *Obex, Silex, Culex, Pumex, Cortex, Imbrex.*

IX.

In IX dissyllaba Masculina sunt: ut, hic *Calix, Fornix.*

Exc. 1. Fœminina sunt, *Cornix, Cervix, Lodix, Radix, Filix.*

2. Communia sunt: *Varix, Natrix, Lynx.*

Inse słowa/które sã ná IX kończy/ tãł Mone
syllaba jáko y Polysyllaba, są Gêneris Fœminini: ut,
hæc *Nix, Pix, Strix, Cicatrix, Coxendix, &c.*

OX & UX.

In OX & UX Fœminina sunt: ut, hæc *Nox, Lux,*
X cum Consonante.

Ktore przed X mają Consonantem, Fœminina
sunt: ut, *Falx, Arx, Lanx, &c. Lynx, Comune est*

§. 22.

DE GENERE DEFECTIVORUM.

Gênera Defectivorum facillè cognoscuntur, si si-
gatur Nominativus Singularis.

§. 23.

NUMERI Nominum sunt duo: 1

FIGURÆ Nominum sunt duæ, } patrz ná kãrcie 5.
Simplex & Compôlita. }

§. 24.

§. 24.

DE CASIBUS.

Wtáćinskim Jezyku sa sześć Casus albo Odmiány Liter ostatnich, á zowią sie tak:

1. Nominativus	} Kidy sie pyta	[Kto?]	Dóminus,	Pan
2. Genitivus		[Czyi?]	Dómini,	Paná
3. Dativus		[Komu?]	Dómino,	Pánu
4. Accusativus		[Kogo, Co?]	Dóminum,	Paná
5. Vocativus		[(Wotając) ó]	Dómine,	ó Pánie
6. Ablativus		[Od kogo? á]	Dómino,	od Páná
		[Kim?]		Panem.

Ták teź pytać sie może y in Pluráli Número.

§. 25.

O tych CASUSACH wiedzieć trzeba: że

1. Nominativus y Vocativus zowią sie Casus Recti, ponieważ w Constructey (złączaniu słow) ná początku stávají: Inne Cztery, Genit. Dat. Accus. y Ablat. zowią sie Obliqui, ponieważ w Constructey pozad stávají.

2. Genitivus pochodzi od Nominat. A zaś od Genitivo formują sie drugie następujące Casus: jako Supellex, Supellectilis, Supellectile.

3. Neutra mają trzy jednokie Casus, Nominativum, Accusativum, y Vocativum, które to Casus kończą sie in ^{Pluráli} Vocativo ná a: ut, Scamnum, Acc. Scamnum, Voc. Scamnum, Plur. Scamna.

4. Vocativus pospolicie tak sie kończy jako y Nominativus: Także teź in Pluráli Ablativus takież jako y Dativus.

5. Unus, Solus, Totus, Ullus, Nullus, Alius, Uter,

B

Alter,

Alter, Neuter, Altéruter, Utérqve, Utérvis, w każ-
dym Género, Genitivum kończy ná ius, á Dativum ná
i: jáko, Unus, G. Unius, D. Uni.

6. Słowa złożone ze dwóch Nominativis, w obe-
jey Części się declinują: ut, Res-pública, Rei-pú-
blicæ.

Złożone ex Nominativo & Genitivo aut Ablativo,
tylko in Nominativo się declinują: ut, Juris-peritus,
Juris periti, Manu-missus, Manu-missi. Ale Rosma-
rinus, ma Roris-marini & Rosmarini.

Słówka Indeclinabilia, in Compósitis cale się nie
declinują: ut, Utér-qve, Utriús-qve.

§. 26.

DE DECLINATIONE.

DECLINATIO jest sposob odmieniánia ostátnych Sy-
lab w Słowie, przez Casus.

Tákowych Declinacyi jest Pięć:

Pierwsza	} Wktorey słowa kończą się in Nominat. ná	[a, e, as, es, er, ir, ur, us, um a, e, o, c, d, l, n, s, t, x. us, u. es.
Wtóra		
Trzecia		
Czwartá		
Piata.		

§. 27.

Articulus, álbo Słowko, ktore się w Declinowan-
przydaje do Słow, á wyraża ich Casum y Genus, to
się declinuje:

Singula

Także jest

Singular.			Plural.		
Mascul.	Fem.	Neutr.	Mascul.	Fem.	Neutr.
N. Ten/ Ta/ To	N. Ci/ Ce/ Te		N. Ci/ Ce/ Te		
G. Tego/ Tey/ Tego	G. Tych/ Tych/ Tych		G. Tych/ Tych/ Tych		
D. Temu/ Tey/ Temu	D. Tym/ Tym/ Tym		D. Tym/ Tym/ Tym		
Ac. Tego/ Tę/ To	Ac. Tych/ Te/ Te		Ac. Tych/ Te/ Te		
V. ó, ó, ó	V. ó, ó, ó		V. ó, ó, ó		
A. { od Tego/ Tey/ Tego [tym/ ta/ tym	A. { od Tych/ Tych/ Tych [tymi/ tymi/ tymi		A. { od Tych/ Tych/ Tych [tymi/ tymi/ tymi		

§. 28.

De Prima Declinatione.

Pierwsza Declinacya jest tá, która sie in Genitivo konczy ná æ, álbo es.

W tej Declinacyi tak sie koncza Casus :

Singular.				Plural.		
Nom. a,	as,	es,	e,	Nom. æ,	----	----
Genit. æ,	---	--	es,	Genit. arum,	---	---
Dat. æ,	---	---	---	Dat. is, niektore	abus,	
Accus. am,	an,	en,	en,	Accus. as,	----	----
Vocat. a,	a,	e,	e,	Vocat. æ,	----	----
Ablat. a,	a,	e,	e,	Ablat. is,	----	abus.

§. 29.

Observa :

1. Ktore sie ná as, álbo es koncza, odrzućaja Litere S in Vocativo Singulari : ut, Andréas, Andréa.

2. Filia, Nata, Dea, Liberta, Eqva, Mula, Duæ, Ambæ, Anima, Afina, Serva, Conserva, Sócia, najczesciey maja in Dat. & Ablat. plurali abus.

B 2

§. 30.

Kasa Gertshieva u ...

§. 30.

PARADIGMATA, albo WIZERUN-
KI PIERWSZEY DECLINACTI.

Singular.

N.	Mensa, <i>hæc</i>	ten Stół
G.	Mensæ, <i>hujus</i>	tego Stołu
D.	Mensæ, <i>huic</i>	temu Stółowi
Ac.	Mensam, <i>hanc</i>	ten Stół /
V.	ô Mensæ,	ô Stole /
A.	Mensâ, <i>hæc</i>	od tego Stołu / Stółem.

Plural.

N.	Mensæ, <i>hæ</i>	te Stoły
G.	Mensarum, <i>harum</i>	tych Stółow
D.	Mensis, <i>his</i>	tych Stółom
Ac.	Mensas, <i>has</i>	tych Stóły
V.	ô Mensæ,	ô Stóły
A.	Mensis, <i>his</i>	od tych Stółow / Stółami.

Tymże sposobem y

Schola, szkoła: Virga, Rozga: Candela, Swieca.

Singular.

N.	Crambe,	ten Jarmuż
G.	Crambes,	tego Jarmuża
D.	Crambe,	temu Jarmużowi
Ac.	Cramben,	ten Jarmuż
V.	ô Crambe,	ô Jarmużu
A.	Crambe,	od tego Jarmuża / Jarmużem.

Pluraliter

tak jako y Mensæ.

Tymże sposobem y

Epitome, Skrocenie: Parasceve, Przygotowanie:
Pentecoste, Swiatki.

Singular

Singular.

N.	Tiara,	haec	ta	Insula
G.	Tiarae,	hujus	tey	Insulae
D.	Tiarae,	haec	tey	Insulae
Ac.	Tiaram, an,	hanc	H	Insulae
V.	o Tiara,			o Insula
A.	Tiara,	ahhaec	o tey	Insulae/Insula.

In Plurali ida jako Mensa.

Tymże sposobem y

Satanas, Szatan: Boreas, Wiatr polnocny: Andreas, Tobias, Zacharias.

Singular.

N.	Psaltes,	hic	ten	Spiewak
G.	Psaltes,	hujus	tego	Spiewaka
D.	Psaltes,	hunc	temu	Spiewakowi
Ac.	Psaltem,	hunc	tego	Spiewaka
V.	o Psalte,			o Spiewaku
A.	Psalte,	ahhaec	o tego	Spiewaka/Spiewakiem.

In Plurali ida jako Mensa.

Tymże sposobem y

Pyrites, Krzemien: Zelotes, Gorliwy: Ephialtes, Duszenie Nocne: Anchises.

§. 33.

De Secunda Declinatione.

Wtóra Declinacya, jest, która sie in Genitivo kończy na i, a in Dativó na o.

Wtey Declinacyi tak sie kończą Casus:

Singular.

Nomin.	er, ir, ur, ue, um,		Accus.	um,	----	----
Genit.	i, ----		Voc.	er, ir, ur, e, um,		
Dativ.	o, ----		Ablat.	o,	----	----

Plural.

Nom. i,	---	---	a,		Accus. os,	---	---	a,
Gen. orum,	---	---			Voc. i,	---	---	a,
Dat. is,	---	---			Ablat. is,	---	---	

§. 32.

Nota:

1. Które się kończą in Nominativo ná ber, cer, der, fer, ger, per, ter, wypuszczają to e in ^{Vocativo} ~~Genitivo~~ ^{Genitivo} następujących wszystkich Casusach:

Zatrzymują jednak to e: Liber, Baccus: Liber, Wolny: Adulter, Cudzołożnik: asper, chropowaty: Gibber, Gąrbaty: Præsbyter, Starszy: Prosper, Szczęśliwy: Socer, Swiekier: Dexter ~~us~~: Et Compõsita à fero & gero: ut, Lúcifer, Armiger.

2. Słowa które się kończą ná us, mają in Vocativo e: ut, Dóminus, Dómine,

Lez, Deus, ma ó Deus, Fílius, ó fili, Meus, ó mi.

3. Nómina Própria in ius kończą się in Vocativo ná i, odrzuciwszy us: jako, Geórgius, Geórgi.

4. Ambo & Duo, mają in Dativo & Ablativo Plurali obus: Ambóbus, Duóbus.

§. 33.

PARADIGMATA II. DECLIN.

Singular.

N. Liber,	ta Księgá
G. Libri,	Księgi
D. Libro,	Ksiedze
Acc. Librum,	Księge
V. ó Liber,	ó Księgo
A. Libro,	Księgi/ Księgo.

Plural

Plural.

N. Libri,	te Księgi
G. Librorum,	Księg
D. Libris,	Księgom
Acc. Libros,	Księgi
V. 6 Libri,	6 Księgi
A. Libris,	Księg/ Księgami.

Tymże sposobem y

Vir, Maż: Ager, Pola: Coluber, Wąż: Culter,
Noż, &c.

Singul.

N. Scamnum,	ta Lawa
G. Scamni,	Lawy
D. Scamno,	Lawie
Acc. Scamnum,	Lawe
V. 6 Scamnum,	6 Lawo
A. Scamno,	Lawy/ Lawa.

Plural.

N. Scamna,	te Lawy
G. Scamnorum,	Lawo
D. Scamnis,	Lawom
Acc. Scamna,	Lawy
V. 6 Scamna,	6 Lawy
A. Scamnis,	Law/ Lawami.

Tymże sposobem y

Templum, Kościół: Bellum, Wojná: Vitrum, Szko, &c.

Singular.

N. Dominus,	ten Pan
G. Domini,	Pána
D. Domino,	Panu
Acc. Dominum,	Pána
V. 6 Domine,	6 Panie
A. Dominò,	Pána/ Panem.

Plural.

N. Dómini,	ci Pánowie
G. Dominórum,	Pánow
D. Dóminis,	Pánom
Acc. Dóminos,	Pánow
V. ó Dómini,	ó Pánowie
A. Dóminis,	Pánow/ Pánami.

Singular.

N. Deus,	ten Bog
G. Dei,	Boga
D. Deo,	Bogu
Acc. Deum.	Boga
V. ó Deus,	ó Boże
A. Deo,	Boga/ Bogiem.

Plural.

N. Dei, álbo Dii,	ci Bogowie
G. Deórum,	Bogow
D. Deis, álbo Diis,	Bogom
Acc. Deos,	Bogow
V. ó Dei, álbo Dii,	ó Bogowie
A. Deis, álbo Diis,	Bogow/ Bogami.

Tákteż:

Servus, Sługá: Globus, Kulá: Equus, Kon: Hortus,
Ogrod.

§. 34.

De Tertia Declinatione.

Trzeciéy Declinacyi stowá kończą się in Genitivo ná
is: in Dativo ná i.

Inse Casus ták się kończą:

Singu-

Singular.	Plural.
Nominat. --- ---	Nominat. es, neutr. a,
Genit. is,	Genit. um,
Dat. i,	Dat. ibus, tis,
Accus. em, im.	Acc. } jáko y Nominat.
Vocat. jáko y Nominat.	Voc. } jáko y Nominat.
Ablat. e, i,	Ablat. jáko y Dativus.

§. 35.

NOTA:

I. Accusativus Singuláris w tey Declinacyi pospoli-
cie sie kończy ná em: Niektore jednák słowa kończą sie
(1) ná im: jáko, Buris, Sitis, Tussis, Vis, Pelvis,
Præsépis, Cúcumis, Ravis, Sinápis, Amússis, Albis,
Tiberis, Tigris, &c.

(2) ná em & im niektore: zta jednák różnošcia,
že Czešćiey ná em sie kończą: Febris, Clavis, Navis,
Aqvális.

Czešćiey ná im: Puppis, Turris, Restis, Secúris.

§. 36.

II. Ablativus Singuláris Trzećiey Declinacyi zmy-
czájnie sie kończy ná e: jáko, Pater, patre.

Znajduja sie jednák słowa, ktore sie in Ablativo
ná i, albo ná e & i kończą.

Ktorej sie tylko ná i kończą:

1. Adjectiva duárum Terminatiónum in is & e
maja in Ablativo i: ut, fortis, e, Abl. forti.

2. Neutra in E, AL, & AR sie kończą, maja in
Ablativo i: Mare, Abl. Mari: Animal, animalis,

Lecz, Par, Hepar, Jubar, Nectar, maja in Ablat. e.

3. Imiona Miesiacow / ktore sie kończą ná is &
er, kończą sie in Ablat, tylko ná i: Aprilis, Aprili, De-
cémber, Decémbri.

4. Ktore sie in Accusat. kończą tylko ná im, te też in Ablativo mają tylko i: Tullis, tullim, Abl. tullī.

Ktoreż sie in Ablat. kończą ná e, & i, społem?

I. Adjectiva y Participia Unius Terminatiónis, jáko też y Comparativa in or & us, mają in Ablativo e & i: jáko, Felix, felice & felici: Fortior, fortiore, & fortiori.

Lecz Pauper, Hospes, Sospes, Senex, &c. tylko mają e.

2. Ktore sie in Accusat. kończą ná em & im, te sie też kończą in Ablativo ná e & i: ut, Navis, navem & navim, Abl. à Nave & navi.

Nota: Niektore Substantiva, lubo sie najczęściej kończą ná e in Ablat. przecie czasem mają y i: Cán. nabis, Amnis, Avis, Civis, Classis, Angvis, Finis, Fustis, Ignis, Occiput, Imber, Postis, Ovis, Vectis, Pugil, Ungvis, Supéllex, Tridens.

§. 37.

III. Neutra kończą sie in Pluráli ná a: Lecz ktore sie kończą in Ablativo Singulári ná i, álbo e & i po spotu, te mają in Pluráli ia: jáko, Calcar, calcári, Plur. calcária.

Wyjawszy Comparativa, ktore sie tylko ná a kończą: jáko, Mélior, melióra.

§. 38.

IV. Genitivus Plurális Trzeciej Declinat. pospolicie sie kończy ná um: jáko, Pater, patrum.

Niektore jedná słowá kończą sie ná ium:

(I.) Zwietszy części słowa, ktore sie kończą in Ablativo Singulári ná i, álbo e & i: te mają in Genitivo ium: Felix, felice, & --- i, Genit. felicitium.

Comparativi kończą się ná ~~ia~~ (2.) Maja

(2.) Mája teź wsyſtkie niemal ſłowa in Genitívo Pluráli ium, ktore ſie kończą ná es & is, á ſa paríſyl- laba: tákž e y te ktore ſie kończą ná NS, y RS: jáko, Nubes, --- ium: Ars, ártium. Do ktorych ſie liczyć moga y te: Caro, Linter, Uter, Fornax, &c. Ale Va- ces, Canis, Panis, júvenis, Vólucris, kończą ſie ná um.

§. 39.

V. Słowa Greckie, ktore ſie kończą ná ma, kończą ſie in Dat. & Ablat. Pluráli in matibus & matis: ut, Poë- ma, Poëmátibus, & Poëmatis.

VI. Bos ma in Genit. Pluráli boum, & Dat. bobus, Sus, súibus & subus.

PARADIGMATA III. DECLIN.

Singular.

N. Pater,	ten Ojciec
G. Patris,	Ojca
D. Patri,	Ojcu
Acc. Patrem,	Ojca
V. ó Pater,	ó Ojze
A. Patre,	Ojca / Ojcem.

Plural.

N. Patres,	ci Ojcowie
G. Patrum,	Ojcow
D. Pátribus,	Ojcom
Acc. Patres,	Ojcow
V. ó Patres,	ó Ojcowie
A. Pátribus.	Ojcow / Ojcami.

Ták teź:

Mater, Mátká: Frater, Bras: Carcer, Wieźienie, &c.
Singular.

24 7. 8

Singular.

N. Doctōr,	ten Nauczyciel
G. Doctōris,	Nauczyciela
D. Doctōri,	Nauczycielowi
Acc. Doctōrem,	Nauczyciela
V. o Doctōr,	o Nauczycielu
A. Doctōre,	Nauczyciela/ --- em.

Plural.

N. Doctōres,	ci Nauczyciele
G. Doctōrum,	Nauczycielow
D. Doctōribus,	Nauczycielom
Acc. Doctōres,	Nauczycielow
V. o Doctōres,	o Nauczyciele
A. Doctōribus,	Nauczycielow/ ---- ami.

Tak też:

Pistor, Piekarz: Sutor, Szwiec: Soror, Siostra: &c.

Singular.

N. Nubes,	ten Oblok
G. Nubis,	Obloka
D. Nubi,	Oblokowi
Acc. Nubem,	Oblok
V. o Nubes,	o Obloku
A. Nube,	Obloka/ Oblokiem.

Plural.

N. Nubes,	te Obloki
G. Núbium,	Oblokow
D. Núbibus,	Oblokom
Acc. Nubes,	Obloki
V. o Nubes,	o Obloki
A. Núbibus,	Oblokow/ Oblokami.

Tak też:

Vulpes, Liska: Avis, Ptak: Moles, ciężar, &c.

Singular.

N. Volúptas,	ta Kossos
G. Voluptátis,	Kossosy
D. Voluptáti,	Kossosy
Acc. Voluptátem,	Kossos
V. ó Volúptas,	ó Kossoso
A. Voluptáte,	Kossosy/ Kossosa.

Plural.

N. Voluptátes,	Kossosy
G. Voluptátum,	Kossosy
D. Voluptátibus,	Kossosom
Acc. Voluptátes,	Kossosy
V. ó Voluptátes,	ó Kossosy
A. Voluptátibus,	Kossosy / --- ámi.

Tak też:

Æstas, Lato; Utilitas, Pożytek; Tempéstas, Niepogoda.

Singular.

N. Serpens,	ten Weż
C. Serpéntis,	Weża
D. Serpénti,	Weżowi
Acc. Serpéntem,	Weżá
V. ó Serpens,	ó Weżu
A. Serpénte,	Weża/ Weżem.

Plural.

N. Serpéntes,	ci Weżowie
G. Serpéntium,	Weżow
D. Serpéntibus,	Weżom
Acc. Serpéntes,	Weże
V. ó Serpéntes,	ó Weżowie
A. Serpéntibus,	Weżow/ Weżámi.

Tak też:

Dens, Zab; Frons, Czolo; Infans, Niemowiatko. &c.

Singu-

Singular.

N. Princeps,	to Rśiaże
G. Principis,	Rśiażecia
D. Principi,	Rśiażeciu
Acc. Principem,	Rśiaże
V. ó Princeps,	ó Rśiaże
A. Principe,	Rśiażecia/ --- ciem.

Plural.

N. Principes,	te Rśiażetá
G. Principum,	Rśiażat
D. Principibus,	Rśiażetom
Acc. Principes,	Rśiażetá
V. ó Principes,	ó Rśiażetá
A. Principibus,	Rśiażat/ --- támi.

Tak też:

Forceps, Klebze: Hydrops, Puchliná: Adeps, Sádto.

Singular.

N. Homo,	ten Człowiek
G. Hóminis,	Człowieka
D. Hómini,	Człowiekowi
Acc. Hóminem,	Człowieka
V. ó Homo,	ó Człowiecze
A. Hómine,	Człowieka/ --- kiem.

Plural.

N. Hómines,	ci Ludzie
G. Hóminum,	Ludzi
D. Hóminibus,	Ludziom
Acc. Hómines,	Ludzie
V. ó Homines,	ó Ludzie
A. Hóminibus,	Ludzi/ --- ámi.

Tak też:

Latro, Zbojca: Virgo, Pánna: Régio, Krainá, &c.

Singu-

Singular.

N. Cornix,	tá Wroná/
G. Córnicis,	Wrony
D. Córnicí,	Wronie
Acc. Córnicem,	Wrons
V. ó Cornix,	ó Wrono
A. Córnicę,	Wrony/ Wrons.

Plural.

N. Córnicēs,	te Wrony
G. Córnicum,	Wron
D. Córnicibus,	Wronom
Acc. Córnicēs,	Wrony
V. ó Córnicēs,	ó Wrony
A. Córnicibus,	Wron/ Wronámi.

Tak też:

Cervix, Kark: Salix, Wierzbá: Codex, Księgá, &c.

Singular.

N. Nomen,	to Imie
G. Nóminis,	Imieniá
D. Nómini,	Imieniowi
Acc. Nomen,	Imie
V. Nomen,	ó Imie
A. Nómine,	Imieniá/ Imieniem.

Plural.

N. Nómína,	te Imioná
G. Nóminum,	Imion
D. Nómínibus,	Imionom
Acc. Nómína,	Imiona
V. ó Nómína,	ó Imiona
A. Nómínibus,	Imion/ --- ámi.

Tak też:

Certámen, Boj: Limen, Prog: Lumen, Swiásto, &c.

Singular.

N. Tuber,	ten Guz
G. Túberis,	Guzá
D. Túberi,	Guzowi
Acc. Tuber,	Guz
V. ó Tuber,	ó Guzie
A. Túbere,	Guzá/ Guzem.

Plural.

N. Túbera,	te Guzy
G. Túberum,	Guzow
D. Tubéribus,	Guzom
Acc. Túbera,	Guzy
V. ó Túbera,	ó Guzy
A. Tubéribus,	Guzow/ Guzámi.

Tak też :

Uber, Pierś; Suber, Korek; Iter, drogá, Genit. Itineris, & c.

Singular.

N. Corpus,	to Ciáto
G. Córporis,	Ciála
D. Córpori,	Ciálu
Acc. Corpus,	Ciáto
V. ó Corpus,	ó Ciáto
A. Córporē,	Ciálá/ Ciátem.

Plural.

N. Córpora,	te Ciála
G. Córporum,	Ciał
D. Corpóribus,	Ciałom
Acc. Córpora,	Ciálá
V. ó Córpora,	ó Ciálá
A. Corpóribus,	Ciał/ Ciálámi.

Tak też :

Frigus, Zimno: Pectus, Pierś; Tempus, Czás.

Singular.

N. Virtus,	tá Cnota
G. Virtúcis,	Cnoty
D. Virtúti,	Cnotie
Acc. Virtútem,	Cnote
V. ó Virtus,	ó Cnoto
A. Virtúte,	Cnoty / Cnote.

Plural.

N. Virtútes,	te Cnoty
G. Virtútum,	Cnot
D. Virtútibus,	Cnotom
Acc. Virtútes,	Cnoty
V. ó Virtútes,	ó Cnoty
A. Virtútibus,	Cnot / Cnotami.

Tak też:

Pecus, Bydle: Juvéntus, Młodź: Salus, Zdrowie.

Singular.

N. Animal,	to Zwierze
G. Animális,	Zwierzećią
D. Animáli,	Zwierzećiu
Acc. Animal,	Zwierze
V. ó Animal,	ó Zwierze
A. Animáli,	Zwierzećią / --- ciem.

Plural.

N. Animália,	te Zwierzetá
G. Animálium,	Zwierzot
D. Animálibus,	Zwierzotom
Acc. Animália,	Zwierzetá
V. ó Animália,	ó Zwierzetá
A. Animálibus,	Zwierzot / --- ámi.

Tak też:

Vestigal, Cło: Cervical, Poduska: Calcar, Ostrogá, &c.

Singular.

N. Mare,	to Morze
G. Maris,	Morza
D. Mari,	Morzu
Acc. Mare,	Morze
V. ó Mare,	ó Morze
A. Mari,	Morzá / Morzem.

Plural.

N. Mária,	te Morzá
G. Máriaum,	Morzow
D. Máriaibus,	Morzom
Acc. Mária,	Morzá
V. ó Mária,	ó Morzá
A. Máriaibus,	Morzow / Morzámi.

Tak też :

Rete, sieć: Ovile, Oweczárnia: Cubile, Ložko, &c.

Poëma, ten Wierz / *ták sie* declinuje :

Singul. N. Poëma, G. Poëmatis, D. Poëmati, Ac.
Poëma, V. ó Poëma, A. Poëmate.

Plural. N. Poëmata, G. Poëmatum, D. Poëmáti-
bus & Poëmatis, Acc. Poëmata, V. ó Poë-
mata, A. Poëmatibus & Poëmatis.

§. 40.

De Quarta Declinatione.

Czwartá Declinacya jest ta, ktorá ma in Genitivo
us, álbo u.

Casus w tej Declinacyi *ták sie* kończą :

Singul.

Nomin.	us,	u,	Accusat.	um,	u,
Genit.	us,	u,	Vocat.	us,	u,
Dativ.	ui,	u,	Ablat.	u,	u.

Plural.

		<i>Plural.</i>			
<i>Nomin.</i>	us,	ua,		<i>Accusat.</i>	us, ua,
<i>Genit.</i>	uum,	--		<i>Vocat.</i>	us, ua,
<i>Dativ.</i>	ibus, ubus,	--		<i>Ablat.</i>	ibus, ubus, --

§. 41.

NOTA:

1. *Ktore sie nâ u kończa, in Singulâri sa Indeclinabilia, to jest, jednâko sie kończa we wšystkich Casu-
sâch.*

2. *In Dativu & Ablat. plurâli nâ ubus sie kończa te słowa: Arcus, Acus, Portus, Quercus, Ficus, Lacus, Artus, Tribus, Veru, & Specus.*

3. *Tolle me, mu: (plur.) mi, mis, si declinare DOMUS vis. to jest: Domus, lubo sie declinuje wedlug Wtorey y Czwartey Declinacyi, â wšâkże nie ma Casus, ktore sie in Singulâri kończa nâ me, mu: â in Plurâli nâ mi, mis.*

4. *Dat JESUM Quarto, reliqvis U semper habeto. t. j. słowko JESUS, w kaźdym Casu kończy sie nâ u, tyl-
ko in Accusativo ma um.*

§. 42.

PARADIGMATA IV. DECLIN.

Singul.

<i>N.</i> Fructus,	ten Owoc
<i>G.</i> Fructûs,	Owocu
<i>D.</i> Fructui,	Owocowi
<i>Acc.</i> Fructum,	Owoc
<i>V.</i> ô Fructus,	ô Owocu
<i>A.</i> Fructu.	Owocu / Owocem.
	C 2
	<i>Plural.</i>

Plural.

N. Fructus,	te Owoce
G. Frúctuum,	Owocow
D. Frúctibus,	Owocom
Acc. Fructus,	Owoce
V. ó Fructus,	ó Owoce
A. Frúctibus,	Owocow / Owocámi.

Ták tež:

Sensus, Zmysł: Manus, Reká; Acus, Iglá.

Singular.

N. Cornu,	ten Rog
G. Cornu,	Rogu
D. Cornu,	Rogowi
Acc. Cornu,	Rog
V. ó Cornu,	ó Rogu
A. Cornu,	Rogu / Rogiem.

Plural.

N. Córnuá,	te Rogi
G. Córnuum,	Rogow
D. Cór nibus,	Rogom
Acc. Córnuá,	Rogi
V. Córnuá,	ó Rogi
A. Cór nibus,	Rogow / Rogámi.

Tak tež: Veru, Rožen: Gelu, Mroz.: Tonitru, Grzmot.

DOMUS jaśt Wtorey y Czwartey Declinacyi.

Singular.

N. Domus,	ten Dom
G. Domi & Domús,	Domu
D. Dómui & Domo,	Domowi
Acc. Domum,	Dom
V. ó Domus,	ó Domie
A. Domó.	Domu / Domem.

Plural.

Plural.

N. Domus,	te Domy
G. Domórum & --num,	Domow
D. Dómibus,	Domom/
Acc. Domos & Domus,	Domy
V. ó Domus,	ó Domy
A. Dómibus,	Domow/ --- ámia

N. Jesus, G. Jesu, D. Jesu, Ac. Jesum, V. ó Jesu,
A. Jesu.

§. 43.

De Quinta Declinatione.

Piatey Declinacyi słowá sa, ktore in Genitivo y Dativo sie kończa ná et- i: jáko, Res rei,

Casus w tej Declinacyi tak sie kończa:

Singular.		Plural.	
Nominat.	es,	Nominat.	es,
Genit.	ei,	Genit.	érum,
Dativ.	ei,	Dativ.	ébus,
Accusat.	em,	Accusat.	es,
Vocat.	es,	Vocat.	es,
Ablat.	e.	Ablat.	ébus,

NOTA:

Nómína Piatey Declinacyi niemája in Pluráli Genitivum, Dativum, áni Ablativum: Oprocz tych, Accies, Facies, Dies, Res, Spécies, Superfícies.

§. 44.

PARADIGMATA V. DECLIN.

Singular.

N. Res,	tá Rzecz
G. Rei,	Rzeczy
D. Rei,	Rzeczy
Acc. Rem,	Rzecz
V. ó Res,	ó Rzeczó
A. Re,	Rzeczy.

Plural.

N. Res,	te Rzeczy
G. Rerum,	Rzeczy
D. Rebus,	Rzeczom
Acc. Res,	Rzeczy
V. ó Res,	ó Rzeczy
A. Rebus,	Rzeczy/ Rzeczami.

Singular.

N. Spécies,	ten Róstak
G. Spéciéi,	Róstaku
D. Spéciéi,	Róstakowi
Acc. Spéciem,	Róstak
V. ó Spécies,	ó Róstácie
A. Spécie,	Róstaku/ Róstakem.

Plural.

N. Spécies,	te Róstalcy
G. Spéciérum,	Róstakow
D. Spéciébus,	Róstakom
Acc. Spécies,	Róstalcy
V. ó Spécies,	ó Róstalcy
A. Spéciébus,	Róstakow/ --- ámi.

Tak też;

Dies, Dzien : Acies, Bitwa : Effigies, Obraz.

§. 45.

DECLINATIO ADJECTIVORUM.

Adjectiva w Polkim Jezyku tak sie declinuja:

Singular.

Plural.

Singular.			Plural.		
Mascul.	Fæm.	Neutr.	Mascul.	Fæm.	Neutr.
N. y/	a/	e/	N. y/i/	e/	e/
G. ego/	ey/	ego/	G. ych/	ych/	ych/
D. emu/	ey/	emu/	D. ym/	ym/	ym/
Ac. ego/	a/	e/	Ac. ych/	e/	e/
V. y/	a/	e/	V. y/i/	e/	e/
A. [ego/	ey/	ego/	A. [ych/	ych/	ych/
[ym/	a/	ym/	[ymi/	ymi/	ymi/

§. 46.

I. Adjectiva Trium Terminationum

Ja Piernwszey y Wtorzey Declinacyi.

Singular.

Plural.

Singular.			Plural.		
Mascul.	Fæm.	Neutr.	Mascul.	Fæm.	Neutr.
N. Bonus, Bona, Bonum,			N. Boni, Bonæ, Bona,		
G. Boni, Bonæ, Boni,			G. Bonórú, -- árú, -- órú,		
D. Bono, Bonæ, Bono,			D. Bonis, Bonis, Bonis,		
A. Bonum, Bonâ, Bonum,			Ac. Bonos, Bonas, Bona,		
V. Bone, Bona, Bonum,			V. Boni, Bonæ, Bona,		
A. Bonô, Bonâ, Bonô.			A. Bonis, Bonis, Bonis.		

Tym sposobem sie teź declinuje, Magnus, a, um, Wielki: Parvus, a, m, Mały: Niger, a, m, Czarny: y Pronómina, Meus, Tuus, Saus, Noster, Vester, Cujus: takźe y Participia, ktore sie kończa ná Tus, Sus, Xus, Rus, y Dus. Ták sie teź declinuja y Superlativi, Doctíssimus, ma, mum, & c.

§. 47.

II. Adjectiva Duarum Terminati-
onum (a Trzeciej Declin.

Singular.

	Mascul. & Fæmin.	Neutr.
Nomin.	Fortis,	Forte,
Genit.	Fortis,	Fortis,
Dativ.	Forti,	Forti,
Accusat.	Fortem,	Forte,
Vocat.	Fortis,	Forte,
Ablat.	Forti,	Forti,

Plural.

	Mascul. & Fæmin.	Neutr.
Nomin.	Fortes,	Fortia,
Genit.	Fortium,	Fortium,
Dativ.	Fortibus,	Fortibus,
Accusat.	Fortes,	Fortia,
Vocat.	Fortes,	Fortia,
Ablat.	Fortibus,	Fortibus.

Singular.

	Mascul. & Fæmin.	Neutr.
Nomin.	Fortior,	Fortius,
Genit.	Fortioris,	Fortioris,
Dativ.	Fortiori,	Fortiori,
Accusat.	Fortiorem,	Fortius,
Vocat.	Fortior,	Fortius,
Ablat.	Fortiore, --- i,	Fortiore, --- i.

Plural.

Plural.

Mascul. & Fem.

Neutr.

Nomin.	Fortiores,	Fortiora,
Genit.	Fortiorum,	Fortiorum,
Dativ.	Fortioribus,	Fortioribus,
Accusat.	Fortiores,	Fortiora,
Vocat.	Fortiores,	Fortiora,
Ablat.	Fortioribus,	Fortioribus,

§. 48.

III. Adjectiva Unius Terminationis
Ja Trzeciej Declin.

Singular.

Mascul.

Fæmin.

Neutr.

Nomin.		Felix,	
Genit.		Felicitis,	
Dativ.		Felici,	
Accus.	M. & F.	Felicem,	N. Felix,
Vocat.	♂	Felix,	
Ablat.		Felice, --	ci.

Plural.

Mascul.

Fæmin.

Neutr.

Nomin.		Felices,	N. Felicia
Genit.		Felicitium,	
Dativ.		Felicitibus,	
Accus.	M. & F.	Felices,	N. Felicia,
Vocat.	M. & F.	Felices,	N. Felicia,
Ablat.		Felicitibus,	

Także:

Audax, Smiały; Pernix, Predki; Simplex, Prosty, &c.

		Singular.		
		Mascul.	Fem.	Neutr.
Nom.		Prudens,		
Genit.		Prudentis,		
Dativ.		Prudenti,		
Accus.	M. & F.	Prudentem,		N. Prudens,
Vocat.		Prudens,		
Ablat.		Prudente, & -- ti.		

Plural.

		Mascul.	Fem.	Neutr.
Nom.		Prudentes,		N. -- ia
Genit.		Prudentium,		
Dativ.		Prudentibus,		
Accus.	M. & F.	Prudentes,		N. --- ia,
Vocat.	M. & F.	Prudentes,		N. --- ia,
Ablat.		Prudentibus.		

Tak tež:

Diligens, pilny: Péculans, rozpuštný: Demens, głupi.

§. 49.

Singular.			Plural.		
Masc.	Fem.	Neutr.	Masc.	Fem.	Neutr.
N. Unus,	Una,	Unum,	N. Duo,	Dux,	Duo,
G. Unius,	Unius,	Unius,	G. Duóru,	--árum,	--órum,
D. Uni,	Uni,	Uni,	D. Duóbus,	--ábus,	--óbus,
A. Unum,	Unam,	Unum,	A. Duos,	Duas,	Duo,
V. Une,	Una,	Unum,	V. Duo,	Dux,	Duo,
A. Unô,	Unâ,	Unô.	A. Duóbus,	--ábus,	--óbus,

In Pluráli jáko Bonus.

Tak tež: Solus, Sam:
Totus, Cály, &c.

Uterque, G. Utriusque, D.

Utrique, Alteruter, G. Al-

terutri° & Alteriusutri°.

Tak tež: Ambo, am-
bæ, ambo, Obadwa.

TRES, trzy declinuje

sie jáko Fortes, & Neutr.

Fórtia, NU-

NUMERALIA, które już są nad Centum, jako Ducéti, Dwieście/ Qvingéti, pięćset/ &c. declinują się jako Boni, Bonæ, Bona.

MILLE Substantivum in Singulári ma tylko Nominativum y Accusativum: in Pluráli tak się declinuje: Millia, Millium, Millibus, Millia, Millibus. e. g. Unum Mille, jeden Tysiąc: Duo Millia, Dwa Tysiąca.

MILLE Adjectivum całe się nie declinuje, jest tylko Plurális Númeri, y Générís Omnis. e. g. Mille Animæ, tysiąc Dusz: Mille floréni, tysiąc Złotych: Bis Mille Equites, dwa tysiąca Konnych, G. Bis mille Equitum, D. Bis mille Equitibus, &c.

§. 50.

INDECLINABILIA.

Indeclinabilia nazywają się te słowa, które we wszystkich Casibus jednako się kończą. A te są:

1. Numeralia, co się zowią Cardinalia, począwszy od Quátuor aż do Centum, y Mille Adjectivum: także y Tot, Tótidem, Qvot, Qvotqvot, Qvotcunqve.

2. Te Adjectiva, Neqvam, Frugi, Nauci, Níbili, Mancipi, ejúsmodi, hujúsmodi, cujúsmodi, y t. p. tak in Singulári, jako y Pluráli Númeró są Indeclinabilia.

3. Substantiva Neutra in I, jako, Gummi, Sinápi, Stibi, &c. także też y Cæpe, Gáusape, Præsépe, in Singulári Indeclinabilia: Lecz in Pluráli ma Gáusapa & Præsépia,

§. 51.

ANOMALA.

Anómala, albo słowa, które nie idą według Reguł zwyczajnych jako y in se Nómína, są Czworakie: Heterogénea, Heteróclita, Abundántia, Defectiva,

I. HETEROGENEA.

Heterogénea, álbo Anómala Génere, sa stowá, ktore in se Genus mája in Singulári, in se in Pluráli: jáko sa:

1. In Sing. Masculína, & in Pluráli Neutra, ut: Tártarus, Tártara: Avérnus, Avérna: Inférnus, Inférna: Súpparus, Súppara, &c.

Tu tež náleží ktore in Plur. sa Masculína oraz y Neutra, ut: Jocus, joci & joca: Locus, loci & loca: Síbilus, síbili & síbila: Actus, actus & acta: Efféctus, efféctus & effécta: Sensus, sensus, sensa, &c.

2. In Sing. Fœminína, in Plur. Neutra: jáko, Cárbasus, Cárbaša: Supéllex, Supellectília, &c.

3. In Singulári Neutra, in Pluráli Masculína: hoc Cœlum, hi Cœli: Frenum, hi freni & hac frena: Rastrum, rastri & rastra: Capistrum, capistri & capistra: hoc Cicer, hi Cíceres: hoc Siser, hi Síseres.

4. In Singulári Neutra, in Pluráli Fœminína: hoc Epulum, ha épulæ: Delícium, delíciæ: Bálneum, bálna.

§. 52.

II. HETEROCLITA.

Heteroclita sa, ktore sie nie wedlug jedney Declinacyi in Singulári & Pluráli declinuja: jáko, Grammárica, --- cæ, Plur. Grammática, --- órum: rák tež y Rhetórica, Dialéctica, Ethica, Physica, &c. sa in Sing. Primæ, in Plur. Secúndæ Declin. Vas, vasis, in Sing. jest Tertíæ, in Plur. Secúndæ Declin: Vasa, vasórum.

§. 53.

III. ABUNDANTIA.

Abundántia sa

1. Ktore sie w jedneyže Declinacyi dwojako kończa: jáko,

jáko, Tiaras & Tiara: Cométa & Cométes: Píleus & Pileum: Bálteus & Bálteum: Commentárius & -- árium; Tignus & Tignum: Viscus & Viscum: Alabáster & Alabástrum: Vomér & Vomis, &c.

II. Zovia sie tež Abundántia, ktore przez dwie Declinacye rázem declinováć sie moga: A te sa, álbo

(1) Primæ & Secúndæ Declin: ut, Búccina, & -- num: Menda, & -- dum: Rapa, & -- um, &c.

(2) Primæ & Tértiæ Declin: ut, Pascha, a, & -- atis: Hebdóma^{da}, a, & Hebdómas, -- adis: Juvénta, & -- tus, &c.

(3) Primæ & Qvintæ: ut, Matéria & matéries: Mundítia & mundíties: Durítia & duríties, &c.

(4) Secúndæ & Tértiæ: ut, Pólypus, i, & -- odis: Glomus, i, & -- eris: Gibbus, i, & eris: Abacus & abax: Lánius & lanio: Elephántus & élephas: Sponiália, -- lium, & -- liórum, &c.

(5) Secúndæ & Qvartæ Declin: ut, Domus: Tónitrum, & tónitru: Angipórtum, & -- portus: Colus, i, & ús. Także y te Imiona Drzew: Cornus, Dereń: Ficus, Sigá: Laurus, Hobek: Pinus, Sosná: Qvercus, Dab.

(6) Tértiæ & Secúndæ Declin: Vas, vasis, in Plur. vasa, vasórum: Tak tež y Júgerum, álbo Juger, Stáje/ ktore sie tak declinuje: Sing. N. Juger, um, G. i & is, D. o, Acc. & Voc. um, Ablat. o vel e. Plur. N. a, G. um, Dat. & Abl. bus & is, Acc. & Voc. a.

(7) Tértiæ & Qvartæ Declin: Penus, -- ús, & -- oris: Specus, -- ús, & -- oris: Incurfio, & -- us: Descénsio, & -- us.

(8) Tértiæ & Qvintæ: Réqvies, -- étis & -- el.

(9) Secúndæ, Tértiæ, & Qvintæ Declin: Allúvi-

um, Allúvio, & Allúvies: Contágium, Contágio, & Con-
ságies.

§. 54.

IV. DEFECTIVA.

Defectíva sa, ktore álbo jednego Númerum, álbo pe-
wne Casus niemája.

I. Defectíva NUMERO sa, ktore

1. Niemája Númerum Plurálem, takowe sa

(1) Nómína Própria, ktore tylko jedne jaka Osó-
ba álbo Rzecz wyrázaja: ut, Paulus, Maria, Cracó-
via, Polónia, Germánia, &c.

(2) Nómína Ætátum, Wieku ludzkiego: ut, In-
fántia, Dziecínny wiek: Sénium, Stároč, &c.

(3) Nomína Metallórum, Terræ frugum, &c.
Kruscow/ Urodzajow Ziemskich: ut, Aurum,
Złoto: Stannum, Cyná: Triticum, Pšenica, &c.

(4) Nómína Virtútum & Vitiórum, Cnot y
Uciecnot: ut, Pietas, Pobożność: Avaritia, Lákom-
stwo, &c.

2. Niemája Númerum ^{Utrumque} Singulárem: Aër, Po-
wietrze: Ver, Wiosná: Líberi, Dzieci: Ambáges,
Krazenie: Arma, Broń: Comítia, Szym, &c. &c.

Ktore to Defectíva wśystkie znájdzieś wyra-
zone Wierszami w Grámmátyce J. Rhenii pag.
53/54/55.

§. 55.

Defectíva CASIBUS sa, ktore nie wśystkie Casus
mája: á sa Piećtorákic:

1. Monoptóta, ktore tylko jeden Casum mája:
Nom. Exspes. Gen. Nauti, Dicis. Dat. Osténtui, De-
spicátui. Accular, Inficias, incitas. Vocat, Ma&e, Ma-
tti.

eti. Ablat. Natu, Promptu, Lúbitu, Noctu, Ingrátis, &c.

2. Diptóta, ktore tylko dwá Casus mája: ut, Suppétia, Suppétias: Vesper, Véspere: Tabi, Tabo: Potis, Pote: Spontis, Sponte, &c.

3. Triptóta, co trzy tylko Casus mája: jáko, Sordis, sordem, sorde: N. Tantúndem, G. tantidem, Ac. tantúndem: N. Ac. Voc. Fas & Nefas: Arbitrátui, Arbitrátum, Arbitrátu, &c.

4. Tetraptóta, ktore mája cztery tylko Casus: ut, Dapis, -- pi, --- em, --- e: Frugis, --- gi, --- gem, --- ge: Precis, preci, --- cem, --- ce: Vicis, --- ti, --- cem, --- ce: Opis, --- pi, --- em, --- e.

5. Pentaptóta, ktore pieć Casus mája: jáko, Vis, vis, vim, vis vi: Grates, -- tibus, -- tes, -- tes, -- tibus, &c.

Pod Defectíva licza sie y te:

(1) Plus niema Dativum & Vocativum Singulárem, ále in Pluráli zupełnie sie declinuje.

(2) Os, oris, & Sol, rzádko kiedy in Genitivo Pluráli sie zazývajú.

(3) Æs, Mel, Thus, Rus, & Senfa, niemája Genitivum, Dativum, & Ablativum Plurálem.

§. 56.

De Derivatióne Nominum.

Nómina Deriváta sa, ktore od inšych stov pochodza: á sa Piečiorakie

I. NOMINALIA, ktore à Nómine pochodza: á ze sa

(1) Patronymica, ktore z Imion Rodžicov lub Przodkov sa usformované, á znáčza Syná ábo Potomká: ut, Priámides, Syn, ábo Potomek Pryáma: Simónides, Syn Symoná: Ilias, Corká Iliás.

(2) Possessiva, które Własność albo Osiadłość sztyja opisują: jáko, Patrius, Ojczysty: Cæsareus, Cæsarski.

(3) Gentilia, opisujące jákąto ma Wiczyznę: ut, Romanus, Rzymiánin: Polonus, Polak.

(4) Diminutiva, umniejszające, albo Rzecz małą wyrażające: ut, Libellus, Książeczka: Cörculum, Serduško.

(5) Denominativa, które od innych jákich Nominibus pochodzą: ut, Ferrus, od ferrum; Justitia, od Justus.

Atu do tego pocztu náleżą y NUMERALIA Słowá Liczba znaczące: których podział y Wyznaczenia, patrz níżey ná Kartcie, 142.

II. VERBALIA, które od Verbis pochodzą: jáko, Lécio, od Lego: rákże y Gerúndia.

III. ADVERBIALIA, od Advérbis pochodzące: jáko, Hodiérnus, od Hodie: Crástinus, od Cras.

IV. PRÆPOSITIONALIA, ex Præpositiónibus uformowane; Contrarius, od Contra: Supérnus, od Supra.

§. 57.

DE PRONOMINE.

PRONOMEN jest słowo, które ná miejscu Nominis zażywane bywá, á może bydź declinowane przez Casus: (Pronómen jest Włámiestnił Nominis.)

I. Pronóminow jest Dziewięstnaście: z których Dziesięć/ Primitiva, Począteczne: Ego, Tu, Sui, Hic, Ille, Ille, Ipse, Is, Quis, Qui.

Dziewięć Derivatíva, z tych pochodzące: Meus, Tuus, Suis, Noster, Vester, Nostras, Vestras, Cujus, Cujas, á pochodzą od Genitivis Primitivórum suórum.

§. 58.

II. PRONOMINA mają sześćiorakie Significati-
 ones, Wyznaczenia albo Názwiska: 1. Demonstrati-
 wa, ná cokolwiek ukazujące: Ego, Ja: Tu, ty: Hic,
 ten: Is, Ille, ten/ to: Ille, ow: &c. 2. Relatiwa.
 Wspominające to o czym się pierwey mowito: Is, Ille,
 ow: Ipse, on sam: Idem, tenże: Qui, ktory. 3. Re-
 ciproca, wzad skázujace ná też Osobe o ktorey się mo-
 wito: Sui & Suus, swoj. 4. Interrogatiwa, Pytające:
 Quis, Kto: Cujus, Czyj: Cujas, zkad rodem. 5.
 Possessiva, ukazujące czyjá jest Rzecz: Meus, Mój:
 Tuus, twój: Suus, swoj: Noster. Nasz: Vester,
 Wasz. 6. Gentilia: Zkad rodem, albo, kogo się trzy-
 ma: Nostras, Naszyniec. Vestrás, Waszyniec.

§. 59.

III. Pronomina mają trojakié Persónas: Ego, jest
 Primæ: Tu, Secundæ: in se wszystkie sa terciæ Persónæ.

IV. Pronomina sa albo (1) Unius Terminatiónis
 y Génerois Omnis: ut, Ego, Tu, Sui, Nostrás, Vestrás, Cu-
 jus & Cujas: albo (2) Duárum Terminatiónum: Quis-
 quam, Quicquam: Pierwsze Génerois Commúnis, Dru-
 gie Génerois Neutrius: albo (3) Trium Terminatió-
 num & Trium Géneroum: ut, Hic, hac, hoc: Is, ea, id, &c.

V. Declinacya Pronominum jest taká / że Meus,
 Tuus, Suus, Noster, Cujus, declinuja się jáko y Adje-
 ctiva Trium Terminatiónum, Nostrás, Vestrás, Cujas.
 jáko Adjectiva Unius Terminatiónis. Ego, Tu, Sui, má-
 ja swa osobliwa Declinacya. In se Pronomina sa
 pomieszánych Declinacyi.

VI. Pronomina niemája Casum Vocativum, wy-
 jawszy tylko te Cztery, Tu, Meus, Noster & Nostrás.

§. 60.

PARADIGMATA DECLINATIONIS PRONOMINUM.

<i>Singular.</i>		<i>Singular.</i>	
N. Ego,	Ja/	N. Tu,	Ty
G. Mei,	Mnie/	G. Tui,	Ciebie
D. Mihi,	Mnie/Mi/	D. Tibi,	Tobie
Acc. Me,	Mnie/Mie/	Acc. Te,	Cie/Ciebie
V.		V. & Tu,	& Ty
A. Me,	Mnie/Mna.	A. Te,	Ciebie/Toba.
<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>	
N. Nos,	My/	N. Vos,	Wy
G. Nostri,--um,	Nas/	G. Vestri,--um,	Was
D. Nobis,	Nam/	D. Vobis,	Wam
Acc. Nos,	Nas/	Acc. Vos,	Was
V.		V. & Vos,	& Wy
A. Nobis,	Nas/	A. Vobis,	Was/
	Nami.		Wami.

Singular.

Nom.

Genit. Sui,

Siebie

Dat. Sibi,

Sobie

Accus. Se,

Sie

Vocat.

Ablat. Se,

Siebie/ Soba.

Plural.

Tak właśnie jako in
Singulari.

Pronómina Polſpie declinuja ſie jáko Adjectiva.

Hic, Ten/
Singular.Is, Tenje.
Singular.

N. Hic, hæc, hoc,

N. Is, ea, id

G. Hujus,

G. Ejus,

D. Huic,

D. Ei,

Acc. Hunc, hanc, hoc,

Acc. Eum, eam, id

V.

V.

A. Hóc, hác, hóc.

A. Eò, eà, eò.

Plural.

Plural.

N. Hi, hæ, hæc,

N. Ii, eæ, ea

G. Horum, -arum, -orum,

G. Eorum, -arum, -orum

D. His,

D. Eis, vel iis

A. Hos, has, hæc,

Acc. Eos, eas, ea

V.

V.

A. His.

A. Eis, vel iis.

Ille, On.

Singular.

Plural.

N. Ille, illa, illud

N. Illi, illæ, illa

G. Illius,

G. Illórum, -arum, -orum

D. Illi,

D. Illis,

Acc. Illum, illam, illud

Acc. Illos, illas, illa

V.

V.

A. Illò, illà, illò.

A. Illis.

Iste, a, ud, Ten : Ipse, a, um, On ſam :
declinuja ſie jáko Ille, a, ud.Qvi, Rtory: Qvæ, Rtora: Qvod, Rtore.
Singular.

N. Qvi (qvis) Qvæ, Qvod

A. Qvem, Qvam, Qvod

(quid)

V.

G. Cujus,

A. Qvò, Qvâ, Qvò

D. Cui,

D 2

Plu-

Plural.

N.	Qvi, Qvæ, Qvæ	Acc.	Qvos, Qvas, Qvæ
G.	Qvorum, Qvarum, Qvorum	V.	
D.	Qvibus,	A.	Qvibus.

Idem, Tenže: Eadem, Taž. Idem, Tož.

Singular.

<i>Nomin.</i>	Idem,	Eadem,	Idem
	Tenže/	Taž/	Tož
<i>Genit.</i>	Ejúsdem,	---	---
	Tegož/	Teyže/	Tegož
<i>Dativ.</i>	Eidem,	---	---
	Temuž/	Teyže/	Temuž
<i>Accus.</i>	Eúndem,	Eándem,	Idem
	Tegož/	Tož/	Tož
<i>Vocat.</i>			
<i>Ablat.</i>	Eódem,	Eádem,	Eódem
	Tegož/	Teyže/	Tegož
	Tymže/	Tož/	Tymže

Plural.

<i>Nomin.</i>	Iidem,	Eadem,	Eadem
	Ciž/	Tež/	Tež
<i>Genit.</i>	Eorúndem,	Earúndem,	Eorúndem
	Tychže/	---	---
<i>Dativ.</i>	Eisdem,	álbo Iisdem	
	Tymže/	-----	
<i>Accus.</i>	Eósdem,	Eásdem,	Eadem
	Tychže/	Tež/	Tež
<i>Vocat.</i>			
<i>Ablat.</i>	Eisdem,	álbo Iisdem	
	Tychže/	Tymíž	

Aliquis, Któryś / Aliqua, Aliquid vel Aliquod,
Po Polsku jako Dobry / a / e.

Singular.

N. Aliquis, Aliqua, Aliquid (aliquod)

G. Alicujus, --- ---

D. Alicui, --- ---

A. Aliquem, Aliquam, Aliquid (aliquod)

V.

A. Aliquò, Aliquâ, Aliquò.

Plural.

N. Aliqui, Aliquæ, Aliqua

G. Aliquorum, -arum, -orum

D. Aliquibus,

A. Aliquos, Aliquas, Aliqua

V.

A. Aliquibus, --- ---

Quicumque, Ktorykolwiek / Quæcumque,
Quodcumque.

Singulariter.

Nomin. Qui-cumque, Quæ-cumque, Quod-cumque

Ktorykolwiek / Ktorakolwiek / Ktorekolwiek

Genit. Cujus-cumque, --- ---

Ktoregokolwiek / Ktoyekolwiek / Ktoregokolwiek

Dativ. Cui-cumque, --- (wiek)

Ktoemukolwiek / Ktoyekolwiek / Ktoemukol-

Accus. Quem-cumque, Quam-cumque, Quod-cumq;

Ktoregokolwiek / Ktorakolwiek / Ktorekolwiek

Vocat.

Ablat. Quò-cumque, Quâ-cumque, Quò-cumque

Ktoregokolwiek / Ktoyekolwiek / Ktoregokolwiek

Ktorymkolwiek / Ktorakolwiek / Ktorymkolwiek

Pluráliter.

<i>Nom.</i>	Qui-cúnqve,	Quæ cúnqve,	Quæ-cúnqve
	Ktorzykolwiek/	Ktorekolwiek/	Ktorekolwiek
<i>Gen.</i>	Quorum-cúnqve,	Quarum-cúnqve,	Quorum-
	Ktorychkolwiek/	---	--- (cúnqve
<i>Dat.</i>	Quibus-cúnqve,	---	Ktoremkolwiek
<i>Acc.</i>	Quos-cúnqve,	Quas cúnqve,	Quæ-cúnqve
	Ktorychkolwiek/	Ktorekolwiek/	Ktorekolwiek
<i>Voc.</i>			
<i>Abl.</i>	Quibus-cúnqve	---	Ktorychkolwiek Ktoremkolwiek.

Unus-quis-qve, *Wszelki/ a/ e.*

Singuláriter.

<i>N.</i>	Unus-quis-qve,	Una-quæ-qve,	Unum-quód-qve
<i>G.</i>	Unius-cujús-qve,	---	---
<i>D.</i>	Uni-cui-qve,	---	---
<i>Acc.</i>	Unum-quem-qve,	Unam-quam-qve,	Unum-
<i>V.</i>			(quód-qve
<i>A.</i>	Uno-quo-qve,	Una-quâ-qve,	Uno-quo-qve.

Pluráli caret.

Meus, a, um: Tuus, a, m: Suus, a, m: Noster, a, m:
Vester, a, m: declinują się jako Bonus, a, m.

Nostrás, Vestrás, jako Prudens.

§. 61.

DE VERBO.

VERBUM jest Pars Oratiónis, która się conjuguje,
álbo, odmienia przez Modos & Témpora, á nie declinuje
się przez Casus: A znaczy rzecz która się dzieje
álbo wykonywá.

Verbum

Verbum z tad poznác, gdy w Polskim Języku ma przed sobą te słowka, *Ja/ ty/ on/ My/ wy/ oni*: jako *Ja czytam/ ty czytaś/ on czyta/ &c.*

§. 62.

Verbum jest dwojakié: *Personále y Impersonále.*

1. *Personále*, które się przez wszystkie trzy *Persony* conjuguje: *Lego, Ja czytam: Legis, ty czytaś: Legit, on czyta, &c.*

2. *Impersonále*, które się tylko przez *Trzecią Personę Númeri Singuláris* conjuguje: *ut, Opórtet, Amátur,*

§. 63.

De Génere & Significatióne

Verbórum.

Verbórum są Cztery Génera albo Gátunki: *Actívum, Passívum, Neutrum, y Depónens.*

I. *ACTIVUM*, kończy się na *O*, á odmienić się może w *Passívum* (kończące się) na *OR*, y może mieć przy sobie słowko *te*. Znáczy, że kto cokolwiek czyni: jako *Amo, miłuje/ Passiv. Amor.*

Do tego należą y te *Verba*: *Ajo, Volo, Nolo, Malo, &c.* chociaż nie mają *Passívum in OR*.

II. *PASSIVUM*, kończy się na *OR*, á ma *Actívum in O*. *Casus* jego własny jest *Ablatívus z Præpositiáa, albo ab*: *A mowi o Spráwie/ Etorá od tego wytonana bywa: ut, Amor, miłują mie/ Amo.*

Do tego należą: *Fio, stáje się: Venco, przedáją mie: Liceo, Cenio mie: Nubo, żenie się: Vápulo, bija mie: Exulo, wygnánie cierpie: chociaż, się na OR nie kończą.*

III. *NEUTRUM*, które się kończy na *O*: á nie odmienia

mienia się w Passivum in OR: y nie może mieć przy sobie słówka te, albo à te: ut, Sto, stoje: Sēdeo, siedze: Dotego się licza y te Verba: Sum, Forem, Existo.

Sa przecie niektóre Neutra, które mają Accusativum, aczym patrz in Syntaxi Reg. XXXVII.

IV. DEPONENS, kończy się na OR: á niema Activum in O. Znaczy tylko to co Verbum Activum y Neutrum, nie to co Passivum: ut, Hortor, napominam: Labor, upadam.

§. 64.

De Specie Verborum.

Primitiva Verba sa, które od innych słów nie pochodzą: jako, Lego, Dico, Cāpio.

Derivativa, które od innych słów pochodzą: á sa

I. NOMINALIA, pochodzące á Nominibus, ut: Líbero, wyzwalam/ á Nómine Liber, wolny.

II. VERBALIA, pochodzące á Verbis: ut, Labáscō, słabiejel/ á Labo, as. Capéssō, Imam się/ á Cāpio. Dormitúrio, drzemiel/ á Dórmio. Cantillo, śpiewam/ á Canto.

III. ADVERBIALIA, które ab Advérbiis pochodzą: jako, Procrástino, Odplądam/ á Cras.

IV. PRÆPOSITIONALIA, które z Præpositiēy się formują: jako, Intro, wchodzi/ ab Intro, wewnątrz.

§. 65.

De Figura Verborum.

Simplex Verbum, które jest Jednostajne: jako, Lego.

Compósitum, które jest ze dwóch albo trzech słów złożone, jako: Ré--lego, Super--edi--fico.

§. 66.

§. 66.

De Modis.

Modi, álbo Sposoby, Verbórum sa cztery.

I. INDICATIVUS, gdy sie po prostu ná Rzecz, jáko jest, ukazuje: y kiedy sie o co pyta: jáko, Ego amo. Quid agis?

2. IMPERATIVUS, kiedy komu rozkázujemy, napominamy, prosimy, jáko: Ama, Kochaj.

3. CONJUNCTIVUS, który pospolicie do siebie przylacza Coniunctiões lub in se Particulas Indeclinabiles: ut, Cum amarem, gdym kochał: Utinam possim, O bym mógł.

4. INFINITIVUS, który na żaden pierwszy Czas, ani Osobe nieukazuje: jáko, Amare. Kochać.

A tu sie licza Gerúndia & Supina.

Gerúndia, trojako sie kończa, ná DI, DO, DUM, y declinowác sie moga przez wszystkie Casus, oprócz Vocativum: ut, Amándum, Amándi, Amándo.

Supina sa dwa, kończace sie ná UM, U: jáko, Amátum, Amátu.

§. 67.

De Temporibus Verbórum.

Témpora, álbo Czasy, ktore Verbum opisuje, sa Pieć:

I. Præsens, Czas niniejszy, terazniejszy, jáko: Amo.

II. Præteritum, {
 1. Imperfectum, czas niedoskonale przeszły: Amábam.
 2. Perfectum, czas dopiero, ále już, cále przeszły: Amávi.
 3. Plusquamperfectum, już dávno przeszły: Amáveram.

III. Futúrum, Czas przyszły: Amábo.

§. 69.

NOTA:

Kiedy jakie Verbum chcesz conjugować, najpierwey wiedz, sięc trzebá, jakie ma Præsens, Perfectum y Supinum: ponieważ od tych Trzech inſe Tempora wſyſtkie ſie formuja.

Ktoreż Témpera ſie formuja à Præsenti, à Eto-
re à Perfecto Indicativi?

To ukazuje ten Wierszyk:

Prætèritum primum de ſe dat Témpera quinque,
RAM, RIM, SEM, RO, SE, formabit cætera
Præsens.

to jeſt: Ktorekolwiek Témpera ſie kończa ná RAM, RIM, SEM, RO, SE, te pochodza à Prætèrito Perfecto Indicativi: A ktore ſie inaczey kończa, te pochodza à Præsenti Indicativi: jáko, od Amávi, formuje ſie amáveram, amáverim, amaviſſem, amávero, amaviſſe. Od Præsenti, idzie Amábam, amábo, ama, amáto, amem, amárem, amáre.

Ktoreż ſie formuja à Supino?

Te ktore ſie kończa ná US, UM, URUS, URUM, to jeſt/ każde Futúrum Inſinitivi, y każde Perfectum y Plusquamperfectum, Paſſivum & Deponens. A dla tego

NB. Jeſli ktore Verbum niema Supinum, niemożo też miec Futúrum Inſinitivi, ani Prætèritum Paſſivum, ani Particípium in URUS: jáko, Disco, Timeo.

Jakoż tedy Verba formuja ſwoje Futúra Inſinitivi, kiedy niemája Supinum?

Kiedy ktore Verbum nie ma Supinum, formuje Futúrum Inſinitivi przez ſłowko Fore, álbo Futúrum eſſe:

przy-

przydawwszy do tego UT, cum Coniunctivo: ut, Spero fore ut discas lectiones tuas: Spero futurum esse ut ab omnibus timearis.

✿ DICO, DUCO, FACIO, FERRO, in Præsenti Imperativi mája Dic, Duc, Fac, Fer. *Ztad on Wierszyk:*

*Dic sine fine preces; vácuam Duc crimine vitam;
Fac sapiénter opus; Fer patiénter onus.*

§. 69.

De Conjugatione.

Co jest Conjugatio?

Conjugatio jest, kiedy Verbum przez swoje Modos, Témpora, Persónas y Números sie odmienia:

Takowych Conjugacyi jest Cztery: á może je po tym rozeznać, że

Verbum ACTIVUM y NEUTRUM.

w Conjugacyi	{	1. ma długie A	} przed ostat. Sylaba	} RE in Infinitivo: ut,	} { Amāre		
		2. ma długie E				} { Docēre	
		3. ma krótke E					} { Legēre
		4. ma długie I					

Verbum PASSIVUM y DEPONENS.

w Conjugacyi	{	1. ma długie A	} przed ostat. Sylaba	} RIS in Præsenti Indic.	} { Amāris		
		2. ma długie E				} { Docēris	
		3. ma krótke E					} { Legēris
		4. ma długie I					

§. 70.

PARADIGMATA CONJUGATIONUM.

Nájpierwey trzeba umieć conjugowác Verbum SUM, Jestem:

Jestem : ponieważ to jest gruntem wszystkich Conjugacyi. Ajako sie to Verbum SUM conjuguje, tak też y inſze Verba, ktore z tego ſa złozone, jako Poſ-sum, Pro sum.

INDICATIVUS MODUS.

Præſens:		Præſens,
Singular:		Singular.
Sum	Jestem	Proſum
Es	Jesteſ	Prodes
Eſt,	Jeſt /	Prodeſt,
Plural.		Plural.
Sumus	Jesteſmy	Próſumus
Eſtis	Jesteſcie	Prodeſtis
Sunt,	Sa.	Proſunt.
Imperfectum,		Imperf.
Singular.		Singular.
Eram	Bytem dopiero	Próderam
Eras	Byteſ	Próderas
Erat,	Byt /	Próderat.
Plural.		Plural.
Eramus	Byliſmy	Proderámus
Erátis	Byliſcie	Proderátis
Erant,	Byli.	Próderant,
Perfectum,		Perfect.
Singular.		Singular.
Fui	Bytem	Prófui
Fuiſti	Byteſ	Proſuiſti
Fuit,	Byt /	Prófuit,
Plural.		Plural.
Fuimus	Byliſmy	Proſuímus
Fuiſtis	Byliſcie	Proſuiſtis
Fuerunt, albo -- ére,	Byli.	Proſuérunt, -- ére.

Jestem pozytywne.

Plus-

Plusquam Perfectum,

Singular.

Fúeram Bytem kiedyś

Fúeras Bytes

Fúerat, Byt/

Plural.

Fuerámus Bylismy

Fuerátis Byliście

Fúerant, Byli.

Futúrum,

Singular.

Ero Bede

Eris Bedziesz

Erit, Bedzie/

Plural.

Erimus Bedziemy

Eritis Bedziecie

Erunt. Beda.

IMPERATIVUS

Præsens,

Singular.

Es, Bodź/

Plural.

Este, Badźcie.

Futúrum,

Singular.

Esto, Masz być/

Esto, Ma być/

Plural.

Estóte, Macie być/

Sunto, Niech będe.

Plusquamperf.

Singular.

^{Fu}Próderam

^{Fu}Próderas

^{Fu}Próderat,

Plural.

^{Fu}Próderámus

^{Fu}Próderátis

^{Fu}Próderant.

Futúrum,

Sing.

Pródero

Próderis

Próderit,

Plural.

Prodérimus

Prodéritis

Próderunt.

MODUS.

Præsens,

Sing.

Prodes,

Plural.

Prodéste.

Futúrum,

Sing.

Prodésto,

Prodélto,

Plural.

Prodestóte,

Prosúnto.

CONJUNCTIVUS MODUS.

	Præfens, <i>Singul.</i>		Præfens, <i>Sing.</i>
Sim	gdy Jestem	Prosim	
Sis	--- jesteś	Prosis	
Sit,	--- jest /	Prosit,	
	<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>
Simus	jestesmy	Prosimus,	
Sitis	jestescie	Prositis	
Sint,	sa.	Prosiunt,	
	Imperfectum, <i>Singular.</i>		Imperfect. <i>Singul.</i>
Essem	gdym był	Prodessem	
Esses	gdys ---	Prodesles	
Esset,	gdy ---	Prodesset,	
	<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>
Essemus	gdysmy byli	Prodessemus	
Essetis	gdyscie ---	Prodessetis	
Essent,	gdy ---	Prodessetent.	
	Perfectum, <i>Singular.</i>		Perfectum <i>Singul.</i>
Fuërim	gdym był	Profuërim	
Fuëris	gdys ---	Profuëris	
Fuërit,	gdy ---	Profuërit,	
	<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>
Fuërimus	gdysmy byli	Profuërimus	
Fuëritis	gdyscie ---	Profuëritis	
Fuërint,	gdy ---	Profuërint.	
	Plusquamperf. <i>Singular.</i>		Plusquamperf. <i>Singul.</i>
Fuïssem	jąko	Profuïssem	
Fuïsses	y	Profuïsses	
Fuïssent,	Perfectum.	Profuïssent,	

	<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>
Fuissémus	jáko		Profuissémus
Fuissétis	y		Profuissétis
Fuissent,	<i>Perfécum,</i>		Profuissent.
	<i>Futúrum</i>		<i>Futúrum,</i>
	<i>Singul.</i>		<i>Sing.</i>
Fúero	gdy bede		Profúero
Fúeris	--- bedzieś		Profúeris
Fúerit,	--- bedzie /		Profúerit,
	<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>
Fuérimus	gdy bedziemy		Profuérimus
Fuéritis	--- bedziecie		Profuéritis
Fúerint,	--- beda.		Profúerint.

INFINITIVUS MODUS.

Præsens & Imperfécum,

Esse, Bydź / | Prodesse.

Perfécum & Plusqvamperfécum,

Fuisse, przed tym być / | Profuisse.

Futúrum,

Futúrum esse, mieć być. | Profutúrum esse,

PARTICIPIA.

Præsens in NS:

Ens, To co jest.

Futur. in RUS:

Futúrus, co bedzie.

Fut. in RUS:

Profutúrus.

Tak się też conjuguje y Possum.

INDI-

INDICATIVUS MODUS.

Præsens,

<i>Singular.</i>		<i>Plural.</i>	
Possum	Mogę	Póssumus	Možemy
Potes	Mogęś	Potęstis	Možęćie
Potest,	Mogę/	Possunt,	Mogę.

Imperfectum,

<i>Singular.</i>		<i>Plural.</i>	
Póteram	Mogęm	Poterámus	Mogęsmę
Póteras	Mogęś	Poterátis	Mogęćie
Póterat,	Mogę/	Póterant,	Mogę.

Perfectum,

<i>Singular.</i>		<i>Plural.</i>	
Pótui	Mogęm	Potúimus	Mogęsmę
Potuísti	Mogęś	Potuístis	Mogęćie
Pótuit,	Mogę/	Potuerunt, --ere,	Mogę.

Plusquamperfectum,

<i>Singular.</i>		<i>Plural.</i>	
Póteram ^u	Mogęm	Poterámus ^u	Mogęsmę
Póteras ^u	---	Poterátis ^u	---
Póterat, ^u	---	Póterant, ^u	---

Futurum,

<i>Singular.</i>		<i>Plural.</i>	
Pótero	Bedę mogę	Poterimus	bedziemy ---
Póteris	Bedzięś ---	Poteritis	bedzięćie ---
Póterit,	Bedzię ---	Póterunt,	bedę mogę

IMPERATIVO caret,

CONJUNCTIVUS MODUS.

Præsens,

Singular.

Plural.

Possim	gdy mogę	Possimus	możemy
Possis	--- możesz	Possitis	możecie
Possit,	--- może/	Possint,	moga.

Imperfectum,

Singular.

Plural.

Possem	gdy mogłem	Possemus	gdysmy mogli
Posses	--- mogłeś	Possétis	gdysćie ---
Possét,	--- mógł	Possent,	gdy ---

Perfectum,

Singular.

Plural.

Potuerim	gdym mógł	Potuerimus	gdysmy mogli
Potueris	gdys ---	Potueritis	gdysćie ---
Potuerit,	gdy ---	Potuerint,	gdy ---

Plusquamperfectum,

Singular.

Plural.

Potuissem	jako	Potuissemus	jako
Potuisset	y	Potuissetis	y
Potuisset,	Perfectum.	Potuisset.	Perfectum.

Futurum,

Singular.

Plural.

Potúero	gdy bede mógł	Potúerimus	-- bedziemy mogli
Potúeris	-- bedziesz ---	Potúeritis	-- bedziecie --
Potúerit	-- bedzie ---	Potúerint,	--- beda --

E

IN.

Lukas Gertowski

INFINITIVUS MODUS.

Præsens & Imperfectum,

Passe, moc.

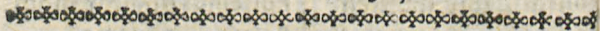
Perfectum & Plusquamperfectum,

Potuisse, że mogł.

PARTICIPIIUM.

Præsens in NS.

Potens, możliwy.

CONJUGATIONES REGULARES

(według których inſe Conjugacyie porzadnie ſie
conjugowac mają) ſa Cztery:

PRIMA CONJUGATIO.

ACTIVUM.

INDICATIVUS MODUS.

Præsens, Singul.

Amo

Mituje

Amas

Mitujeſ

Amat,

Mituje /

Plural.

Amamus

Mitujemy

Amatis

Mitujećie

Amant,

Mituja.

Imperfectum, Singul.

Amabam

Mituwałem

Amabas

Mituwałeś

Amabat,

Mituwał /

Plural

Plural.

Amabámus	Mitowálismy
Amabátis	Mitowáliście
Amábant,	Mitowáli.

Perfectum, Singul.

Amávi	Umitowátém
Amavísti	Umitowáles
Amávit.	Umitował /

Plural.

Amávimus	Umitowálismy
Amavístis	Umitowáliście
Amavérunt, (ére)	Umitowáli.

Plusquamperfectum, Singul.

Amáveram	Umitowátém był
Amáveras	Umitowáles był
Amáverat,	Umitował był /

Plural.

Amáverámus	Umitowálismy byli
Amáverátis	Umitowáliście byli
Amáverant,	Umitowáli byli.

Futurum, Singul.

Amábo	bede mitował
Amábis	bedziesz mitował
Amábit,	bedzie mitował /

Plural.

Amábimus	bedziemy mitowáli
Amábitis	bedziecie mitowáli
Amábunt,	beda mitowáli.

IMPERATIVUS MODUS.*Præsens, Singul.*

Ama,	Mituj /	Plur. Amáte,	Mitujcie.
------	---------	--------------	-----------

Futúrum, *Singul.*

Amáto, Umituj ty wiesc /
Amáto, Ulicz on umituje /

Plural.

Amatóte, Umitujcie /
Amáto, Ulicz oni umituje.

CONJUNCTIVUS MODUS.

Præsens, *Singular.*

Amem gdyż mituje
Ames --- mitujes
Amet, --- mituje /

Plural.

Amémus gdyż mitujemy
Amécis --- mitujecie
Ament, --- mituja.

Imperféctum, *Singular.*

Amárem gdym mitował
Amáres gdyś mitował
Amáret, gdymitował /

Plural.

Amarémus gdyśmy mitowáli
Amarécis gdyście mitowáli
Amárent, gdy mitowáli.

Perfécctum, *Singul.*

Amáverim gdym umitował
Amáveris gdyś umitował
Amáverit, gdymitował /

Plural.

Amavérimus gdyśmy umitowáli
Amavécitis gdyście umitowáli
Amáverint, gdy umitowáli.

Plusquamperfectum, *Singul.*

Amavissem	gdym był umitował/
Amavisſes	gdys -----
Amavisſet,	gdy -----

Plural.

Amavisſemus	gdysmy byli umitowali
Amavisſetis	gdyscie -----
Amavisſent,	gdy -----

Futurum, *Singul.*

Amávero	gdy bede mitował/
Amáveris	-- będzieſ ---
Amáverit,	-- będzie ---

Plural.

Amavérimus	--- będziemy miłowali
Amavéritis	--- będziecie ---
Amáverint,	--- beda ---

INFINITIVUS MODUS.

Præſens & Imperfectum,

Amáre, Mitowác /

Perfectum & Plusquamperfectum,

Amaviſſe, Umitowác było /

Futurum,

Amatúrum eſſe, ma mitowác.

GERUNDIA.

Amándi, Mitowánia /

Amándo, Mitujac /

Amándum, Mitowánium.

SUPINA.

Amátum, ná mitowánie /

Amátu, {
    tu mitowánium /
    od mitowánia.

PARTICIPIA.

Præfens in NS.

Amans, Miłujacy/

Futúrum in RUS.

Amatúrus, Etory będzie miłował.

PASSIVUM.

INDICATIVUS MODUS.

Præfens, Singul.

Amor Miłuja mie

Amáris ---- cie

Amátur, ---- go/

Plural.

Amámur Miłuja nás

Amámini ---- was

Amántur, ---- ich.

Imperféctum, Singul.

Amábar Miłowano mie

Amabáris (áre) ---- cie

Amabátur, ---- go/

Plural.

Amabámur Miłowano nás

Amabámini ---- was

Amabántur, ---- ich.

Perféctum, Singul.

Amátus sum Jestem umiłowan

Amátus es Jestes ----

Amátus est, Jest ----

Plural.

Amáti sumus Jestesmy umiłowáni

Amáti estis Jestesście ----

Amáti sunt, Sę ----

Plusquamperfectum, *Singular.*

Amátus eram bysem umitowan /

Amátus eras byles ----

Amátus erat, byl ----

Plural.

Amáti erámus bylismy umitowáni

Amáti erátis byliście ----

Amáti erant, byli ----

Futúrum, *Singul.*

Amáber bede mitowány /

Amáberis (ere) bedzies ----

Amábitur, bedzie ----

Plural.

Amábimur bedziemy mitowáni /

Amabimini bedziecie ----

Amabúntur, beda ----

IMPERATIVUS MODUS.

Præsens, *Singul.*

Amáre, Nlech cie mituj /

Plural.

Amámini, Nlech was mituj.

Futúrum, *Singul.*

Amátor, badź ty mitowan /

Amátor, niech bedzie mitowan /

Plural.

Amáminor, badźcie mitowáni /

Amántor, niech beda mitowáni.

CONJUNCTIVVS MODVS.

Præsens, *Singul.*

Amér gdyż mie mituj /

Améris (ére) --- cie ----

Amétur, --- go ----

	<i>Plural.</i>	
Amémur	gdyż nas miłuje /	
Amémini	-- was --	
Améntur,	-- ich --	
	<i>Imperféctum, Singul.</i>	
Amárer	gdy mie miłowano /	
Amaréris (ére)	-- cie --	
Amaréctur,	-- go --	
	<i>Plural.</i>	
Amarémur	gdy nas miłowano /	
Amarémini	-- was --	
Amaréntur,	-- ich --	
	<i>Perfécctum, Singul.</i>	
Amátus sim	gdym jest umiłowan /	
--- sis	gdys --	
--- sit,	gdy --	
	<i>Plural.</i>	
Amáti simus	gdy jesteśmy umiłowani	
--- sitis	-- jesteście --	
--- sint,	-- są --	
	<i>Plusquamperfécctum, Singul.</i>	
Amátus essem	gdy bytem umiłowan /	
--- esses	-- byłeś --	
--- esset,	-- był --	
	<i>Plural. byli</i>	
Amáti essemus	gdysmy umiłowani /	
--- essetis	gdyscie byli --	
--- essent,	gdy byli --	

Futúrum, Singul.

amátus ero	gdy bede miłowány/
-- eris	-- bedzieś --
-- erit,	-- bedzie --

Plural.

amáti érimus	-- bedziemy miłowáni/
-- éritis	-- bedziecie --
-- erunt,	-- beda --

INFINITIVVS MODVS.

Præsens & Imperfèctum,

amári, być miłowányym.

Perfèctum & Plusquamperfèctum,

amátum esse, ze być miłowányym.

Futúrum,

amátum iri, być miłowányym nápotym.

In omni Génere & Número:

(to jest: jest jákoby Génere Omnis y utriúsqve Númeri.)

PARTICIPIA.

Pratèritum in TU S:

amátus, umiłowány.

Futúrum in DU S.

amándus, Co ma być umiłowány.

§. 71.

DEPONENS I. CONJUGATI-
ONIS.Deponéntia, po łácinie conjuguja się jáko Ver-
ba Passiva in OR: a po Polsku/ jáko Verba Activa.

Maja też *in Infinitivo Futúra*, Gerúndia y Supína tál
jako y Verba Activa: *Trzy Participia*, czasem y
Cztery.

INDICATIVVS MODVS.

Præsens, *Singul.*

Hortor Napominam

Hortáris (áre) Napominas

Hortácur, Napominas

Plural.

Hortámur Napominámy

Hortámini Napominácie

Hortántur, Napominája.

Imperféctum, *Singul.*

Hortábar Napominatem

Hortabáris (báre) Napominates

Hortabátur, Napominat /

Plural.

Hortabámur Napominálishmy

Hortabámini Napominaliácie

Hortabántur, Napomináli.

Perfécctum, *Singul.*

Hortátus sum Napomniatem

--- es Napomniates

--- est, Napomniat

Plural.

Hortáti sumus Napomnielishmy

-- estis Napomnieliácie

-- sunt, Napomnieli.

Plusquamperfécctum, *Singul.*

Hortátus eram Napomniatem byl &c.

-- eras

-- erat,

Plural.

Plural.

Hortáti erámus	Nápomínálistmy byli &c.
erátis	
erant,	

Futúrum, Singul.

Hortábor	Nápomne
Hortáberis (bere)	Nápomnieš
Hortábitur,	Nápomni/

Plural.

Hortábimur	Nápomniemy
Hortábimíni	Nápomniecie
Hortábúntur,	Nápomna.

IMPERATIVVS MODVS.*Præsens, Singul.*

Hortáre,	Nápomínaj ty!
----------	---------------

Plural.

Hortámini,	Nápomínaycie wy.
------------	------------------

Futúrum, Singul.

Hortátor,	Nápomnieš ty/
-----------	---------------

Hortátor,	Nápomni oni/
-----------	--------------

Plural.

Hortáminor,	Nápomnićiel
-------------	-------------

Hortántor,	Nápomna oni.
------------	--------------

CONJUNCTIVVS MODVS.*Præsens, Singul.*

Horter	Gdy Nápomínám
--------	---------------

Hortéris	Nápominaš
----------	-----------

Hortétur,	Nápomina/
-----------	-----------

Plural.

Hortémur	Nápomínámy
----------	------------

Hortémini	Nápomináćie
-----------	-------------

Horténtur,	Nápominája.
------------	-------------

Imperfectum, *Singul.*

Hortárer	Gdym nápominał/
Hortarérís (ére)	gdys ---
Hortarétur,	gdy ---

Plural.

Hortarémur	gdysmy nápominałi/
Hortarémini	gdysćie ---
Hortaréntur,	gdy ---

Perfectum, *Singul.*

Hortáus ^{at} sim	gdym nápomnił/
-- sis	gdys ---
-- sit,	gdy ---

Plural.

Hortáti simus	gdysmy nápomnieli/
--- sitis	gdysćie ---
--- sint,	gdy ---

Plusquamperfectum, *Singul.*

Hortátus essem	Gdym był nápomnił
--- esses	&c.
--- esset,	

Plural.

Hortáti essemus	gdysmy byli nápomniłi
--- essetis	&c.
--- essent,	

Futurum, *Singul.*

Hortátus ero	gdy nápomns/ &c.
--- eris	
--- erit,	

Plural.

Hortáti érimus	gdy nápomniemy/ &c.
--- éritis	
--- erunt,	

INFINITIVVS MODVS.

*Præsens & Imperfectum,*Hortari, **Нáпominác.***Perfectum & Plusquamperfectum,*Hortatum esse, **upominác byto.***Futurum,*Hortaturum esse, **Ma nápominác.**

GERUNDIA.

Hortandi, Hortando, Hortandum.

SVPINA.

Hortatum, Hortatu.

PARTICIPIA.

*Præsens in NS.*Hortans, **Нáпominájacy.***Præterit. in TU S.*Hortatus, **ten co nápomniat.***Futurum in RU S.*Hortaturus, **Co ma nápomniec.***Futurum in DUS.*Hortandus, **co ma byc nápomniiony.**

§. 72.

SECUNDA CONJUGATIO.

ACTIVUM. | PASSIVUM.

INDICATIVVS MODVS.

*Singul.**Præsens,**Singul.*

Dóceo

Dczé

| Dóceor

Dczó mió

Doces

Dczyß

| Docéris(ére) --- cis

Docet,

Dczy/

| Docétur, --- go/

<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>	
Docémus	Doczemy	Docémur	Doczanas
Docétis	Doczyćie	Docémini	--- was
Docent,	Docz.	Docéntur,	--- ich.
<i>Singul.</i>		<i>Singul.</i>	
Docébam	Doczytem	Docébar	Doczono mie
Docébas	Doczyłeś	Docebáris	--- cie
Docébat,	Doczył	Docebátur,	--- go /
<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>	
Docebámus	Doczyliśmy	Docebámur	Doczono nas
Docebátis	Doczyliście	Docebámini	--- was
Docébant,	Docyli.	Docebántur,	--- ich.
<i>Sing.</i>		<i>Sing.</i>	
Dócu	Náuczylem	Doctus sum	jestem
Docuísti	Náuczylesz	--- es	jestes
Dócuít,	Náuczyl.	--- est,	jest
<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>	
Docúimus	Náuczylismy	Docti sumus	jestesmy
Docuístis	--- czyliscie	--- estis	jestescie
Docuérunt,(ére) --	czyli.	--- sunt	sa
<i>Singul.</i>		<i>Singul.</i>	
Docúeram	Náuczylem	Doctuseram	byłem
Docúeras	--- czylesz ^{był}	--- eras	byłeś
Docúerat	--- czyl	--- erat,	był
<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>	
Docuerám ⁹	Náuczylismy	Doctieramus	bylismy
Docuerátis	--- czyliscie	--- erátis	byliscie
Docúerant,	-- czyl byli.	--- erant	byli
<i>Singul.</i>		<i>Singul.</i>	
Docébo	Náucze	Docébor	Náuczamie
Docébis	Náuczysz	Docéberis(ere) --	cie
Docébit,	Náuczyl	Docébitur,	-- go /

Plural.

Plural.

Docēbimus	Náuczymy	Docēbimur	Náuczanaś
Docēbitis	Náuczycie	Docēbimini	--- was
Docēbunt,	Náuczana.	Docēbúntur	--- ich.

IMPERATIVVS MODVS.

Singular.

Præsens.

Singular.

Doce,	Ucz!	Docere,	Niech cie uczo/
	Plural.		Plural.
Docete,	Uczcie.	Docemini,	Niech was uczona.

Singular.

Futurum,

Singular.

Doceto,	Náucz ty wiec/	Docetor,	Niech cie náuczona
Doceto,	Niech on náuczony/	Docetor,	Niech go náuczona
	Plural.		Plural.
Docetote,	Náuczcie wy wiec/	Doceminor,	Niech was náuczona/
Docento,	Niech wiec náuczona.	Docentor,	Niech ich náuczona.

CONJUNCTIVVS MODVS.

Po Polsku tak sie właśnie conjuguje, jako y in Indicativo, tylko to słowko gdyż przydamyśy.

Præsens,

Sing.

Plur.

Sing.

Plur.

Dóceam	Doceámus	Dócear	Doceámur
Dóceas	Doceátis	Doceáris	Doceámini
Dóceat,	Dóceant.	Doceátur,	Doceántur,

Imperfectum,

Sing.

Plur.

Sing.

Plur.

Docerem	Docerémus	Docerer	Docerémur
Doceres	Docerétis	Doceréris	Docerémini
Doceret,	Docerént.	Docerétur,	Doceréntur,

Perfēctum,

Sing.	Plur.	Sing.	Plur.
Docúerim	Docuérimus	Doctus sim	Docti simus
Docúeris	Docuéritis	-- sis	-- fitis
Docúerit,	Docuérint.	-- sit.	-- sint.

Plusquamperfēctum,

Sing.	Plur.	Sing.	Plur.
Docuissē	Docuissēmus	Doctus essem	essēmus
Docuisses	Docuissētis	-- esses	essētis
Docuisset,	Docuissent.	-- esset,	essent.

Futūrum,

Sing.	Plur.	Sing.	Plur.
Docúero	Docuérimus	Doctus ero	Docti érimus
Docúeris	Docuéritis	-- eris	-- éritis
Docúerit,	Docuérint.	-- erit,	-- erunt.

INFINITIVVS MODVS.

Præsens & Imperfēctum,

Docére,	Uczyć.	Docéri,	być uczyć.
---------	--------	---------	------------

Perf. & Plusquamperf.

Docuisse,	Uczyć było.	Doctum esse,	być nauczo- nym.
-----------	-------------	--------------	---------------------

Futūrum,

Doctūrum esse,	że ma uczyć.	Doctum iri,	że ma być nauczonym
----------------	-----------------	-------------	------------------------

GERUNDIA.

Docēdi,	Docēdo,	Do- cēndum.
---------	---------	----------------

In omni Génere &
Número.

SUPINA.

Doctum,	Doctu.
---------	--------

PAR-

PARTICIPIA.

Præsens in NS.

Docens, Uczący.

Futurum in RUS.

Docturus, Co ma uczyć.

Præteritum in TUS.

Doctus, Nauczony.

Futurum in DUS.

Docendus, Protego ma-
ja uczyć.

§. 73.

DEPONENS II. CONJUG.

INDICATIVUS.

CONJUNCTIV.

Sing.

Præsens,

Sing.

Misereor Lutuje sie

Miserear gdy sie lutujes

Miserearis (ere) Lutujes
sie

Miserearis (are)

Misereatur,

Misereatur, Lutuje sie/
Plural.

Plural.

Misereamur Lutujemy

Misereamur gdy sie lu-

Misereamini Lutujecie
sieMisereamini tujemy/
sie

Misereantur, Lutuja

Misereantur.

Singul.

Imperfectum,

Singul.

Miserebar Lutowałem
sie

Misererer gdy sie lu-

Miserereris (ere) tował,

Miserebaris (are) -- waleś

Misereretur,

Miserebatur -- wał --

Plural.

Plural.

Miserebamur Lutowa-
liśmy sie

Misereremur gdy sie

Misereremini lutował

Miserebamini -- waliśmy

Misererentur,

Miserebantur -- wali --

<i>Singul.</i>	<i>Perfctum,</i>	<i>Singul.</i>
Misértus sum	zlutowá- tem sie	Misértus sim
--- es	wáles ---	gdym sie --- sis zlutowat
--- est	wat ---	--- sit,
<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>
Misérti sumus	zlutowá- lismy sie	Misérti simus
--- estis	-- wálisćie ---	gdysmy --- sitis sie zluto-
--- sunt,	--- wali ---	--- sint. wali.
<i>Sing.</i>	<i>Plusquamperfctum,</i>	<i>Sing.</i>
Misértus eram	-- wátem sie byl	Misértus essem
--- eras	-- wáles ---	gdym sie --- esses był zlu-
--- erat	-- wat ---	--- esset, tował.
<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>
Misérti erám ^o	-- walismy sie byli	Misérti essemus
--- eratis	-- wálisćie ---	gdysmy --- essetis sie byli
--- erant,	--- wali ---	--- essent. zluto- wali.
<i>Sing.</i>	<i>Futurum,</i>	<i>Sing.</i>
Miserébor	Zlutuje sie	Misértus ero
Miseréberis (ere)	Zlutu- jeß sie	gdym sie --- eris zlutuje
Miserébitur,	Zlutuje sie/	--- erit,
<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>
Miserébimur	Zlutujemy sie	Misérti érimus
Miserébimini	Zlutujecie sie	gdym sie --- éritis zlutu- jemy.
Miserébúntur,	Zlutuja-	--- erunt.

IMPERATIV.	INF. NITIV.
Præsens, Sing.	Præsens & Imperf.
Miserére, Zlutuj sie/ Plur.	Miseréri, Zlutować sie/ Perf. & Plusquamperf.
Miserémini, Zlutujście sie wy/ Futúrum, Singul.	Misértum esse, Zluto- wać sie było/ Ger. Miséréndum, -di, -do Sup. Misértum, misértu,
Miserétor, Zlutuj sie ty/ Miserétor, Zlutuje sie on/ Plur.	Tria PARTICIPIA Præsens in NS. Miserens, Lutujacy sie/ Pratérítum in TUS. Misértus, co sie zluto- wał / Futúrum in RUS. Misérturus, Który sie zlutuje.
Miseréminor, Zlutujście sie/ Miseréntor, Zlutuja sie.	

§. 74.

TERTIA CONJUGATIO.

ACTIVUM. | PASSIVUM.

INDICATIVVS MODVS.

Singul.	Præsens,	Singul.
Lego	Czytam	Legor
Legis	Czytasz	Légeris (ere) ---
Legit,	Czyta	Légitur, ---
	Plural.	Plural,
Légimus	Czytamy	Légimur
Légitis	Czytacie	Legimini ---
Legunt,	Czytają.	Legúntur, ---

<i>Singul.</i>	Imperfēctum,	<i>Singul.</i>
Legēbam Czytatem		Legēbar Czytano mie
Legēbas Czytales		Legēbāris (äre) --- cie
Legēbat, Czytał/ <i>Plural.</i>		Legēbatur, --- go
Legēbāmus Czytālismy		Legēbāmur Czytāno nās
Legēbātis Czytāliście		Legēbāmini --- was
Legēbant, Czytali.		Legēbantur, --- ich.
<i>Singul.</i>	Perfēctum,	<i>Singul.</i>
Legi Czytatem		Lectus sum jsem czytany
Legisti --- les		-- es jesteś --
Legit, --- tał/ <i>Plural.</i>		-- est, jest ---
Lēgimus Czytālismy		Lecti sumus jesteśmy czy-
Legistis -- tāliście		tani /
Legērunt (äre) -- tali		-- estis jesteście --
		-- sunt, są ---
<i>Singul.</i>	Plusquamperfēctum,	<i>Singul.</i>
Lēgeram Czytatem był		Lectus eram byłem czytany
Lēgeras -- tāteś --		--- eras byteś ---
Lēgerat, -- tał --- <i>Plural.</i>		--- erat, był ---
Lēgerāmus Czytālismy byli		Lecti erāmus byliśmy czytani
Lēgerātis -- tāliście --		-- erātis byliście --
Lēgerant, -- tali --		-- erant, byli ---
<i>Singul.</i>	Futūrum,	<i>Singul.</i>
Legam bede czytali		Legar bede czytany
Leges bedzieś --		Legēris (äre) bedzieś ---
Leget, bedzie ---		Legētur, bedzie ---
		<i>Plural.</i>

Plural.	(táli)	Plural.	(táni)
Legémus	bedziemy czy.	Legémur	bedziemy czy.
Legétis	bedziecie --	Legémini	bedziecie --
Legent,	beda --	Legéntur,	beda ---

IMPERATIVVS MODVS.

Singul.	Præsens,	Singular.
Lege,	Czytaj /	Légeré, <i>Włech</i> cie czytájo /
Plural.		Plural.
Légite,	Czytajcie.	Legímini, <i>Włech</i> was czytájo.

Singul.	Futúrum,	Singul.
Légito,	Maś czytác /	Légitor, <i>Włech</i> cie czytájo
Légito,	<i>Włech</i> czyta /	Légitor, <i>Włech</i> go --
Plural.		Plural.
Legitóte,	Czytajcie wiec /	Legíminor, <i>Włech</i> was czytájo.
Legúnto,	<i>Włech</i> czytájo	Legúntor, <i>Włech</i> ich czytájo.

CONJUNCTIVVS MODVS.

(Po Polsku tak jáko in Indicativo.)

Præsens,			
Sing.	Plur.	Sing.	Plur.
Legam	Legámus	Legar	Legámur
Legas	Legátis	Legáris (áre)	Legámini
Legat,	Legant.	Legátur,	Legántur.

Imperféctum,

Sing.	Plur.	Sing.	Plur.
Légerem	Legerémus	Légerer	Legerémur
Légeres	Legerétis	Legeréris (ére) -- rémini	
Légeret,	Légerent.	Legerétur,	Legeréntur.

Perfektum,

<i>Sing.</i>	<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	<i>Plur.</i>
Légerim	Legérimus	Lectus sum	Lecti sumus
Légeris	Legéritis	-- sis	-- sitis
Légerit,	Légerint.	-- sit,	-- sint.

Plusquamperfektum,

<i>Sing.</i>	<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	<i>Plur.</i>
Legissem	Legissemus	Lectus essem	Lecti essem ⁹
Legisses	Legisseries	-- esses	-- essetis
Legisset,	Legissent.	-- esset,	-- essent.

Futurum,

<i>Sing.</i>	<i>Plur.</i>	<i>Sing.</i>	<i>Plur.</i>
Légero	Legérimus	Lectus ero	Lecti érimus
Légeris	Legéritis	-- eris	-- éritis
Légerit,	Légerint.	-- erit,	-- erunt.

INFINITIVVS MODVS.

Praesens & Imperfektum,

Légerere,	Czytać/		Legi,	być czytany/
-----------	---------	--	-------	--------------

Perfektum & Plusquamperfektum,

Legisse,	Czytać było/		Lectum esse,	że mie czytano/
----------	--------------	--	--------------	-----------------

Futurum,

Lecturum esse,	że będzie		Lectum iri,	iz go bedo
	Czytat			Czytać.

GERUNDIA.

Legéndi,	-- do,	-- dum.
----------	--------	---------

SUPINA.

Lectum,	Lectu.
---------	--------

In omni Génere &

Número.

PARTICIPIA.

Praesens in NS.

Legens,	Czytający/
---------	------------

Praeteritum in TUS.

Lectus,	Czytający.
---------	------------

Futúrum in R U S. Lectúrus, Co ma czytác.	Futúrum in D U S. Legéndus, Ktory ma być czytány.
--	---

§. 75.

DEPONENS III. CONJUGAT.

INDICAT.

Præsens, *Singul.*Loqvor *Mowie*Lóqveris (ere) *Mowis*Lóqvitur, *Mowi/**Plural.*Lóqvimur *Mowimy*Loqvímini *Mowicie*Loqvíntur, *Mowis.**Imperf. Singul.*

Loqvébar, -- bátis, --- bátur,

*Mowitem) -- wiles/ -- wil.**Plural.*

Loqvebámur, -bámini, -bántur.

*Mowilismy/ wiliście/ wili**Perfctum, Sing.*

Locútus sum, -- es, -- est,

Plural.

Locúti sumus, -- estis, -- sunt.

Plusqvamperf. Sing.

Locútus eram, Locútus eras,

Locútus erat,

Plural.

Locúti erámus, Locúti erátis,

Locúti erant.

CONJUNCT.

Præsens, *Singul.*

Loqvar

Loqváris

Loqvátur,

Plur.

Loqvámur

Loqvámini

Loqvántur.

Imperf Sing.

Loqvérer, Loqveré-

ris, Loqverétur,

Plur.

Loqverémur, LO-

qverémini, -réntur.

Perf. Sing.

Locútus sim, sis, sit,

Plur. (sint.

Locúti simus, fitis,

Plusqv. Sing.

Locútus essem, es-

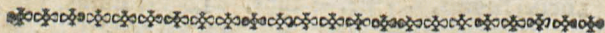
ses, esset,

Plur.

Locúti essémus, es-

sétis, essent.

Futúrum, <i>Singul.</i>	Futúrum, <i>Sing.</i>
Loqvar, -- éris (ére) -- étur, Bede mowit / & c.	Locútus ero, -- eris, -- erit,
<i>Plural.</i>	<i>Plur.</i>
Loqvémur, -- émini, -- éntur. Bedziemy mowili / & c.	Locúti érimus, -- é- ritis, -- erunt.
IMPERATIVUS.	INFINITIVUS.
Præsens,	Præsens & Imperf.
<i>Sing.</i>	Loqvi, Mowić/ Perf. & Plusqvamp.
Lóqvere, Mow/ <i>Plural.</i>	Locútum esse, że mowit/ Futúrum,
Loqvímini, Mowćie. Futúrum,	Locutúrum esse, że ma mowić/ GERUNDIA.
<i>Sing.</i>	Loqvéndum, -- di, -- do Sup. Locútum, Locútu.
Lóqvitor, Mow ty wiec/ Lóqvitor, Niedh on mowi.	Qvatuor Particípia. Pr. in NS. Loqvens. Prat. in TUS. Loqvútus. Fut. in RUS. Locutúrus. Fut. in DUS. Loqvéndus:
<i>Plural.</i>	o Etorym má być mowiono.
Loqvímiaor, Mowćie wy/ Loqvúntor, Niedh oni mowia.	

§. 76.

QUARTA CONJUGATIO.

ACTIVUM. | PASSIVUM.

INDICATIVVS MODVS.

Sing.

<i>Singul.</i>	<i>Præfens,</i>	<i>Singul.</i>
Aúdio	<i>Styſze</i>	Aúdior <i>Styſzamię</i>
Audis	<i>Styſzysz</i>	Audiris (ire) --- <i>ćie</i>
Audit,	<i>Styſzy/</i>	Auditur, --- <i>go/</i>
	<i>Plural.</i>	<i>Plural.</i>
Audimus	<i>Styſzemy</i>	Audimur <i>Styſzanas</i>
Auditis	<i>Styſzycie</i>	Audimini --- <i>was</i>
Aúdiunt,	<i>Styſza.</i>	Audiúntur --- <i>ich.</i>

<i>Singul.</i>	<i>Imperfèctum,</i>	<i>Singul.</i>
Audiébam, -- bas, - bat,	Audiébar, - bátis, - batur,	
<i>Stuchatem/ -- cháles/</i>	<i>Stucháno mie/ ćie/ go/</i>	
--- <i>chat/</i>	<i>Plural.</i>	
<i>Plural.</i>	Audiebámur, -- bámini,	
Audiebámus, - bátis, bant.	-- bántur,	
<i>Stuchalimzy/ -- liście/</i>	<i>Stucháno nas/ -- was/</i>	
-- <i>li.</i>	-- <i>ich.</i>	

<i>Singul.</i>	<i>Perfèctum,</i>	<i>Singul.</i>
Audivi, -- viſti, -- vit,	Auditus sum, -- es, -- est,	
<i>Styſzatem/ -- leś/ -- ſzał/</i>	<i>Styſzány jeſtem/ -- je-</i>	
<i>Plural.</i>	<i>ſteś/ -- jeſt/</i>	
Audivimus, -- viſtiſ, -- vé-	<i>Plural.</i>	
runt, (vére.)	Auditi sumus, estis, sunt,	
<i>Stiſzelimzy/ -- liście/</i>	<i>Styſzani jeſteſmy/ -- je-</i>	
-- <i>ſeli.</i>	<i>ſteście/ -- ſa.</i>	

<i>Singul.</i>	<i>Plusquamperfèctum,</i>	<i>Singul.</i>
Audiveram <i>Uſtyſzatem</i>	Auditus eram, eras, erat,	
Audiveras -- <i>ſáles</i> <i>był</i>	<i>Bytem/ Byleś/ Był</i>	
Audiverat, -- <i>ſzał/</i>	<i>uſtyſzány/</i>	
<i>Plural.</i>	<i>Plural.</i>	
Audiverámus <i>Uſtyſzeli-</i>	Auditi erámus, erátis,	
<i>liſimzy byli/</i>	erant,	
Audiverátis -- <i>ſeliście--</i>	<i>Byliſimzy/ byliście/ byli</i>	
Audiverant, -- <i>ſeli --</i>	<i>uſtyſzeni.</i>	

<i>Singul.</i>	<i>Futúrum,</i>	<i>Singul.</i>
Aúdiam, -- es, -- et,		Aúdiar, -- éris, -- étur,
<i>Uflyšel</i> -- <i>flyšyš</i> / -- <i>šy</i> /		<i>Bedešlyšan</i> / &c.
<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>
Audiémus, diétis, -dient,		Audiémur, -émini, -éntur
<i>Uflyšemyl</i> - <i>šycie</i> / - <i>ša</i> /		<i>Bedziemyšlyšeni</i> / &c.

IMPERATIVVS MODVS.

<i>Singul.</i>	<i>Præsens,</i>	<i>Singul.</i>
Audi, <i>Štyš</i> / <i>Štucháj</i> /		Audire, <i>Niechćiešlyša</i>
<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>
Audíte, <i>Štuchájście</i> .		Audimini, <i>Niechwasšlyša</i> .

<i>Singul.</i>	<i>Futúrum,</i>	<i>Singul.</i>
Audito, <i>Maššlucháč</i> /		Auditor, <i>Badztyšlyšan</i>
Audito, <i>Niechšlucha</i> /		Auditor, <i>Niechbedzie</i> --
<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>
Auditóte, <i>Maciešlucháč</i> /		Audíminor, <i>Badzćiešlyšeni</i> /
Audiúnto, <i>Niechšluchája</i> .		Audiúntor, <i>Niechbadašlyšeni</i> .

CONJUNCTIVVS MODVS.

<i>Singul.</i>	<i>Præsens,</i>	<i>Singul.</i>
Aúdiam, -- as, -- at,		Aúdiar, -- áris, -- átur,
<i>Plural.</i>		<i>Plur.</i>
Audiámus, -- átis, -- ant.		Audiámur, -ámini, -ántur
<i>Singul.</i>	<i>Imperféctum,</i>	<i>Singul.</i>
Audírem, -- res, -- ret,		Audírer, -- réris, -- rétur,
<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>
Audirémus, -- rétis, -- rent.		Audirémur, -- rémini, -- réntur.

<i>Singul.</i>	<i>Perfēctum,</i>	<i>Singul.</i>
Audiverim, -- ris, -- rit,	Auditus sim, -- sis, -- sit,	
<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>
Audiverimus, -ritis, -rint.	Auditi simus, -sitis, -sint,	
<i>Singul.</i>	<i>Plusquamperfēctum,</i>	<i>Singul.</i>
Audivissem, -- ses, -- set,	Auditus esē, -esses, -esset,	
<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>
Audivissemus, -- sētis, -- sent.	Auditi esēmus, -- essētis, essent.	
<i>Singul.</i>	<i>Futūrum,</i>	<i>Singul.</i>
Audivero, -- ris, -- rit,	Auditus ero, -eris, -erit,	
<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>
Audiverimus, -ritis, -rint.	Auditi erimus, -- eritis, -- erunt.	

INFINITIVUS MODUS.

Præsens & Imperfēctum,

Audire, <i>Stuchác,</i>	Audiri, <i>Byč slyšánym,</i>
<i>Perfēctum & Plusquamperfēctum,</i>	
Audivisse, <i>že slyšal/</i>	Auditum esse, <i>že go slyšano/</i>

Futūrum,

Auditūrum esse, <i>iž uslyšy</i>	Auditum iri, <i>iž go uslyšy.</i>
<i>GERUNDIA,</i>	
Audiēdi, --do, --dum,	<i>In omni Gēnere & Nūmero.</i>
<i>SUPINA,</i>	
Auditum, Auditū.	

PARTICIPIA.

Præsens in NS.

Audiens, *Slyšacy/*

Futūrum in RUS.

Auditūrus, *Co ma slyšác.*

Præter. in TUS:

Auditus, *Uslyšány/*

Futūrum in DUS.

Audiendus, *Co ma byč uslyšány.*

§. 77.

DEPONENS IV. CONJUGAT.

INDICATIV. | CONJUNCTIV.

(Doswiadczam / conjuguje sie, jako
Uapominam.)

<i>Singul.</i>	Præsens,	<i>Singul.</i>
Expérior, -- riris, -- ritur,	Expériar, -- áris, -- átur,	
<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>

Experímur, -- mini, -- úntur.		Experíamur, -- ámini, -- átur
-------------------------------	--	-------------------------------

<i>Singul.</i>	Imperfèctum,	<i>Singul.</i>
Expériébar, -- báris, -- batur,	Expérierer, -- réris, -- retur,	
<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>

Expériebámur, -- bámini,		Expérierémur, -- rémini,
-- bántur.		-- réntur.

<i>Sing.</i>	Perfèctum,	<i>Sing.</i>
Expértus sum, -- es, -- est,	Expértus sim, -- sis, -- sit.	
<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>

Expérti sumus, -- estis, -- sunt		Expérti simus, -- sitis, -- sint.
----------------------------------	--	-----------------------------------

<i>Singul.</i>	Plusquamperfèctum,	<i>Singul.</i>
Expértus eram, eras, erat,	Expértus essem, esses, esset	
<i>Plural.</i>		<i>Plural.</i>

Expérti erámus, -- erátis,		Expérti essémus, -- essétis,
-- erant.		-- essent.

<i>Singul.</i>	Futúrum,	<i>Singul.</i>
Expériar, -- áris, -- átur,	Expértus ero, -- eris, -- erit,	
<i>Plur.</i>		<i>Plur.</i>

Experíamur, -- ámini,		Expérti érimus, -- éritis,
-- ántur,		-- erunt.

IMPERATIV.

Præsens, Sing.

Experire,

Plur.

Experimini,

Futurum,

Singul.

Experitor,

Experitor,

Plural.

Experiminor,

Experiuntor.

INFINITIV.

Præs. & Imperf. Experiri,

Perf. & Plusqvamp. Exper-
tum esse,

Fut. Experturum esse,

Ger. Experiendū, - di, - do,

Sup. Expertum, -- tu.

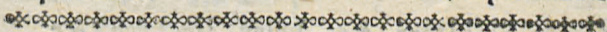
Quatuor Participia.

Præs. in NS. Experiens.

Præt. in TUS. Expertus,

Fut. in RUS. Experturus,

Fut. in DUS. Experiendus.

§. 78.

CONJUGATIO IRREGULARIS VERBORUM, I. ktore sa ANOMALA.

ANOMALA sa Verba, ktore sie nie rák porřadnie
conjuguja jáko te wyřey opisáne, ále swym osoblitym
sposobem. A sa te nástepujace:

I. GAUDEO, Ráduje sie / | II. FIDO, Ufam / jest A-
jest Anómalon 2. Conjug. | nómalon 3. Conjug.

INDICATIVUS MODUS.

Præsens,

Gáudeo, jáko Dóceo,

Ráduje sie / jáko nřtduje

Fido, jáko Lego,

Ufam / jáko Czytam.

Imperféctum,

Gaudébam, jáko Docébā,

Rádowatem sie / &c.

Fidébam, jáko Legébam,

Ufatem / &c.

Per-

Pertectum,

Gawisq sum, jako Doct^o sū | Ficus sum, jako Lectus sum
 Dradowatem sie / &c. | Wfatem / &c.

Plusquamperfectum,

Gawisus eram, jako Doctq | Ficus eram, jako Lectus e-
 eram, | ram,
 Dradowatem sie byl. | Wfatem byl / &c.

Futurum,

Gaudébo, jako Docébo, | Fidam, jako Legam,
 Draduje sie / &c. | Bede ufat / &c.

IMPERATIVVS MODVS.

Gaude, jako Doce, &c. | Fide, jako Lege, &c.

CONJUNCTIVVS MODVS.

Præsens,

Gáudeam, ják Dóceam. | Fidam, ják Legam.

Imperfectum,

Gaudérem, ják Docérem. | Fiderem, ják Légerem.

Perfectum,

Gawisq sim, ják Doctq sim | Ficus sim, ják Lectus sim.

Plusquamperfectum,

Gawisus essem, ják Doctq | Ficus essem, ják Lectus
 essem. | essem.

Futurum,

Gawisq ero, ják Doctq ero | Ficus ero, ják Lectus ero.

INFINITIVVS MODVS.

Gaudére, ják Docére, &c. | Fidere, jako Légere, &c.

Sup: Gawisum, u. Tria PARTICIPIA: Sup: Ficum, u

Præsens in N.S.

Gaudens, Rádujacy sie. | Fidens, Wfajacy.

Præ-

Præteritum in SUI.

Gavisus, Ktory sie ra- dował.		Fisus, Ktory Ufał.
----------------------------------	--	--------------------

Futurum in RUS.

Gavisurus, Ktory sie bedzie rádował.		Fisurus, Ktory bedzie ufał.
---	--	--------------------------------

Takimże sposobem y

Takimże sposobem y

Audeo, považam sie/ ausus sum,		Compósita: Confido, Diffido.
-----------------------------------	--	---------------------------------

Soleo, zwyktem/ sum,		sólitus
-------------------------	--	---------

Mæreo, Smece sie/ stus sum.		mæ-
--------------------------------	--	-----

III. FERRO, jest Anómalon 3. Conjug.

ACTIVUM. | PASSIVUM.

INDICATIVVS MODVS.

Singular. Præsens, Singular.

Fero, fers, fert,		Feror, ferris (e), fertur.
Uiose/Uiesieſi/Uiesie		Uioſamie/ --cie/--go/
Plural.		Plural.

Férimus, fertis, ferunt,		Férimur, ferimini, -untur,
Uiesiemy/ Uiesiecie/ Uioſa.		Uioſa nas/ -was/ -ich.

Imperféctum,

Ferébam, jáko Legébam,		Ferébar, jáko Legébar,
Uioſitem/ &c.		Uioſonomie/ &c.

Perfécctum,

Tuli, jáko Legi,		Latq sum, jáko Lectq sum
Uioſtem/ &c.		Uiesiono mie/ &c.

Plus.

Plusquamperfectum,

Túleram, jáko Légeram, Niossem byl/ &c.		Latus eram, jáko Lectus eram, Niesiono mie bylo/ &c.
--	--	--

Futúrum,

Feram, jáko Legam, Ponioso/ &c.		Ferar, jáko Legar, Bede Niesiony/ &c.
------------------------------------	--	--

IMPERATIVUS MODUS.

<i>Singul.</i>	<i>Præsens,</i>	<i>Singul.</i>
Fer, Nies/		Ferre, Badz niesion/
<i>Plural.</i>		<i>Plur.</i>
Ferte, Niesćie.		Ferimini, Badzćie niesieni.

<i>Singul.</i>	<i>Futúrum,</i>	<i>Singul.</i>
Ferto, Ponies ty wiec/		Fertor, Badz noson/
Ferto, Niesch on poniesćie/		Fertor, Niesch badzcie niesion/
<i>Plural.</i>		<i>Plur.</i>
Fertóte, Poniesćie wy wies/		Ferimino, badzćie nosenti
Ferúnto, Niesch wiec ponioso.		Ferúntor, Niesch bedo noseni.

CONJUNCTIVUS MODUS.

<i>Præs.</i> Feram,		<i>Præs.</i> Ferar,
<i>Imperf.</i> Ferrem,		<i>Imperf.</i> Ferrer,
<i>Perf.</i> Túlerim,		<i>Perf.</i> Latus sim,
<i>Plusqvamp.</i> Tulissem,		<i>Plusqvamp.</i> Latus essem,
<i>Fut.</i> Túlero.		<i>Fut.</i> Latus ero.

INFINITIVUS MODUS.

<i>Præs.</i> Ferre. Niesć.		<i>Præs.</i> Ferri, być niesionym/
<i>Perf. & Plusqv.</i> Tulisse,		<i>Perf. & Plusqv.</i> Latú esse/
		<i>Fut.</i>

<i>Fut.</i> Latúrum esse,	<i>Fut.</i> Latum iri,
<i>Ger.</i> Feréndum, --di, --do,	
<i>Sup.</i> Latum, Latu.	
<i>Particip. Praes.</i> Ferens,	<i>Particip. Praes.</i> Latus, a, m,
--- <i>Fut.</i> Latúrus.	<i>Fut.</i> Feréndus.

IV. EO, jest Anómalon 4. Conjugacyi.

INDICATIV. | CONJUNCT.

<i>Singul.</i>			<i>Præsens,</i>			<i>Singul.</i>		
Eo,	Is,	It,	Eam,	Eas,	Eat,			
<i>Ides/ Idzies/ Idzie/</i>						<i>Plural.</i>		
<i>Plural.</i>								
Imus,	Itis,	Eunt.	Eámus,	Eátis,	Eant.			
<i>Idziemy/ Idzicie/ Ida.</i>								

<i>Singul.</i>			<i>Imperfectum,</i>			<i>Singul.</i>		
Ibam,	Ibas,	Ibat,	Irem,	Ires,	Iret,			
<i>Szedtem/ szedles/ szedt/</i>						<i>Plural.</i>		
<i>Plural.</i>								
Ibámus,	Ibátis,	Ibant.	Irémus,	Iréris,	Irent.			
<i>Szliszmy/ szliszcie/ szli.</i>								

<i>Perfectum,</i>			<i>Perfectum,</i>		
Ivi, jáko	Audívi,		Iverim, ják	Audíverim.	
<i>Poszedtem/ &c.</i>					

<i>Plusquamperfectum,</i>			<i>Plusquamperfectum,</i>		
Iveram, ják	Audíveram,		Ivíssem, ják	Audívíssem.	
<i>Poszedtem byl/ &c.</i>					

<i>Futúrum,</i>			<i>Futúrum,</i>		
<i>Sing.</i> Ibo,	Ibis,	Ibit,	Ivero, jáko	Audívero.	

<i>Pojde/ --dzies/ --dzie/</i>		
<i>Plur. Ibimus, Ibitis, Ibunt.</i>		
<i>Poydziemy/ &c.</i>		

IMPERATIV.		INFINITIV.	
	Præsens, Sing.		Præs. & Imperf. Ire, Idź/
I,	Idź!		P. & Pl. Ivisse, Idź byto
	Plur:		Fut. Iturum esse, ~~Idź~~ ma idź!
Ite,	Idźcie.		Ger. Eündi, Szćia!
	Futurum, Sing.		Eündo, Idac!
Ito,	Idź wiec!		Eündum, do szćia.
Ito,	Wiech idźcie.		Supina. Itum, do szćia!
	Plural.		Itu, od szćia.
Itóte,	Idźcie!		PARTICIP.
Eünto,	Wiech ida.		Præs. in NS. Iens, Idacy!
			Fut. in RUS. Iturus, Co ma idź.

V. FIO, Staje sie/ jest Passivum Anomalon
Verbi Facio.

INDICATIV.		CONJUNCT.		
Singul.	Præsens,	Singular.		
Fio, sis fit, Staje sie/ &c,		Fiam,	Fias,	Fiat,
	Plural.		Plural.	
Fimus, fitis, fiunt.		Fiámus,	Fiátis,	Fiant.
		Imperfctum,		
Fiébam, jáko Legébam,		Fierem,	jáko Légerem.	
Statem sie/ &c.				
		Perfctum,		
Factus sum, jáko Lectus		Factus sim,	jáko Lectus	
sum.			sim.	
		Plusquamperfctum,		
Factus eram, jáko Lectus		Factus essem,	jáko Lectus	
eram,			essem.	

Futúrum,

Fiam, jáko Legam, -es, -et, | Factus ero, jáko Lecty ero.

Stáne sie/ &c.

IMPERAT.

Præsens,

Sing. Fi, Stań sie/

Plur. Fite, Stańcie sie.

Futúrum, Sing.

Fito, Stań sie wiec/

Fito, Nlech sie stanie/

Plural.

Fitóte, stańcie sie wiec/

Fiúnto, Nlech sie stano.

INFINIT.

Præsens & Imperf.

Fieri, Stác sie/

Perf. & Plusqvamp.

Factum esse, stác sie bylo

Futúrum,

Factum iri, iz sie ma stác

PARTICIPIA.

Præt. Factus, Uczyniony/

Fut. Faciendus, Co ma

być uczyniony.

VI. VOLO, Chce: VII. NOLO, Nlechce.

INDICATIVVS MODVS.

Singular.

Præsens,

Singular.

Valo, Vis, Vult,

Nolo, Non vis, Non

Chce/ Chceś/ Chce/

vult,

Plural.

Plural.

Volumus, Vultis, Volunt.

Nolumus, Non vultis,

Chcemy/ chcecie/ chca.

Nolunt.

Imperféctum,

Volébam, jáko Docébam, | Nolébam,

Chciałem/ &c.

Perféctum,

Vólui, jáko Dócuí. | Nólui.

Plusqvamperféctum,

Volúeram, jáko Docúe- | Nolúeram,

ram.

	Futúrum,	
Volam, jáko Legam,		Nolam.
Зече.		

IMPERATIVUS MODVS.

Præsens, Fac velis, Чхцеу.		Noli,
		Plur. Nolite.
Futúrum, ---- ----		Sing. Nolito,
		Plur. Nolitote.

CONJUNCTIVVS MODVS.

Præs. Velim, Velis, Velit,		Nolim.
Velimus, -litis, -linit.		
Imp. Vellem, -- les, -- let,		Nollem.
Vellémus, létis, lent		
Perf. Volúerim, ják Docú-		Nolúerim.
erim.		
Plusq. Voluíssem, ják Do-		Noluíssem.
cuissem. (ro.		
Fut. Volúero, ják Docúe-		Nolúero.

INFINITIVVS MODVS.

Præs. Velle, Чхцеé /		Nolle,
Præterit. Voluisse,		Noluisse.

PARTICIPIA.

Præs. Volens, Чхцау.		Nolens.
----------------------	--	---------

VIII. MALO, Wole.

INDICAT.		CONJUNCT.
Præsens, Sing.		Præs. Malim, &c.
Malo, Mavis, Mavult,		Imp. Mallem, &c.
Plural.		Perf. Malúerim, &c.
Málumo, mavúltis, malút		Plusq. Maluíssem, &c.

Imperf. Malébam, &c.	Fut. Malúero, &c.
Perf. Málui, &c.	
Plusqv. Malúeram, &c.	INFINITIV.
Fut. Malam, &c.	Pras. Malle,
Bede wolat.	Prat. Maluisse.
IMPERATIVO caret.	

§. 79.

II. VERBA *názváne* DEFECTIVA

sa, ktore niemája wssytkie Modos, Témpera
y Persónas,

1. Mémini, Pámistám: 2. Odi, Uiená-
widze: 3. Novi, Znam ábo Wiem.

INDICATIVVS MODVS.

Perfécum,

Mémini, jáko	Legi	Odi, Odisti,	Novi, Novisti,
Pámistám/-ášt/a		Uienawidze/	Znam/

Plusqvamperfécum,

Memíneram, já-	Oderam.	Nóveram
ko Légeram, &c.		vel Nóram.

IMPERATIVVS MODVS.

Fut. Sing.	
Meménto	pac mis táj.
Meménto	
Plur.	
Mementóte.	

CONJUNCTIVVS MODVS.

Perf. Memínerim	Oderim.	Nóverim
jáko Légerim.		vel Nórim.

<i>Plusqv.</i> Meminis-	Odissem.	Novissem
<i>fem.</i> jáko Legísse.		vel Nôissem.
<i>Fut.</i> Meminero,	Odero.	Nóvero.
jáko Légero.		

INFINITIVUS MODUS.

<i>Perf.</i> Meminisse.	Odisse.	Novisse
		vel Nôisse.
<i>Fut.</i> --- ---	Osúrum esse.	

PARTICIPIA.

<i>Prat.</i> -- ---	Osus.	
<i>Fut.</i> --- ---	Osúrus.	

4. Cœpi, Zaczatem.

INDICATIV.

Perfèctum,
Cœpi, Cœpisti, Cœpit,
Zaczatem.
Plusqvamperf.
Cœperam, &c.

IMPERAT. caret.

CONJUNCT.

Perf. Cœperim, &c.
Plusqv. Cœpíssem, &c.
Fut. Cœpero, &c.
INFINITIV.

Perf. Cœpísse.
Fut. Cœptúrum esse.

PARTICIPIA.

Prat. Cœptus.
Fut. Cœptúrus.

5. AJO, Mowis. [6. INQVIO, Mowis

Præsens,

Sing. Ajo, Ais, Ait, | Inqvio, Inqvis, Inqvís
Plur. Ajunt, Mowis. | -qvimus, -qvitis, -qvís

Imperfèctum,

Sing. Ajébâ, -bas, -bat, &c. | Inqvíebam, -bas, -bat, &c.

Per

Perfektum,

Aisi, Nowies. | Inqvisi, Pl. Inqvisitis.

Futurum,

| Inqvies, Inqviet.

IMPERATIVVS MODVS.

Pras. Ai, Now/ Pl. Aite. | Inqve, Pl. Inqvite.

Fur. Aito, Pl. Aitote. | Inqvito, Pl. Inqvitote.

CONJUNCTIVVS MODVS.

Pras. Ajas, mowisz/ Ajat, | Inqvias, Inqviat,

Plur. Ajant, mowia. | Inqviant,

PARTICIPIA.

Ajens, Nowiacy. | Inqvians.

7. EDO, Jem.

INDICATIV.

Pras. Edo, es, est,

Jem/ jesi/ je/

Pl. Estis, Jecie.

IMPERATIV.

Pras. Es, jedz: Este, jedz
cie.

Fur. Esto, Estote.

Locz. Edo edis, edit, conjuguje sie jako Lego.

CONJUNCT.

Sing. Essem, Esles, Esset,

Jadtem/ &c.

Pl. Essemus, essetis, essent

INFINITIV.

Pras. Esse, Jesc.

PASSIVUM.

Indic. Estur, Je sie

8. AUSIM, Smialbym.

CONJUNCTIVVS.

Pras. Sing. Ausim, sis, sit, Smiem/ smiesz/ smie/

Plur. Ausant, smia.

9. FOREM, *Conjunctivus.*

Præs. Sing. Forem, byłem/fores, foret ; *Plur.* Forent.
Infinit. Præs. vel Fut. Fore, bydź.

10. FAXIM, *Conjunctivus.*

Præs. Singul. Faxim, *Správuse!* Faxis, Faxit,
Plural. Faximus, Faxitis, Faxint.

Fut. Sing. Faxis, *Správuse!* Faxis, Faxit,
Plur. Faximus, Faxitis, Faxint.

11. QVÆSO, *Indicat.*

Sing. Qvæso, *Proszę!* *Plur.* Qvæsumus, *Prosimy.*

12. SALVE, 13. AVE, *Witaj/ Pomoga Bog.*14. VALE, *Miey sie dobrze.**Imperativus.*

Præs. Sing. Salve, Ave, Vale, *Pl.* Salvete, Avete, Valete.

Fut. Salveto. Aveto, Valeto.

Cicero też zwykł mawiąc: Salvébis, Valébis.

Infinit. Præs. Salvére, Avére, Valére.

15. INFIT, *Mowi/ Zaczyna.* 16. CEDO,

Mów/ Daj/ albo Okaż sam. 17. SIS,

t. j. si vis, Chcefli. 18. Videtis, *Patrzą*

Chcefli. 19. Cavesis, *Wara.* 20. SO-

DES, *t. j. si audes, Mojty/ Tu jeno/ &c.*

§. 30.

§. 30.

VERBA IMPERSONALIA.

*Verba Impersonalia sa, ktore tylko in Tertia Persó-
na Singulári bywają conjugowane, jáko, Opórtet
Muéi.*

A te Verba Impersonalia sa dvojákie :

1. **ACTIVÆ Vocis**, ktoré sie končá ná **T**: *ut*,
Opórtet.
2. **PASSIVÆ Vocis**, ktoré sie končá ná **TUR**: *ut*,
Dicitur.

Oboje bývá conjugované wten spôsob:

ACTIVUM. | PASSIVUM.

INDICATIVVS MODVS.

Singul.

Præsens,

Singul.

Me Opórtet **Muse** | Dicitur, **Mowia.**

Te Opórtet **Musis**

Illum Opórtet, **Musi/**

Plural.

Nos Opórtet **Musimy**

Vos Opórtet **Musicie**

Illos Opórtet, **Musa.**

Singul.

Imperfectum,

Singul.

Me, Te, Illum Oportébat, | Dicebátur, **Mawiano.**

Musiátem/ ják Czytá-

tem/

Plural.

Nos, Vos, Illos Oportébat,

Musielismy / &c.

Singul.

Perfectum,

Singul.

Me, Te, Illum Opórtuit,

Musiátem / &c.

Plural.

Nos, Vos, Illos Opórtuit,

Musielismy / &c.

<i>Singul.</i>	Plusquamperfectum,	<i>Singul.</i>
<i>Me, Te, Illum</i> Oportúerat,		Dictum erat, Rzeczono
Musiatem był/		było,

<i>Plural.</i>	
<i>Nos, Vos, Illos</i> Oportúerat,	
Musieliśmy byli.	

<i>Singul.</i>	Futúrum,	<i>Singul.</i>
<i>Me, Te, Illum</i> Oportébit,	Dic ^{etur} ~~erit~~ , Bedzie	
Bedemusiał/	wyrzeczono.	
<i>Pl. Nos, Vos, Illos</i> Oportébit,		
Bedziemy musieli.		

IMPERATIVO caret.

CONJUNCTIVUS MODUS.

<i>Singul.</i>	Præsens,	<i>Singul.</i>
<i>Me, Te, Illum</i> Opórteat,	Dicátur, gdy mówie.	
<i>Plural.</i>		
<i>Nos, Vos, Illos</i> Opórteat.		

<i>Singul.</i>	Imperfectum,	<i>Singul.</i>
<i>Me, Te, Illum</i> Oportéret,	Dicerétur, gdy Mawia	
<i>Pl. Nos, Vos, Illos</i> Oportéret.	no.	

<i>Sing.</i>	Perfectum,	<i>Sing.</i>
<i>Me, Te, Illum</i> Oportúerit,	Dictum sit gdy rzeczono.	
<i>Plural.</i>		
<i>Nos, Vos, Illos</i> Oportúerit.		

<i>Singul.</i>	Plusquamperfectum,	<i>Singul.</i>
<i>Me, Te, Illum</i> Oportuisset,	Dictum esset, gdy rzeczono	
<i>Plural.</i>		było.
<i>Nos, Vos, Illos</i> Oportuisset.		

<i>Singul.</i>	Futúrum,	<i>Singul.</i>
<i>Me, Te, Illum</i> Oportúerit,	Dictum erit, gdy bedzi	
<i>Plural.</i>		wyrzeczono.
<i>Nos, Vos, Illos</i> Oportúerit.		

INFINITIVUS MODUS.

Præsens & Imperf.

Oportere, Musieć | Dici, byđż rzeczon^oy

Perf. & Plusqvamp.

Oportuisse, iż musiał. | Dictum esse, iż był rze-
czon^o:

Futurum.

| Dictum iri, iż ma być
rzechon^o:

*Uiektore Impersonalia Activæ Vocis mają też Da-
tívum przed sobą, jako: Sing. Mibi, Tibi, Illi Licet,
Plur. Nobis, Vobis, Illis Licet.*

§. 81.

DE PARTICIPIO.

PARTICIPIUM jest Nomen od Verbum pochodzą-
ce, á znaczy Czas sprawy, która sie wykonywá.

1. Każde Participium jest albo Præséntis, albo Præ-
téríti, albo Futúri Témporis.

1. Præséntis Témporis Participium kończy sie ná
NS, á formuje sie od Imperfécum Indicatívi, odmie-
ńiwšy bam albo bar in NS, ut: Amá--bam, Ama--ns.
Hortá--bar, Horta--ns.

2. Prætérítum Participii kończy sie ná TUS, SUS,
XUS, á formowane bywa od Supinum, odmieniwšy M
ná S, ut: Amátu--m, amátu--s. Visa--m, visu--s.
Flexu--m, flexu--s.

3. Futúrum Participii kończy sie
in Actívo ná RUS, á formowane bywa od Supinum,
odmieniwšy M ná RUS: ut, Amátu--m, amatú--rus.
In

In Passivo ná DUS, á formuje sie od Participium. Præséntis in NS, odmieńiwšy S ná DUS: ut, Aman-s, amán--dus.

§. 82.

II. (1) A Verbo Actívo & Neutro pochodza 2 Participia, Præsens in NS, y Futúrum in RUS: ut, Amans, amatúrus: Sedens, sedsúrus.

(2) A Verbo Passivo pochodza 2 Participia: Prætérítum in TUS, SUS, XUS, y Futúrum in DUS: ut, Amátus, amándus.

(3) A Verbo Deponénti pochodza 4 Participia: Præsens in NS, Prætérítum in TUS, Futúrum in RUS, & Futúrum in DUS: A to ták, że

1. Deponéntia, ktore mája Accusativum álbo Ablativum, mája tež 4 Participia: ut, Seqvor, seqvens, secútus, secutúrus, seqvéndus.

2. Deponéntia, ktore áni Accusativum áni Ablativum niemája, trzy tylko mája Participia: ut, Labor, labens, lapsus, lapsúrus.

§. 83.

III. Participia mája tákiez Génera y Declinatiónes, jáko y Nómína Adjectíva: áborwíem

1. Ktore sie kończa ná NS, declinuja sie jáko Adjectíva Unius Terminatiónis, y sa Géneris Omnis: ut, hic, hæc, hoc Amans.

2. Ktore sie kończa ná US, sa Trium Terminatiónum, á declinuja sie jáko Bonus, bona, bonum: ut, hic Amátus, hæc Amáta, hoc Amátum: Legéndus, Legénda, Legéndum.

IV. Sa tež niektore Participia Comparabília: jáko Expectátus, expectátior, expectátissimus: Optátus, optátior, optátissimus.

DE QUATUOR PARTIBUS
ORATIONIS INDECLINA-
BILIBUS.

§. 84.

I. ADVERBIUM.

ADVERBIUM jest słowko Indeclinabile, które naj-
częściej do Verbis przydane bywa, gdyż opisuje Okolicz-
ność rzeczy tej, o której Verbum mówi:

A jest różnego Gátunku y Wyznaczenia:

I. Adverbia LOCI, opisujace okoliczność Mie-
yscá:

1. In Loco: kiedy sie pyta Gdzie? ut, Hic, tu/ Ibi,
inibi, isthic, illic, tam/ ibidem, alibi, ubi, alicubi, necubi,
sicubi, ubiubi, ubicunqve, ubiqve, ubivis, utrobique, utrin-
qve, usqveqváqve, passim, intus, foris, úspiam, usquam nus-
quam, longè, peregrè, supra, infra, praesto, &c.

2. De Loco: kiedy sie pyta Zkad? ut, Hinc, zkad:
Illinc, zonad: Inde, unde, aliunde, undeqvâqve, utrin-
qve, procul, éminus, còminus, intus, foris, peregrè, intrin-
secus, forinsecus, extrinsecus, fúnditus, radicitus, caelitus,
divinitus, antiquitus, désuper, supérnè, &c.

3. Per Locum, kiedy sie pyta Ktoredy? ut, Hác,
tedy: Illác, tamtedy: istác, qvâ, qvâqvâ, aliqvâ, re-
ctâ, &c.

4. Ad Locum: kiedy sie pyta Dokad? ut, Húc, sám/
istuc, tam: illuc, eo, eódem, aliò, qvò, aliqvò, intrò, foràs,
qvocunqve, peregrè, longè, ultrò, citrò, ultríus, porrò, &c.

5. Versus Locum, tu jakiemu mieyscu: Aliór-
sum, w inśa stronę: dextrósum, ná prawo: sinistró-
sum, w lewo: intrósum, extrósum, retrósum, rursum,
prorsum, sursum, deósum, qvorsum, item Susqve, deqve.

II. TEMPORIS (1) Præséntis, Czasu niniey-
 fego : ut, Hódie, dzis / jam, nunc, modò, adhuc. (2)
 Prætéríti, Czasu przestęgo : Dudum, dawno / jam-
 dudum, jamdum, już / pridem, jampridem, ántea, ántebac,
 abhinc, nuper, modò, dopiero / pridie, heri, núdius terti-
 us, núdius qvartus, &c. (3) Futúri, Czasu przystę-
 go : ut, Cras, perendie, postridie, mox, propediem, deín-
 de, deinceps, dehinc, postea, olim, aliquándo, qvondam,
 brevi, &c. (4) Indefíníti, żadnego pewnego
 Czasu nieznáczace : ut, Aliquándo, intérdum, semper,
 usqve, perpétuò, diu, jamdiu, manè, véspéri, serò, rarò,
 qvotánnis, qvotídie, donec, unqvam, nunqvam, nonnú-
 qvam, nondum, actútum, illicò, extémplo, citò, continuò,
 conféstim, statim, prótinus, repénte, subinde, etérnùm, ali-
 qvándiu, aliquántisper, módicum, pusillum, opportúnè,
 tempestivè, témpori, cómmodùm, cùm, qvum, qvando, si
 qvando, qvandóqve, tum, nunc, qvandoúqve, simul ac,
 simul atqve, diu, intérdiu, noctu, ínterim, intérea, &c.

III. NUMERI, Wiele razy ? Semel, bis, ter, qvín-
 qvies, décies, cénties, &c. Patrz nízey ná Rárcie, 14

IV. QUANTITATIS, jak wiele czego ? Multum,
 módicum, nimis, nímium, plúrimùm, satis, abúndè, áffa-
 rim, parùm, parúmper, paulò, páululùm, paulátim, pau-
 lisper, pusillum, mínus, mínimùm, &c.

V. QUALITATIS, jako sie co dzieje ? Doctè,
 benè, malè, fórtiter, prudénter, furtim, raptim, ostiátim,
 vicátim, súbitò, vicíssim, ínvicem, bréviter, strictim, pun-
 ctim, casim, valdè, vebeménter, ádmodum, perqvam, péni-
 tus, omníndò, prorsus, adeò, tám, ita, sic, usqve adeò, qvám
 maximóperè, summóperè, tantóperè, sensim, paulátim, pe-
 deténtim, propè, propémódum, fermè, fere, penè, agrè, vix,
 aliquántum, qvasi, clánculum, longiúsculè, sepiúsculè, bel-
 lè, tantùm non, modò non, &c.

VI. MINUENDI, Umniejszając cokolwiek: *saltem, minimum, at, certe, vel, aby/ przynajmniej.*

VII. COMPARANDI, stosując co do czego: *Magis, amplius, minus, tam, quam, praecipue, imprimis, praesertim, tanquam, aequè, perinde, eò, quò, tantò quantum &c. item wszystkie Adverbia Comparativa & Superlativa.*

VIII. SIMILITUDINIS, gdy się co do czego przypodobywa: *Quasi, jàkoby/ ceu, ut, uti, sicut, sicuti, velut, véluti, tanquam, quemadmodum, perinde, prout, ac si, ita, sic, non aliter, non secus, item, itidem, similiter, &c.*

IX. DUBITANDI, O czym niepewnym mówiac: *Utrum, an, num, ne, Czy/ Czyli: forsan, forsitan, fortassis, snądź/ podobno/ może być.*

X. INTERROGANDI, pytając: *Num, numquid, utrum, an, ne, Czy? Annon, nonne, cur, quare, quamobrem, quapropter, cur non, quidni, ubi, unde, quò, quà, quando, quoad, quousque, quamdiu, quoties, quomodo, què, qualiter, quam, quantum? &c.*

XI. AFFIRMANDI, Potwierdzając: *ita, imò, etiam, utique, tak jest: Na, certe, profectò, verè, revera, Zaprawde: omnino, scilicet, videlicet, quippe, nempe, nimirum, maxime, sane, quidem, e quidem. Tu też należa y Adverbia Jurandi.*

XII. NEGANDI, Zapierając/ niepozwalając: *Non, haud, ne, Nie: Nequam, haudquam, minime, nullatenus, neutiquam, Żadno miara: nequidem, nedum, &c.*

XIII. JURANDI, Przysięgając: *Na, profectò, verè, Amen, Zaprawde. Te zàs, Pol, Adepol, Acastor, Mecastor, Mercurus, Hercle, Mercele, &c.*

sa przysięgi Pogańskie, niegodne aby od Chrześcian y wspominańe były.

XIV. DEMONSTRANDI, Ukazując: *En, ecce, Oto/ owo.*

XV. OPTANDI, Życząc czego: *utinam, ó si, Dalby to Bog/ O by.*

XVI. HORTANDI, Napominając/ pobudzając: *Eja, age, ágite, ágedum, Tuzę/ Wiec że tedy.*

XVII. EXCLUDENDI, Wyłączając: *solúm, tantúm, modò, solúmmodò, tantúmmodò, duntáxat, tyl- to: unie, jedynie/ &c.*

XVIII. RESTRINGENDI, Zamierzając po: *Qvátenus, qvâ, eátenus, qvoad, po/ poty.*

XIX. PROHIBENDI, Zabraniając/ Zakazując: *Ne, neqváqvam, mínimè, Nie/ Żadna miara.*

XX. CONCEDENDI, Dozwalając: *sanè, sanèqvídem, Tied: Ilicet, Możesz.*

XXI. CORRIGENDI, Poprawując: *Immod, qvinimò, pótius, magis, vérius, Q owšem/ Káczey.*

XXII. ORDINIS, Porządek znacząc: *Primò, se- cundò, tértiò, postrémò, últimò.*

XXIII. SEPARANDI, Odlaczając: *seórsim, se- parátim, Osobno: privátim, secrétò, divisè, divisim, sin- gulátim albo sigillátim, po jednymu.*

XXIV. CONGREGANDI, Zgromadzanie zna- cząc: *Simul, uná, páriter, wespół: summátim, collé- ctim, catervátim, gregátim, turmátim, &c.*

XXV. EVENTUS, Skutek albo Przypadek miánując/ jako: *Fortè, fortúitò, forte fortúná, casu, Znienácka/ Szczęściem: invánium, incássum, frustrá &c.*

§. 85.

Bywają też y Advérbia comparowane: nietylko te, które pochodzą à Nominibus Adjectivis comparabilibus, jako, Doctè, doctius, doctissimè, &c. ale y te Advérbia, które są same od siebie, jako: Sæpè, sæpius, sæpissimè: Diu, diùtius, diutissimè, &c.

§. 86.

II. DE PRÆPOSITIONE.

PRÆPOSITIO jest słowko Indeclinabile, które się kładzie przed słowami Declinabilia, a wyraża sposób rzeczy y tey o której Verbum mowi: jako, *Eo in Scholam, Pietas erga Deum.*

Præpositiones są dwojakié, Separabiles & Inseparabiles.

I, SEPARABILES, które nie są przywiązane do innych słów, ale sobie osobno stoja: a biora do siebie dwojakié Casus, Accusativum y Ablativum.

1. Accusativum mają: *Ad, do/ ku: Apud, u: Ante, przed: Advérsus (um), przeciw: Cis, citra, z tej strony: Circum, circa, circiter, około: Contra, przeciwko: Erga, ku: Extra, oprócz: Inter, między: Intra, wewnątrz: Infra, nad/ pod czym: Juxta, wedle: Ob, dla: Penes, wedle/ przy: Per, przez: Pons, pozad: Post, po/ za: Præter, mimo: Prope, blisko: Propter, dla: Secundum, po/ wedle: Supra, nad/ nad: Trans, z onej strony: Versus, ku/ do: Ultra, nad/ z onej strony.*

2. Ablativum mają: *A, ab, abs, od: absque, bez: Clam, potajemnie: Coram, przed: Cum, z; De, o/*

od/3: E, ex, od/3. Præ, nád/przed: Pro, dla: Pa-
lam, jätynie: Sine, bez: Tenu, po/poty.

Nota: Præpositio à, è, piše sie kiedy następuje Cón-
sonans: Ab, ex, kiedy Vocális: Abs, ex, kiedy sie stowa
następujące zaczyna od T. Q: jáko, ex q̄ovis: exte-
é regione: abs te.

3. Accusativum & Ablativum mája te Cztery: In-
w/do/ku: Sub, subter, pod: Super, ná.

Nota: Kiedy Præpositiões zadnych przy sobie ni-
mája Casus, staja sie Advérbia, y dla tego kreśta ná-
znaczone być zwykły: takowe są, Ante, circa, circiter
clam, coram, contra, infra, intra, juxta, palam, pro-
pe, pone, post, propter, secus, subter, super, supra
ultra.

§. 87.

II. INSEPARABILES Præpositiões są, ktor-
musz być do słow ściśle przyłączone, y gdy osobno stoją
nie waża: á są te: An, Am, Di, Dis, Ne, Re, Se
(so) Ve, Co, (con, com).

An, Am, znaczy toż co Circum, około: Ambio
w kółko obchodzę: Anquiro, wśedzie sie pytam.

Dis, Di, znaczy czasem rozdwojenie/ jáko Dirúto
po, rozdzieram ná dwoje: Disseco, rozcinam.

Czasem też znaczy toż co Ute/ jáko: Diffido, nie-
wierzam.

Ne, toż jest co Ute: Néqueo, Niemogę: Nefren-
Ofesek.

Re, znaczy Znowu/ albo, zá sie: Retribuo, za-
wu oddaje: Respicio, pátrze zá sie.

Se, So; znaczy (1) toż co sine, bez: jáko Secúru
bez starania: Sóbrius, niepijány. (2) Znaczy
stronę: jáko, Secédo, ná stronę ustępuje.

Ve, roz, co y sine, bez; Vecors, bez, sercá: Vesanus, niemadry.

Co, Con, Com, znaczy Współ: Coalésco, zra-
stam się: Conjungo, złączam: Compono, składam.

§. 88.

III. DE CONJUNCTIONE.

CONJUNCTIO jest (jako swera) która jedno slo-
wo z drugim wiąże.

I. Conjunctiones sa różnego Gátunku y

Wyznaczenia: sa

1. Copulativa, pospółu wiążące: Et, qve, ac, at-
qve, qvoqve, etiam, cum, tum, item, itemqve, nec, neqve.

2. Disjunctiva, ktore w prawdzie Rzecz jedno
od drugiey rozwódza / ale słowa pospółu wiążą:
Aut, ve, vel, sive, seu, sed.

3. Concessiva, pozwalające: Quidem, équidem,
etsi, tamétsi, etiámsi, qvanqvam, qvamvis, ut, chociaż
sané.

4. Explanativa, objaśniająca: Ut, jako to / Uz-
pote, sive, seu, vel, scilicet, videlicet, nempe, qvippe, nimi-
rum, putà.

5. Adversativa, przeczące: Ast, at, atqvi, sed, ve-
rùm, verò, enimverò, autem, tamen, áttamen.

6. Causales, przyczynę dające: Enim, étenim,
nam, namqve, qvia, qvóniám, qvandóqvídem, síqvídem,
Propterea, cum, ponieważ, postqvam, qvòd, ut, ne, qvò,
qvín.

7. Conditionales, gdy się co dzieje pod pewna
Kondycya: Si, sin, síqvídem, ni, nisi, qváténus, sat-
tem, modò, dúmmòdò, alióqví, cateróqví, alias.

8. Continuativæ, jedna mowa za druga prowadzące: *Primum, deinde, deinceps, tum, præterea, insuper, item, ceterum, porro, adhuc, adhuc, denique, tandem, postremum.*

9. Exceptivæ, odłączające: *Nisi, oprócz, præterquam, extraquam.*

10. Conclusivæ albo Ratiocinativæ, Dowodzące albo Kończące: *Ergo, ideò, igitur, itaque, idcirco, quocirca, quapropter, quare, proinde, utique.*

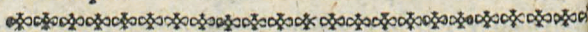
§. 89.

Przestrzegają też Conjunctiones pierwszego swego Porządku: Z tych są

1. Præpositivi ordinis, które na przodku rządu stawiają: *Et, ac, aut, sive, seu, nec, neque, quanquam, quamvis, at, at, sed, verum, etenim, nam, namque, sine, quin, quocirca, quapropter, quare.*

2. Postpositivi ordinis, które tylko za drugim słowem się składa: *Enim, autem, quoque, verò, quidemque, ne, ve.* (które trzy słowką Accent swój na przedcho dzącą Sylabę składają.)

3. Commúnis ordinis, które się tak na przodku jako y we środku stawiać dają: *Atque, etiam, item, itemque, vel, equeidem, ut, licet, enimverò, tamen, quoniam, quòd, si, ni, nisi, alióqui, insuper, ergò, ideò, igitur, itaque.*

§. 90.

IV. DE INTERJECTIONE.

INTERJECTIONES nie są wlaśnie słowami zupełnymi ale tylko Głosy wyrażające Affekty y wewnętrzne poruszenia w Człowieku: a są różnego kształtu y wyznaczenia,

1. Admirantis, Dziwujacego sie: *Papa! Vah! Huj! Hem! Czásie Panski! Barwej! Czy podobna!*
2. Laudantis, Pochwalajacego: *Euge, Eja: to dobrze/ tak tak/ hej to pięknie.*
3. Blandientis, Pochlebiajacego: *Eja, Sodes, Amábo: Tuże/ moj miły/ moj ty.*
4. Indignantis, Gniewliwego: *Hem, Malum! Sey/ bodayże.*
5. Comminantis, Grozajacego: *Va: Biada/ejże.*
6. Metuentis, Lekajacego sie: *Atat: O/ dla Pana Bogá.*
7. Dolentis, Ubolewajacego: *Heu! Eheu! Ah! Uch/ przebog/ niestetyż/ zmitujcie sie.*
8. Gaudentis, Radujacego sie: *Id, Hd, Evax! Sey/ Chwała Bogu/ To dobrze.*
9. Ridentis, Smiejacego sie: *Ha, ha, he!*
10. Irridentis, Nasmiewajacego sie: *Huj, Vah, Hem: To to to/ wygrales/ eypięknie.*
11. Fastidentis, Obrzydajacego sobie: *Ohe, Phy: Pfa/ pse ná dwor/ precz z tym/ idziesz.*
12. Vocantis, Wolajacego: *O, Heus, Ebo! Sey/ Slys/ sám sám/ owo sám.*
13. Respondentis, Odpowiadajacego: *Hem, Ehem: U co tam? he czegoż? zaraz/ ide.*
14. Silentium indicentis, milczec rozkazujacego: *St, pax! Cyt/ cicho/ milcz.*

§. 91.

PRZESTROGA.

Jeśli niemáto słówek, z tych które są Indeclinábiles, które pod różne Partes Oratiónis, y do różnych Significacyi náleżą: jáko są

PRÆPOSITIONES,

które się w Adwérbia odmieniają, o których się już
trochę wyżej powiedziáło.

AC, ATQVE.

Acz są Coniunctiões, stáją się jednák czássem Ad-
wérbia Comparándi, y znacza toż co quàm: e. g. Sum
homo atqve tu, i. e. quàm tu: Jestem człowiek jáko
y ty. Aliud respóndes ac rogo, i. e. quàm rogo: J-
nagzey odpowiadasz/ á niż ----

CUM.

Cum, 3/ jest Præpositio.

Cùm, táł/ kiedy następuje tum, jáł/ jest Coniunctio
Copulativa: e. g. Cùm divites, tum páuperes: táł
bogáci/ jáko y ----

Cùm, miásto Etsi, Lubo/ jest Coniunctio Conces-
siva.

Cùm, miásto Quia, ponieważ/ jest Conj. Causális.

Cùm, jest Advérbium Témporis, gdy znaczy gdy/
kiedy/ jákom.

UBI, IBI.

Są to Advérbia Loci, á stáją się czássem Advérbia
Témporis, e. g. Ubi me vidit, ibi coepit, &c. Storo-
mie zoczył &c.

ITA, SIC.

Kiedy znacza Táł/ takim sposobem/ są Advérbia
Qualitátis.

Kiedy przed sobą máją ut, sicut, quemádmodum,
znacza táł/ y są Advérbia Similitúdinis: e. g. Ut
mores tui, ita fortúna tua.

Ita, Sic, są też czássem Adv. Affirmándi: e. g. Ita est.

NE.

Jest Adverb. Prohibéndi: *ut, Ne dicas, Nie mów.*

Jest Adv. Negándi, *kiedy przy sobie ma quidem, ani.*

Jest też Adv. Interrogándi, *gdy się przy słowie zámieści: e. g. Nostine Patrem meum?*

Jest też Adv. Dubitándi: *Eámne, an máneam?*

Jest też Conjunctio Causális: *Vide ne cadas. Żebyś*

nie ----

QVARE, QVAMOBREM.

Kiedy znacza Czemu/ Dla czego/ są Adverbia

Interrogándi,

Kiedy znacza Dla tego/ Przetoż/ są Coniunctiões

Conclusivæ.

QVAM.

Qvàm, jáł barzo/ jest Adverb. Intendéndi: Qvàm

vellem, O jáłzebym rad.

Qvàm, kiedy przy sobie ma Tam/ jest Adverb. Com-

parándi: Tál/ jáł.

Qvàm, a niż/ jest Coniunctio, álbo Adv. Compa-

rándi: Dóctior qvàm Aristóteles, Uczeńszy niż ----

QVO.

Qvò, Doślad/ jest Adverb. Interrogándi.

Qvò, kiedy za sobą ma hòc, eò, jest Adv. Comparán-

di: Qvò quis néqvior, eò &c. Im/ tym ----

Qvò, żeby/ jest Coniunctio Causális.

TAM.

Tam, tál/ jest Adv. Intendéndi y Comparándi: ut,

Tam eruditus, Tam boni, qvàm mali.

TUM.

Tum, tedy/ w ten czas/ jest Adv. Témporis.

Lecz gdy Tum dwá ráz y stoi, álbo gdy przed soba ma
cùm, jest Conjunctio Copulativa: Tum hoc, tum illud.

USQVE.

Usqve, jest Adverb. Loci & Témporis.

UT.

Ut, Jáko / gdy sic álbo ita po nim następuje, jest Ad-
vérium Similitúdinis.

Ut, miásto Qvómo, jest Adv. Qualitátis.

Ut, miásto Postquam, Soro tylko / jest Adv. Temp.

Ut, miásto Qvam, jest Adv. Intendéndi: Ut plorat:

⓪ jákoć płacze.

Ut, kiedy sie nim pyta / jest Adverb. Interrogándi:
Ut vales? jáko sie masz?

Ut, gdy sie nim co wini / jest Adv. Optándi: Ut
te Deus servet: Boda jes byt zdrow.

Ut, żeby / jest Conjunctio Causális.

Ut, miásto Qvamvis, Lubo / jest Conjunctio Con-
cessiva: Ut desint vires, tamen &c. Lubo sit nie-
mas &c.

Ut, miásto Exémpli grátia, Ná przyklad / jest Con-
junctio Explanativa.

FINIS ETYMOLOGIÆ.

III. SYNTAXIS.

SYNTAXIS, (trzecia Część Grámmátyki), uczy, jako jedno słowo z drugim skłádnie wiazać, y tak porządkna Morze stánowiąć.

SYNTAXIS NOMINUM.

Reg. 1. Adjectivum & Substantivum, &c.

Każde Adjectivum, lub Nominis, lub Pronominis, lub Participii, gdy sie przydá do Substantivum, musza stáć oboje w jednymże Génere, Número & Casu: jako, Bonus Vir, Tua Múlier, Scripta Epístola.

2. Appositionem vocarunt, &c.

Kiedy sie dwá Substantiva pospótu zejda, ktore jednoż rzecz opisują, tedy stojąc zwykły w jednymże Casu: á to sie nazywa Appositio: jako, Christus Dóminus, to jest / ten Christus ktory jest Dóminus.

3. Duo vel plura Substantiva, &c.

Dwa álbo kilká Substantiva przez Conjunctia z sobą zwiázane, biora zá sobą jakieżkolwiek Appositum (słowo) Númeri Pluralis: lub to Appositum będzie Substantivum, lub Adjectivum, lub Verbum, lub też Participium jakie: ut, Milites & Imperátor pugnant.

Nota: (a) Quodsi Substantiva illa, &c.

Jesli te Substantiva pospótu stojace sa Ludźcie álbo Zwierzeta / á nie jedneyże Persónæ álbo Génemis, tedy to Appositum przydáne rzadzić sie musi według tego co jest godniejszego.

Masculinum Genus przednieysze jest niż Fœmininum y Neutrum: Fœmininum zaś godnieysze jest niż Neutrum: ut, Pater & Mater sunt (nie salva, ále) salvi.

Także też, Prima Persóna zacnieyszą jest niż, Secúnda: A Secúnda zaś Persóna zacnieysza jest niż, Tertia: ut, Tu & Frater (nie valent, ale) valétu.

(b) Si Substantiva rerum inanimat. &c.

Lecz, gdy stoja pospółu Nómína rzeczy tych które nie są Ludzkie albo Zwierzęta / tedy do takich się tylko przydaje Appósitum Plurále, które jest Gen. Neutrius: ut, Nox & præda hostem remorata sunt. (*)

(c) Czasem też takowe pospółu stojące Substantiva mają Appósitum númeri Singuláris: ut, Dux & autor nobis opus est. Mens, & ratio, & consilium in senibus est.

GENITIVUS CUM NOMINE.

4. Substantivum cum Substantivo, &c.

Gdy się pospółu zejda dwa Substantiva, które nieopisują jedneyże rzeczy, tedy to drugie Substantivum stać musi in Genitivo: ut, Inítium Sapientia, Timor Domini.

☞ Toż się rozumieć ma y o Pronominách niektórych, kiedy się czasem ná miejscu Substantivórum kładą: ut, Frater ejus, Mater illorum.

5. Quæ Partitiónem significant, &c.

Kiedy po jakim Nómíne albo Pronómíne stoy słowka między / 3 / 3e / (połączenie inter,) tedy następujące Nomen zwykło stać in Genitivo: ut, Doctíssimus ómnium, to jest / inter omnes.

Collectivum Nomen jest, które acz jest Singuláris Númeri, a wśakże wiele czegoś opisuje: Gens, Ułórod? Pópulus, Lud, Civitas, Obywatele miasta / &c.

Nota: Ab Ego & Tu in Partitiónibus, &c.

A tu gdy przyjdą te słowka, Miedzy nami / wami / tedy połączenie nie trzeba mówić Nostrí, Vestrí, ale Nostrúm, Vestrám: ut, Nemo nostrúm. 6. Ad

6. Adjectiva quæ Curam, Desiderium, &c.

Adjectiva ktore jakakolwiek Sposobność albo Po-
 stanowienie umysłu znacza, jako Náprzyklad, Pil-
 ność/ Lenistwo: Staranie/ Nledbálstwo: Cheć/
 Nlecheć: Wiadomośc/ Nleumjejetnośc: Smia-
 lośc/ Bojajñ: Pochwále/ Nlagáne: Radośc/
 Smetek/ y/ t. p. takowe Adjectiva biora do siebie Ge-
 nitivum: ut, Studiósus Pacis. Négligens Officií.

7. Adjectiva Verbália in AX, &c.

Adjectiva à Verbis pochodzace, ktore sie kończa ná
 AX, y Particípia ktore sie przemieniája in Nómína:
 Takže y te Adjectiva, Compos, Impos, Párticeps, Ex-
 pers, Consors, Exfors, Fértilis, Benignus, Liberális,
 Largus, Pródigus, Parcus, biora do siebie Genitivum:
 ut, Tenax propósi. Amans Dei. Compos mentis. (*)

8. Adjectiva quæ Cópiam, &c.

Adjectiva ktore znacza Obfitośc albo Nledostá-
 tek/ Bogáctwo albo Ubostwo/ mája Genitivum ál-
 bo Ablativum: ut, Dives pécoris, Vácuus fide.

9. Formam aut Qualitatem alicujus, &c.

Kiedy opisujemy Jakośc/ Kstátc albo Przymioty
 osoby jákiey, zázzywamy Genitivum albo Ablativum: ut,
 Puer bonæ índolis, &, bonâ indole.

DATIVUS CUM NOMINE.

Ad Qvæst. CUI? &c. kiedy sie pyta KÓMU? od-
 powiada sie in Casu Dativo.

10. Hæc Adjectiva Similis, &c.

Te Adjectiva Similis, Dissimilis, Par, Dispar, Ger-
 mánus, Supérstes, Commúnis, Próprius & Obnoxí-
 us, biora Dativum, á czásem y Genitivum: ut, Mors
 commúnis omnibus.

§. 2.) Tych słow Similis & Dissimilis z taka różno-
 ścia

ścia używać trzebá: Kiedy sie mowi o kim, że podobien drugiemu Postacia zewnetrzna/ Twárza, Oczymá, Wzrostem, &c. mowi sie in Dativo: Similis Patri. Lecz jeżeli podobien względem Przymiotow wewnetrznych, w Madrości, Nauce, Pobożności, &c. mowi sie in Geniti: Est similis Patrie.

ACCUSATIVUS CUM NOMINE.

11. Quæ certum Magnitudinis, &c.

Gdy sie pyta, Ják wielki? odpowiadá sie in Accusativo álbo Ablativo, czasem teź in Genitivo: á to z tymi słowkami Longus, Latus, Altus, Crassus: ut, Mensis triginta dies longus.

ABLATIVUS CUM NOMINE.

12. Ablativus Causæ, Instrum. &c.

Kiedy sie pyta, Dla czego? Przez co? Czym? Ułóco? Jákto sie co dzieje? przydaje sie Ablat. bez Præpositiocy: ut, Fessus cursu, Ager oculis.

13. Comparativi adsciscunt Ablat. &c.

Comparativi, kiedy zá soba mája słowko niż álbo nádbiora następujace słowo in Ablativo: ut, Nihil púlchrius sapiéntiâ.

14. Dignus, Indignus, Fretus, Præditus, Affectus, Contentus, Venalis, Carus & Vilis, mája zá soba Ablativum: ut, Natúra paucis est contenta.

✿ Dignus & Indignus mája teź czasem y Genitivum: ut, Magnorum haud indignus avorum Virgil.

15. Quæ ordinem aut diversitatem, &c.

Adjectiva ktore znacza Porzadek álbo Roznośbiora Ablativum cum Præpositione A, vel AB: ut, Secundus à Rege. Alienum hoc ab ætate mea.

16. Opus

16. Opus, (trzeba mi) przyjawszy do siebie Dativum Osoby tej którą potrzebuje, bierze za sobą Nominativum albo Ablativum Rzeczy, ktorey kto potrzebuje: ut, Opus est mihi libris, Vel: Libri sunt mihi opus.

SYNTAXIS PRONOMINUM.

17. Relativum cum Antecedente, &c.

Pronomen Relativum (qui, quæ, quod, &c.) gdy ukazuje na Nomen przedchodzące, zgadzając się na z nim w jednymże Género y Númeru: lubo nie zawsze w jednymże Casu, gdyż Casus rządzi się według następującego Verbum albo Praepositiey przy sobie stojącey: ut, Accépi literas, quæ ad te scriptæ sunt. Causæ, ob quas iráscitur.

☛ Kiedy to Relativum (qui, quæ, quod), jest położone między dwiema Substantivami, ktore nie jednakié mają Génera, tedy się (to qui, quæ, quod) tak według przedchodzącego jáko y następującego Substantivum rządzić może: ut, Animal, quem vocámus hóminem: albo, Animal, quod vocámus hóminem.

18. Relativum Qui, quæ, quod, kiedy też znaczy co że/ albo żeby/ bierze do siebie Coniunctivum: ut, Dignus est qui amétur, t. j. ut amétur.

19. Reciproca Sui, Sibi, Se, sążywają kiedy się o teyże właśnie, á nie o insey Osobie mówi: Naprzykład: Ojciec prósi żebyś do niego przyśedł: Pater rogat (nemow, ut ad illum vénias: gdyżby to Pronomen Illum już na kogoś trzeciego ukazowató; ále mow) ut ad se (t. j. Patrem) vénias.

20. Interrogativa quando interrogant, &c.

Pronómina Pytájace, gdy sie nimi włásnie o co pyta/
biora Indicativum: ut, Quid agis? Cur ploras?

Gdy sie jednák co mowi niby rozważając / mája Con-
junctivum: ut, Quid agerem?

21. Interrogativa quando non interr. &c.

Też Pronómina, gdy sie nimi nie pyta / mája
Conjunctivum, bá czásem y Indicativum: ut, Scribe
quomodo vales, Ubi est thesaurus tuus, ibi & cor
tuum.

SYNTAXIS VERBORUM.

22. Nominativus præcedit Verbum, &c.

Verbum Personále finitum ma przed soba Nomina-
tivum, ktory musi być ejusdem Númeri & Persona, já-
ko y Verbum, kiedy sie pytać może Kto / álbo Co ut,
Labor vincit ómnia. Pater amat.

Te Pronómina Ego, Tu, Nos, Vos, nie bywają
przydáváne do Verbis, chyba kiedy sie nimi Co osobli-
wego / álbo Kozność jáká ma wyrażić: ut, Ora &
labóra. Vos estis, qui permansistis. Ego ajo, Tu negas

23. Sum, forem, fio, evádo, existo, máneo, nascor,
yt. p. mája przed soba y zá soba Nominativum: jáko
Christus est Dóminus.

24. Verba Passiva Nuncupandi, &c.

Verba Passiva, ktorymi sie rzecz jáká Nianuje/
ścácuje lub Poznává / z obu stron biora Nominativum
ut, Ego vocor Johannes. Ille audit avárus.

25. Verba quæ Statum aut Gestum, &c.

Mája też niektóre Verba zá soba Nominativum, kto-
ry opisuje Postepet / Postáwe / álbo jáko sie Etc
spráwuje: ut, Stat erectus, Saltat ebrius.

GENITIVUS cum VERBO.

26. Sum

26. Sum, Forem, Fio, *biora do siebie* Genitivum, *kiedy sie pyta Czyje to? albo Komu nalezy?* ut, Liber est Fratris. Boni Pastoris est tondere pecus.

☞ *Ale jeśli sie odpowiada przez Pronomen Possesivum (Meus, Tuus, Suus, Noster, Vester) tedy te Pronomina musza stac w jednymże Calu, jako y uprzedzające Nomen: ut, Liber est meus. Vestis est vestra.*

27. Sum, &c. cum formam aut qualitat. &c. Patrz wyżej Reguły IX.

28. Verba Memoriae, &c.

Słowa wyrażające Pamiętanie/ Wspominanie/ albo Przypominanie/ jako, Recordor, Memini, Admoneo, Commemacio, &c. biora do siebie Genitiv. albo Accusat. albo Ablativum z Praepositia DE: ut, Recordor hujus rei, hanc rem, & de hac re.

☞ Reminiscor & Obliviscor mają tylko Genitivum albo Accusativum: ut, Obliviscor hujus rei, & hanc rem.

29. Quae Curam aut Perturbat. &c.

Verba ktore wyrażają Stáranie/ Smetek/ albo Kłopot/ biora Genitivum albo Ablativum: ut, Pendo animi, & animo, niewiem co czynić.

☞ Misereor, Miseresco & Satego, tylko Genitivum mają. Misericite nostri. Sategit rerum suarum.

30. Aestimandi Verbis, &c.

Verba ktorymi rzecz jaka targujemy/ poważamy/ śacujemy/ jako sa Aestimo, Ducio, Facio, Pendo, &c. biora do siebie te Genitivos: Quanti, tanti, magni, parvi, plurimi, minimi, &c. ut, Plurimi te facio.

☞ Też Verba, á osobliwie Facio, biora do siebie y te słowka: Nihili, nauci, flocci, pili, teruncii, assis, hujus: ut, Nihili te tuaque facio.

Aestimo,

Æstimo, bierze też y te Ablativos: Nihilo, magno, parvo: ut, Data magno æstimat.

31. Accusánda Verba, &c.

Verba Pomawiajace/ Ostarzajace/ Potepiajace/ Uwalniajace/ biora do siebie Genitivos y Ablativos Winy álbo Káránia: ut, Arguit me furti, Damnátus capite, --- tis.

DATIVUS cum VERBO.

32. *Kiedy sie pyta KÓMU? odpowiada sie in Dativo: ut, Fide, sed cui, vide.*

Exc. Juvó, Adjúvo, Adjúto, maja Accusativum. Interest & Refert, Genitivum.

33. Verbo Est in habénda &c.

Kiedy Verbum EST toz znaczy co Hábeo, Nam/ cum compósitú, Súperest, Deest, bierze do siebie Dativum Osoby tey którą ma: ut, Est mihi Pater, h. e. Ego hábeo Patrem.

34. Quibusdam Verbis gémini Dat. &c.

Verbum SUM, item: Duco, Do, Dono, Hábeo, Mitto, Tribuo, Verto, &c. biora wiec do siebie dwa Dativos: ut, Est mihi cordi: Mitto tibi dono: Ne mihi visio vertas.

35. Multa Verba cum Præpositiónibus, &c.

Biora też zą joba Dativos y te Verba, z którymi są złączone te Præpositiónes, Ad, ante, con, in, inter, ob, post, præ, sub, &c. ut: Innititur arúndini.

ACCUSATIVUS cum VERBO.

36. Actíva Verba ómnia, &c.

Wszystkie Verba Actíva, także y Deponéntia niekto re, biora do siebie Accusativum, kiedy sie pyta KÓGO álbo CO? ut, Amo Deum. Ampléctor Virtútem.

37. Neutr

37. Neutra quædam, & Depon. &c.

Mája też y niektóre Verba Neutra Accusativum, á to według zwyczajú Mowy Greckiey: Vivo vitam pri-vátam. Olet hircum. Juro Deum.

38. Verba cum Accusativo constr. &c.

Niektóre Verba mája Accusativum álbo Ablativum, á to dla tey Præpositiey z która sa złączone: ut, Ad--co Patrem. Præter--eo domum.

39. Quæ mensuram aut spatium, &c.

Kiedysie pyta Jak daleko? Jak długo? Polki? Od-powiada sie in Accusativo, á czasem też in Ablativo: ut, Non cessi latum pedem. Tribus milliariibus ab-est ab eo.

40. Certa quædam Activa, &c.

Niektóre Verba Activa mája dwá Accusativos, z kto-rych jeden znaczy Osobe/ á drugi Rzecz sama: ut, Dóceo te literas.

VOCATIVUS cum VERBO.

41. Vocativi przydaja sie do Verbis secundæ Per-sonæ, álbo Imperativi Modi: A czasem same tylko bez Verbum stávája. Ut, Risum teneatis, amici. Petre, dormis.

ABLATIVUS cum VERBO.

42. Ablativus Causæ, Instrumenti, &c.

Verba biora do siebie Ablativum, kiedy sie pyta, Od- czego? Ná co? Czým? Jakim sposobem? y, t. p. ut, Perire frigóre. Vulnerare gládio. (*)

43. Verba quæ Cópiam, aut, &c.

Verba które znacza Obfitosc álbo Niedostatek/ biora do siebie Ablativos: ut, Abundo divitiis.

• Egeo, Indigeo, Careo, Cómpleo, Impleo, Abun-
I do,

do, Scáteo, Sáuro, Obsáuro, mája nietylko Ablatí-
vum ále y Genitívum; ut, Egeo libris. Cáreo tui.

44. Dignor, Dedignor, Múnero, Remúnero, &
Sto, (kiedy znaczy zjśćcam ábo dotrzymuje słowa)
mája Ablativos: ut, Dignor honóre. Sto promissis.

45. Verba Vestíendi: Induo & Exuo, &c.

Verba ktore znacza Odziewanie sie / biora Ab-
latívum, Rzeczy tey w ktora sie odziewamy: ut, Veste in-
auratâ indútus.

☞ Induo & Exuo, mája ábo Datívum Osoby cum
Accusatívo Odzienia: Albo Accusatívum Osoby
cum Ablatívo Odzienia: ut, Induo vel Exuo tibi ve-
stem: Induo vel Exuo te veste.

46. Quælibet Verba Mercândi, &c.

Verba Kupujace ábo Szacujace, mája Ablatí-
vum, ktory znaczy Cenę bez Præpositiey: (Kiedy sie
pyta Ják wiele? ábo Ják drogo?) ut, Véndidit
aurô Pátriam.

☞ Pomienione Verba mája też przy sobie y te Ablatí-
vos: Magno, permagno, parvo, plúrimo, nímio, mí-
nimo, vili, przydávšy lub nieprzydávšy do tego, stowka
(prétiô). Czasem też mája y te Genitívos, Tanti, quan-
ti, pluris, mínoris, &c. ut: Triticum magno venit. Mí-
noris jam émitur fruméntum.

47. Utor, abutor, fruor, fungor, pótiór, vescor,
deléctor, obléctor, épulor, glórior, lætor, nitor, gáuo-
deo, vivo, víctito, consto, &c. mája Ablatívum: ut
Fúngitur officio. Gaudent sudóribus artes. (*)

☞ Pótiór maczestokróć Genitívum: ut, Urbis po-
títus est. Potiri rerum, pánováć.

48. Verba niektore biora do siebie Ablatívum, á
dlá tey Præpositiey z ktora są złożone: ut, Pedem por-
tâ non éxtulit.

VERBA cum NOMINIBUS TEMPORUM
& LOCORUM.

49. Kiedy się pyta *Kiedy?* Odpow. in Ablativo: ut, Superiore anno accidit, Hesternâ die factum est.

50. Kiedy się pyta *Jak długo?* Odpow. in Accusativo, rzadko kiedy in Ablat: ut, Fui Romæ tres annos.

51. Nominibus Regionum, &c.

Imiona Krajiny Wysep kładą się pospolicie z Præpositiâ, jako y in se Nômina: ut, Fui in Italia, in Cypro. (*)

52. Urbium Nômina fere sine, &c.

Imionâ Miast zwyczajnie się kładą bez Præpositiæ: (*)

A to råk, że

(1) Kiedy się pyta *Gdzie?* trzeba Nomen Urbis (które jest Primæ albo Secundæ Declin.) postawić in Genitivo: ut, Sum Romæ, Dantisci, Thorunii.

Lecz jeśli Nomen Urbis jest Nûmeri Pluralis, albo Trzeciej Declinatiæ, na pytanie, *Gdzie?* musi stać in Ablativo: ut, Christus passus est Hierosólymis. Fui Carthagine, Leópoli.

(2) Gdy się pyta *Do kąd?* kładzie się Nomen Urbis in Accusativo Casu: ut, Proficiscor Thorunium.

(3) Gdy się pyta *Z kąd/ albo Przez jakie miasto?* musi Nomen Urbis stać in Ablativo: ut, Rêdeo Cracóviâ, Proficiscetur Posnaniâ, przez Poznań.

53. Urbium nômina imitantur, &c.

Te słowa: Domus, Rus, Humus, Bellum & Militia, bywają położone według tychże Reguł jako y Nômina Urbium: ut, Sum domi, eo domum, venio domo.

Bellum & Militia tylko in Genitivo użyć może: ut, Sum belli, & sum militiæ.

DE INFINITIVO.

54. Duo Verba absque Coniunctiōe, &c.

Kiedy się zeyda pospołu dwoje Verba bez Coniunctiocy drugie Verbum musi stać in Infinitivo: ut, Non potui ad hæc tacere.

55. Post Verba Sensusum, &c.

Kiedy wprzod idą te Verba, Rozumiem/ Słyżę/ Widzę/ Wierzę/ Wiem/ Spodziewam się / y. t. p. pospolicie następuje Accusativus cum Infinitivo: krotypoty objaśnić się może przez Nominativum y Coniunctivum, przydawszy do tego słowko (Quod), albo (Ut): Audio Patrem tuum convaluisse, i. e. quod convaluerit.

❁ UT & QVOD tak się różnią: że, Quod używać trzeba, kiedy się mówi o rzeczy która się dzieje/ albo już stała; Ut, zaś, kiedy y dla czego się stać ma.

56. Casus sequens Infinitivum, &c.

Infinitivus ESSE albo FIERI, rowne ma z sobą przed sobą Casus: ut, Qui volet esse pius.

❁ Kiedy Infinitivus się zeydzie cum Verbis LICET EXPEDIT, y. t. p. bierze z sobą Dativum albo Accusativum: ut, Mihi non licet esse negligenti, albo, negligentiem.

57. Gracissimus est, cum Infinitivus, &c.

Dzieje się to według zwyczaję Greckiego języka, kiedy się Infinitivus bierze miasto Gerundium: ut, Tempus est dicere, miasto, dicendi.

58. Gerundia cum Nominibus, &c.

Gerundia biora przed sobą takoweż Nōmina, Verba y Præpositiones, jako y in se Substantiva: A z sobą biora Casus Verborum suorum: ut, Piger in scribendo, Utendum est Libris.

59. Cum

59. Cum Necessitatem vel Officium, &c.

Gerúndia kiedy Potrzebe álbo Powinnośe jáka znácza, biora do siebie Dativum, álbo teź, czasem żadnego przy sobie nie mają Casum : ut, Eúndum est mihi. Scribéndum est.

60. Supina prióra, ktore sie kończą ná **UM**, biora do siebie Casum Verbi sui : á zázývác ich trzeba, kiedy sie pyta, **Uta co?** álbo, **Doład?** ut, **Eo Spectatum.**

61. Supina posterióra, ktore sie kończą ná **U**, zázýváne bywája cum Adjectivis, ktore Sposob rzeczy jákiej opisują : Álbo teź biora sie do Verbis, kiedy sie pyta, **Żład/ Od czego/ Dla czego?** ut, **Turpe dictu.** Rédeo obsonátu.

DE SYNTAXI IMPERSONALIIUM.

62. Impersonalia aut absolutè, &c.

Impersonalia álbo żadnego Casum niemája, álbo jeżeli biora ktore Casus, tedy tylko Obliqvos : ut, Si libet, licet. Non licet mihi.

63. Decet, dédecet, opórtet, juvat, & deléctat, mája zá soba Accusativum, á zá tym czasem jeszcze y Infinitivum : ut, Mendacem opórtet esse mémorem. Parvum parva decent.

64. Poenitet, piget, pudet, tædet, miseret & miserescit, mája Accusativum Osoby, zá ktorym záraz nástepuje Genitivus álbo Infinitivus : ut, Miseret me tui. Néminem púdeat laboráre.

65. Interest & Refert, gdy znáczy, **Do tego mi/ álbo, Utaleszy mi ná tym/ bierze** ^{Geni} Dativum, zá ktorym záraz nástepowác zwykt álbo Infinitivus, álbo Coniunctivus z tymi słówkami, ut, an, ne, y, t. p. ut, Omnium

interest rectè agere. Reipublicæ interest, ut mali puni-
antur.

☞ Pronómina jednák Possessiva fæminini géneris, Meâ, tuâ, suâ, nostrâ, vestrâ, eujâ, *musz* tu stâc in Ablatívo Casu: ut, Tuâ nihil refert.

SYNTAXIS PARTICIPIORUM.

66. Participia imitantur, &c.

Participia *biora* do siebie też. Casus, *jáko* y ich Verba: ut, Legens Virgílium.

☞ Participia Futúri in DUS, *kiedy* znacza Potrzebe *jáka* álbo Powinność / *biora* Datívum: ut, Deus orándus est nobis.

67. Duo Ablatívi Conseqvéntiam, &c.

Przydają sie czestokróć do Verbis *Dwá* Ablatívi, *kiedy* sie wiec mowi: *Gdy* sie to dzieje / álbo, *Działo*: *A to* ták, że jeden Ablatívus bywa Nomen álbo Pronómen, á drugi Ablatívus, Participium Præséntis álbo Prætéríti témporis: ut, Imperánte Cárolo, *Gdy* Károl krolowat.

SYNTAXIS ADVERBIORUM.

68. Advérbia subjiciúntur Verbis, &c.

Advérbia *stawiája* sie do Verbis y inszych Pártibus Oratiónis: ut, Festina lentè, Múlier ádmodum anus. Sat citò, si sat benè.

69. Advérbia à Nomínibus deriváta, &c.

Advérbia *które* à Nomínibus pochodza, *mája* taż Constructia, *jáko* y Nómína od *których* ida: ut, Pulcherrimè ómnium scribit, Natúráe conveniénter vívit, Mélius illó canit.

70. En & Ecce, *biora do siebie* Nominativum álbo Accusativum: *ut*, Ecce homo, álbo hóminem.

71. Sat, satis, abúndè, áffatim, parùm, partim, *biora do siebie* Genitivum: *ut*, Tibi divitiárum áffatim est,

72. *Niektore Advérbia* Loci & Témporis *biora* Genitivum: *ut*, Eò insoléntiæ procéssit, Qvoad ejus fieri potest. Intérea témporis.

✻ *Prídie & Postrídie mája* Genitivum álbo Accusativum, álbo Verbum *jákiekolwiek* cum Partícula (*Qvám:*) *ut*, Prídie Nonas Júnii, Prídie qvám excéssit è vita.

73. CUM, *Gdy/ Kiedy/ Jáko/ má zá soba* ták Indicativum, *jáko y* Conjunctivum: *ut*, Cum áudio. Cum rectè fácias. Cum scripsi. Cum scripsissem. (*)

74. NE, Advérbium prohibéndi, &c.

Kiedy cokolwiek zábrániámy/ nie zázywamy stowká Non, ále Ne, á to cum Imperativo álbo Conjunctivo: *ut*, Ne nega. Ne cures verba malórum.

75. UT, *Jáko/ álbo Gdy/ ma* Indicativum: *ut*, Ut ab urbe discéssi. Ut falsus est ánimi!

76. Optándi vel imprecándi, &c.

Stowká ktorymi wíec winšuja álbo przešlinája/ Ut, Utinam, & O si, *mája* Conjunctivum: *ut*, Utinam illum Deus perdat. Utinam sit id qvod spero.

SYNTAXIS PRÆPOSITIONUM.

77. Præpositio Nominibus &, &c.

Præpositio przydáje Casus *swoje ták* Nominibus, *jáko y* Verbis: *ut*, Aptus ad stúdia.

78. In, Sub, Super, & Subter, *biora do siebie* Accusativum, *kiedy sie pyta,* Dořad: Ablativum *záś,* *kiedy*

dy sie pyta *Edzie?* ut, *Eo in Scholam, Sum in Schola.*

79. *Præpositio cum quando Comitatum, &c.*
Præpositio CUM wten czas sie nie przydaje do słow,
kiedy sie rzecz przez Szrodek jaki albo Instrument
wykonywa: ut, Stant cum gladiis, Percussit gladio,

SYNTAXIS CONJUNCTI- NUM.

80. *Conjunctiones aut similia, &c.*

Conjunctiones wiazaz soba rowne Casus, Modos,
& Tempora: A czasem y nierowna mowe do drugiey
przywieszaja: ut, Nox, & Amor, Vinumque. Per-
rexissimus, sed nox impedivit.

81. *Te Conjunctiones, UT, NE, QVO, QVIN,*
biora do siebie Coniunctivum: A to tak, że

Kiedy przed Coniunctia stoi Præsens albo Futurum,
to po niey następować ma Præsens Coniunctivi: ut,
Rogo, rogabo te, ut hoc facias.

Kiedy zaś wprzod idzie Præteritum, lub Imperfe-
ctum, lub Perfectum, lub Plusquamperfectum, tedy za
zym ma następować Imperfectum Coniunctivi: ut, Ro-
gabam, Rogavi, Rogaveram te, ut hoc faceres.

✻ *Aczci y to nie zawsze sie przestrzegá: bo mowić*
się może: Hera iussit, ad se ut venias.

Nota (1) Te Conjunctiones UT, & NE, czesto y
pięknie się opuścić mogą: ut, Velim cogites.

(2) Czestokroć miasto NE, zązywają UT NE:
ut, Imperant, ut ne jurent.

(3) QVO, kiedy się zązywá miasto Qvod albo Ut,
zawsze ma Coniunctivum: ut, Orant quò facilius im-
petrent,

Coż znaczy Conjunctio QVIN?

Czasem znaczy *Uby* nie; czasem *że* nie; czasem wždy; czasem *Ba*; czasem *y* owsem.

82. A kiedyż zażywać trzeba tej Conjunctiey QVIN?

Kiedy wprzod idą te Verba: Non est dúbium, non dúbito, parum abest, nihil abest, &c. tedy nie trzeba po tych słowach zażywać *UT NON*, ale *QVIN*: ut, Non dúbito, quin hoc efficere possis.

83. Post Verba Timéndi, &c.

Po tych słowach, które boją się znać: jákowe są *Métuo*, *Timeo*, *Véreor*, *Periculum est*, &c. kiedy się obawiamy, że się to nie stanie/ zażywamy *UT*: A gdy się obawiamy, że się cokolwiek stać ma/ zażywamy *NE*. e.g. *Żda mi się że nie będziesz umiał: Véreor ut possis. Boje się że upadnieś: Véreor ne cadas.*

W tej Constructiey miásto *UT*, może też mówić *Ne non*: ut, Véreor ut scias, albo, Véreor ne nescias.

84. Conjunctio *QVOD*, (*że/ żeby*) czasem ma *Indicativum*, czasem *Conjunctivum*: ut, *Video quod me ames. Benè facis quod me adjuvas.*

85. *CUM*, miásto *Qvóniam*, (*ponieważ/ gdyż*) ma *Conjunctivum*: ut, *Fuge ócium, cum sit vitium.*

86. *ERGO*, miásto *Causà*, (*dłá/ Ewoli/*) *Genitivum* do siebie bierze: ut, *Fratri ergò huc veni.*

87. *Si, sin, síquidem, ni, nisi*, mája czasem *Indicativum*, czasem *Conjunctivum*: ut, *Si id facis. Mirum ni domi est.*

88. *Qvamvis, Licet, Ut*, (*acz/ lubo/*) mája *Conjunctivum*: ut, *Ut defint vires, tamen, &c.*

SYNTAXIS INTERJECTION-
NUM.

89. *Wiele Interjectiones czestokroć sine Casu sie kláda: ut, Eheu, quàm pingvi macer est mihi taurus in arvo.*

90. *O! kiedy nád czym wolámy, ma Nominatívum, Accusatívum & Vocatívum: ut, O vir fortis! O confidentiam!*

O! kiedy nim Rogo wolámy, ma tylko Vocatívum: ut, O Corydon, Corydon!

91. *Heus & Ohe, mája Vocatívum: ut, Heus Pámphile.*

92. *Pro & Proh, także Ah & Vah, mája Accusatívum & Vocatívum: ut, Proh Sancte Deus! Ah me miserum!*

93. *Hem & Heu, mája Datívum, Acc. & Vocat: ut, Hem mealux! Heu mihi! Hem astútias!*

94. *Hei & Væ, biora do siebie Datívum: ut, Hei misero mihi! Væ cápiti tuo!*

95. *Apage, ma Accusatívum: Apage istas nugas.*

DE ORDINE CONSTRUCTIONIS GRAMMATICO & ~~NA-~~
NATURALI.

Jákim Porzadkiem jedno Słowo za drugim ma następować.

REGULA GENERALIS.

Wtęy to Constructey uważać trzeba

I. Ktore Słowa przed drugimi stawiane być mája: *Miánowicie:*

(I) TO

(1) To Słowo / według którego się inſte ſłowá rzą-
dząć zwykły.

(2) Verbum przed Advérbium.

(3) Subſtantivum przed Adjectivum.

(4) Verbum Finitum przed Infinítum.

(5) Caſus Rectus pierwey niż Obliqvus.

II. Kiedy którego ſłowá (per Ellipſin) niedoſtawá, te-
dy w Conſtructiey przydane być muſi: ut, Lavare frigi-
dâ (ſcil. aqvâ.) Quid multa? (ſcil. narrem.)

III. Kiedy jedná Pars Oratiónis nie jeſt przytomná,
tedy wźiać druga po niej náſtepująca.

Exceptiones ab hac Régula:

Moga y przed Subſtantiva być połozone (1) Adjecti-
va te, do których ſa Advérbia przydane: jáko, Qvám
macer taurus eſt mihi: (nie, taurus qvám macer.)
(2) Tákże y Interrogativa: ut, Cui dediſti librum
tuum? (3) y Relativa: ut, Qvalis Rex, talis grex.

REGULA SPECIALIS.

Zojobná, przy Conſtructiey álbo Reſolútiey Períodu
tego przeſtrzegać trzeba, żeby ná przedzie ſtawiane
były

1. Advérbia Hortándi, Optándi, Vocándi, Demon-
ſtrándi, Interrogándi, Prohibéndi, Similitúdinis:
Tákże y te: Cúm, tum, donec, qvando, ſi qvando,
poſtqvam, &c.

2. Coniunctiões Cauſáles, Ratiocinatiuæ, Com-
pletivæ.

3. Wſyſtkie Interjectiões.

4. Vocativus, jeżeli tam jeſt.

5. Nominativus, álbo co wiec ná mieyſcu jego ſie
kładzie, á z nim y inne ſłowá do niego náleżące, jáko
Geni-

Genitivus, albo Ablativus, Adjectivum albo Relativum, y co zá tym nástepuje.

6. Verbum Personále finitum, y ztymi Nominativis, ktore zá tym Verbum stawác moga.

7. Lecz jeśli sie tám nájdzie Verbum Impersonále, tedy od tego zacząnác trzebá, nie szukając żadnego Nominativum.

8. Zá tym już nástepuje Infinitivus, ktory teź czásem ma przed soba Accusativum.

9. Potym zás y inne wszystkie Advérbia, oprócz tych, o ktorych sie wyżej (num. 1.) powiedziáło, że ná przód stáwiáne bywája.

10. Ablativi Conseqvéntiæ.

11. Casus Obliqui, swoim porzadkiem.

12. Až teź y Præpositiones cum suis Casibus.

[Sumownie mowiac: W Constrúctiey przed wszystkimi rzeczami trzebá Verbum szukać: potym te stowá, ktore przed nim albo zá nim stáwiáne być mája: A jeżeli ktorego stowká niedostává, przydáć je, dlá lepszego wyrozumienia.]

FIGURÆ GRAMMATICÆ

albo

**Wiezwyczajne Sposoby mowieniá
lub Pisania w jezyku Laćinskim.**

1. PROTHESIS, (jest,) kiedy sie Literá albo Sylábá przydá na poczatku stowa: ut, Gnatus, pro Natus.

2. APHÆRESIS: kiedy sie literá albo Sylábá odejmie ná poczatku stowa: ut, Témnere, pro, Contémnere.

3. EPENTHESIS: kiedy sie literá albo Sylábá przyda wpośrodku stowá: ut, Relligio, pro, Religio.

4. SYN-

4. **SYNCOPE**: kiedy się litera albo Sylaba wymie z początku słowa: ut, Periclis, pro, Periculis.

5. **PARAGOGE**: kiedy się litera albo Sylaba przydaje na końcu słowa: ut, Diciet, pro, Dicit.

6. **APOCOPE**: kiedy się litera albo Sylaba odewiera na końcu słowa: ut, Vin', pro, Vinsc.

7. **SYNÆRESIS**: kiedy się dwie Sylaby w jedną zrostają (zciągają.) ut, Negotii, pro, Negotii.

8. **DIÆRESIS**: kiedy się jedna Sylaba na dwie rozwiedzie: ut, Sylva, pro, Sylva.

9. **METATHESIS**: kiedy się litera albo Sylaba ze swego własnego miejsca na inne przeniesie: ut, I pra, pro, Prai.

10. **ANTITHESIS**: kiedy się jedna litera miasto drugiey poloży: ut, Optumus, pro, Optimus.

11. **TMESIS**: kiedy się Vox compoſita rozłaczy, a wpoſzrodek inſze jakie słowko ſtawi: ut, Quæ me cunque vocant, pro, Quæcunque me.

12. **ANTIMERIA**: kiedy się jedna Pars Oratiõnis miasto drugiey poloży: ut, Torvum videt, pro, Torvè.

13. **ENALLAGE**: kiedy się słowo teyże Partis Oratiõnis w inſy kſtatt odmieni: a to

(1) Jeden Casus miasto drugiego: ut, Urbem, quam ſtatuo, veſtra eſt, pro, Urbs. O Deus meus, pro, mi.

(2) Númerus Singulãriſ pro Pluraliſ: ut, Nos audivimus, pro, Ego.

(3) Infinitivus pro Imperfecto: ut, Tunc omnes clamare, fugere, pro, clamabant, fugiebant.

(4) Præſens pro Imperfecto: ut, Tu ſi hic ſis, aliter ſentias, pro, Eſſes, ſentires.

14. **ELLIPSIS**: kiedy się słowko jakie (lubo do ſenſu mowy konieczne należąca,) pięknie wiec opuſzcza: ut,

Accèpi

Accépituas satis celériter datas, *h. e. Literas.* Paucis te volo, *h. e. Verbis.*

15. PLEONASMUS: *kiedy się słowko jakie przyda nie z potrzeby, ale tylko dla ozdoby: ut, Ore locuta est.*

16. SYNECDOCHE: *kiedy Adjectiva albo Verba Passiva lub Neutra, mają Accusativum bez Præpositivæ, skazując tym na Część jaką Człowieka, lub insey rzeczy: ut, Albus dentes. Dóleo capur. Explériméntem neqvít.*

NUMERALIA.

Słowá Liczbe wyrażające, są czworákiego Gátunku:

I. CARDINALES Númeri, *Liczbá Słowná albo Przednieysza: gdy się pyta: Qvot? Jak wiele?*

[*Te Litery: I. V. X. L. C. D. M. wyrażają Liczbe Rzymsta albo Róścielna: Te zaś 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. 8. 9. 0. są Cyfry Urábstie: á żázywają się w politym ráchowaniu.*]

1. Jeden.
2. Dwá.
3. Trzy.
4. Cztery.
5. Pięć.
6. Széść.
7. Siedm.
8. Ósm.
9. Dóśmięć.
10. Dóśięć.

- I. Unus, a, m.
- II. Duo, æ, o.
- III. Tres, tria.
- IV. Qvatuor.
- V. Qvinqve.
- VI. Sex.
- VII. Septem.
- VIII. Octo.
- IX. Novem.
- X. Decem.

11. Jedenáście.	XI. Undecim.
12. Dwanaście.	XII. Duodecim.
13. Trzynaście.	XIII. Trédecim.
14. Czternaście.	XIV. Quatuordecim.
15. Piętnaście.	XV. Quíndecim.
16. Szesnaście.	XVI. Séxdecim, Sédecim.
17. Siedemnaście.	XVII. Septédecim.
18. Ośmnaście.	XVIII. Ośódecim, Duodevigi- ginti. (ti.
19. Dziewiętnaście.	XIX. Novédecim, Undevigina-
20. Dwadzieścia.	XX. Viginti.
21. Dwadzieścia y jeden. y ták daley.	XXI. Viginti unus, a um. --- --- duo, x, o, & seqv.
30. Trzydzieści.	XXX. Triginta.
38. Trzydzieści y ośm.	XXXVIII. Triginta octo.
39. Trzydzieści y dziewięć.	XXXIX. Triginta novem.
40. Cześćdzieści.	XL. Quadraginta.
50. Pięćdziesiąt.	L. Quinquaginta.
60. Szesćdziesiąt.	LX. Sexaginta.
70. Siedemdziesiąt.	LXX. Septuaginta.
80. Ośm dziesiąt.	LXXX, XXX. Octoginta.
90. Dziewięćdziesiąt.	XC. Nonaginta.
100. Sto.	C. Centum.
101. Sto y jeden.	CI. Centum unus, a, m.
102. Sto y dwa. y ták daley.	CII. Centum duo, x, o, & seqv.
110. Sto y dziesięć.	CX. Centum decem.
120. Sto y dwadzieścia.	CXX. Centum viginti.
200. Dwieście.	CC. Ducéti, x, a.
300. Trzysta.	CCC. Trecéti, x, a.
400. Cztery - stá.	CCCC. Quadríngenti, x, a.
500. Pięć - set.	D. Is. Qvingéti, x, a.
	600. Szesć-

600. Széćset.	DC. Ixc. Sexcénti, a, a.
700. Siedmset.	DCC. Septingénti, a, a.
800. Dómset.	DCCC. Octingénti, a, a.
900. Dziewięćset.	DCCCC. Nongénti, a, a.
1000. Tysiac.	M. clj. M. Mille.
2000. Dwa tysiacá.	IIM. Duo millia. Bis mille.
3000. Třyn tysiacé.	IIIM. Tria millia. Ter mille.
10000. Džiesięć tysięcy.	XM. cclxx. Decem millia.
50000. Piasćdziesięć tysięcy.	LM. Qvinqváginta millia.
100000. Sto tysięcy.	CM. cccclxxx. Centum millia.
500000. Piasć třeć sto tysięcy.	DM. Qvingénta millia.
900000. Dziewięć třeć sto tysięcy.	DCCCCM. Nongénta millia.
1000000. Džiesięć třeć sto tysięcy.	DDM. cccclxxx. Décies centéna millia. Millies mille. Décies mille myriades.

Poltorá: Unum cum semisse (cum dimidio.)

Dwadziesięć y półpietá: Viginti qvátuor cum semisse (cum dimidio.)

II. ORDINALES Numeri, Liczbá Porzadkówa/ gdzie sie pyta, Quotus? Ktory w rzedzie?

Pierwszy, Primus, a, m. Wtóry, Secúndus. Trzeci, Tértius. Czwartý, Quartus. Piaty, Quintus. Szostý, Sextus. Siodmy, Séptimus. Osmý, Octávus. Dziewięty, Nonus. Džiesięty, Décimus. Jedenástý, Undécimus. Dwunástý, Duodécimus. Trzynástý, Décimus tértius, & conseqv. Osmnástý, Décimus octávus, Duodevigésimus. Dziewiętnástý, Décimus nonus, Undevigésimus. Dwudžiestý, Vigésimus, Vicésimus. Trzydžiestý, Trigésimus, Tricésimus. Czterdžiestý, Quadragésimus. Piećdžiesiąty, Qvinqvagésimus. Szęśćdžiesią-

dziesiąty, Sexagésimus. *Siedmdziesiąty*, Septuagésimus. *Ośmdziesiąty*, Octogésimus. *Dziewiędziesiąty*, Nonagésimus. *Setny*, Centésimus: Ducentésimus: Trecentésimus: Quadringentesimus: Qvingentésimus: Sexcentésimus: Septingentésimus: Octingentésimus: Nongentésimus: *Tysiączny*, Millésimus: Millésimus primus, secundus, &c. *Dwutysiączny*, Bis millésimus: Ter millésimus: Décies millésimus: Cénties millésimus.

Tu należą y te: Primánus, Secundánus, Tertiánus, Quartánus, &c.

III. DISTRIBUTIVI Numeri, *Liczba Dzielaca* / *kiedy sie pyta, Qvoténi? Po wielu?*

Po jednymu, Singuli: *Po dwojgu*, Bini: *Po trojgu*, Terni: *Po czworgu*, Qvaterni: *Po pięciu*, Qvini: *Po sześciu*, Seni: Septéni, Octóni, Novéni, Deni, Undéni, Duodéni, Deni terni, &c. *Po dwudziestu*, Vicéni: tricéni, quadragéni, quinquagéni, sexagéni, septuagéni, octogéni, nonagéni. *Po stu*, Centéni: Ducenténi, (ducéni,) &c. *Po tysiącu*, Milléni: Bis milléni, déciés milléni, viciés milléni: *Po stu tysiącu*, Cénties milléni, &c.

Tu należą: Binárius, ternárius, vicanárius, Centenárius, Millenárius, &c.

IV. MULTIPLICATIVI Numeri, *Liczba Rozmnażająca*: *gdy sie pyta, Qvótuplex, Wieloráki?*

Simplex, simplus, *jednostáyny*: Duplex, *dwojisty*, duplus, *we dwojnásob*: Triplus, triplex, &c. *Ktorekolwiek sie ná -- plex, álbo -- plus, kończą.*

Tu do tych licza sie: 1. Adverbiália: *gdy sie pyta Qvóties? Wiele rázy?* Semel, bis, ter, &c. Décies,

duodécies, Vicies, Sexágies, Cénties, Millies, &c. Dupliciter, Tripliciter, &c. Primò, secúndò, tertió, decimò, &c.

2. Temporália: Biénnium, triénnium, quinquénnium, decénnium, &c. Bimus, quadrímus, novénnis, Sexagenárius, Centenárius, &c. Bíduum, biduánu, Tríduum, triduánu, &c. Ménstruus, Biméstru, Triméstris, Seméstru, &c.

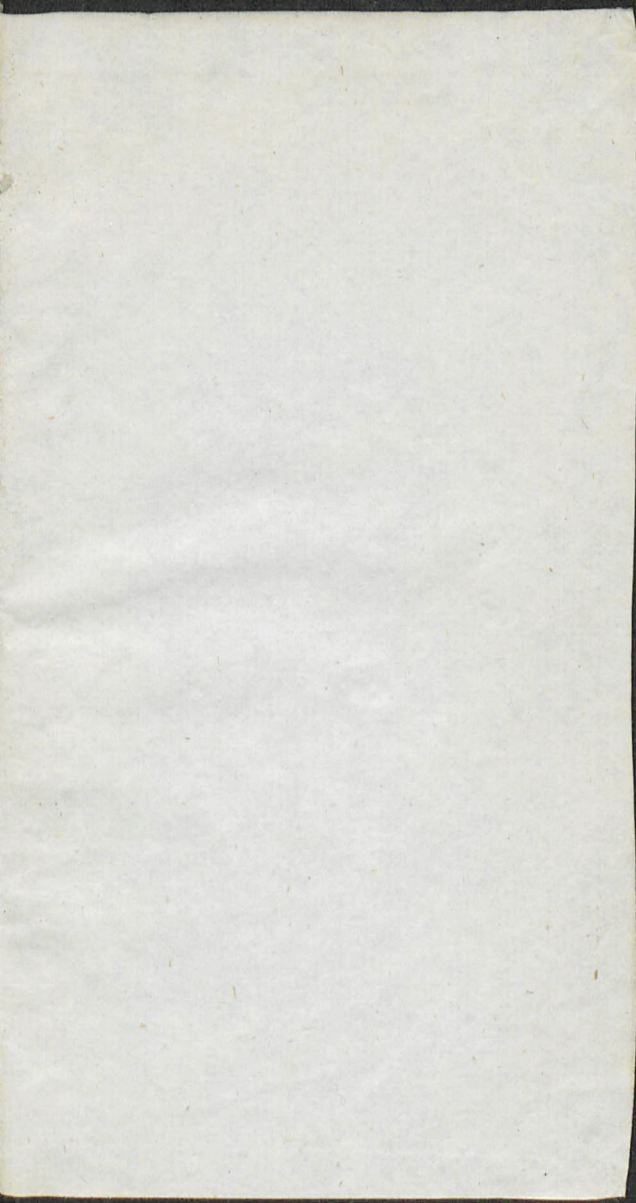
Crotobkowicz
Errata potiora.

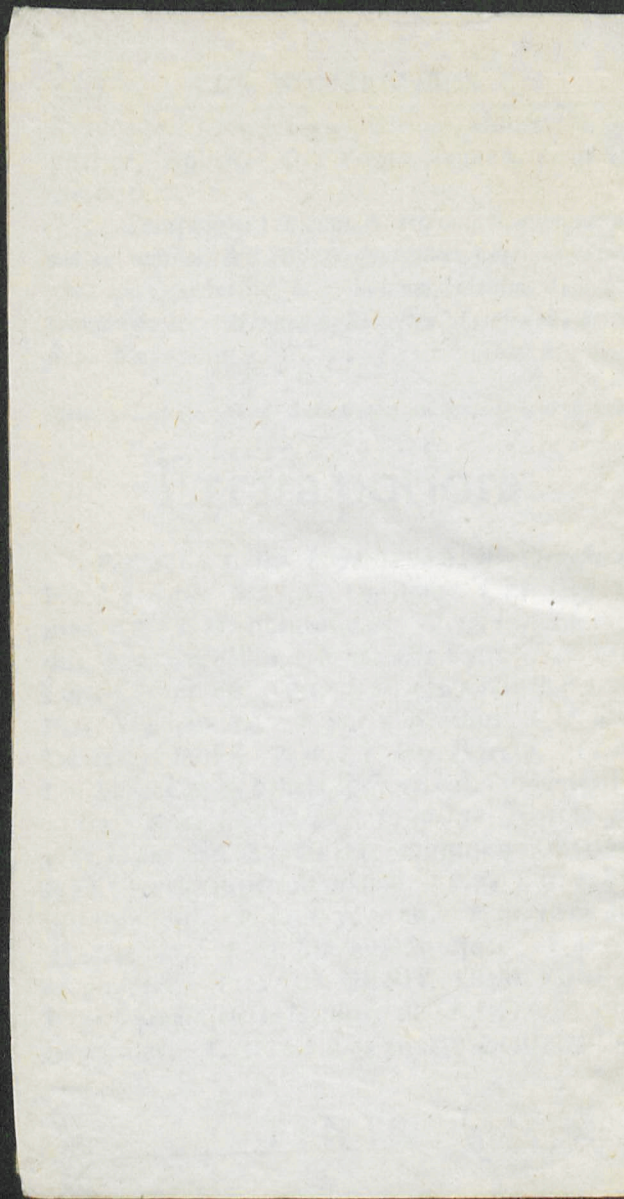
Crotobkowicz
 Pag. 4 lin. 8. add. ktore sie ná A, álbo O, kończa.
 P. 7. l. 9. Altus. *ibid.* l. 23 *iz* ná limus. l. 24. facil-
 limus. P. 8. l. 26. licentissimus. P. 15. l. 4. Métho-
 dus. l. 6. Crystállus. P. 16. dele Lynx. l. 20. adde
 Lynx Comm. est. P. 17. l. 23. końza sie in Plurali.
 P. 19. Acc. foem. te. P. 22. l. 9. Bacchus. l. 12. dele,
 Déxterus, prawy. P. 38. l. 5. Dat. Rzeczy. P. 41.
 l. 21. Felices. & N. Felicia. P. 42. l. 11. Prudentes, N.
 --- tia. P. 44. l. 7. naleza. P. 48. l. 14. Rarcie 142.
 P. 63. in fine, add. Tak sie tež conjuguje y POSSUM.
 P. 72. l. penult. umitowani byli. P. 73. l. 13. że był
 mitowanym. P. 82. l. 5. -- est. P. 110. l. 20. ná
 Rarcie 145. P. 115. l. 18. objaśniajace. P. 125. l.
 22. kiedy toz. P. 127. l. 1. GENIT. CUM VERBO.
 P. 133. l. penult. bierze Genitivum. P. 136. l. 12. Per-
 rexissémus. P. 137. l. 1. Coz znaczy Conj. QVIN?
 l. 14. NE.

FINIS.

15065

